146. Maanantaina 12 päivänä joulukuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5874

Hallituksen esitys n:o 297
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

2) Ehdotus laiksi valtion kiinteistölaitoksesta 5875

Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

3) Ehdotukset tullilaiksi ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta 5889

Hallituksen esitys n:o 257
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

4) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995 ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 182
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16

5) Ehdotukset laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1995 rahoitusta koskevista järjestelyistä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5895

Hallituksen esitys n:o 185
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26

6) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 5899

Hallituksen esitys n:o 188
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

7) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta 5903

Hallituksen esitys n:o 238
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 37

8) Ehdotus laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 205
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

9) Ehdotus laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 266
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

10) Ehdotus laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta 5904

Hallituksen esitys n:o 271
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

11) Ehdotus laiksi kirjanpitolain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 264
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

12) Ehdotus laiksi säteilylain muuttamisesta 5904

Hallituksen esitys n:o 270
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

13) Ehdotus laiksi palkkaturvalain muuttamisesta 5905

Hallituksen esitys n:o 303
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

14) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta 5906

Hallituksen esitys n:o 305
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen käsittely:

15) Ehdotukset vuoden 1995 veroasteikkolaiksi 5907

Hallituksen esitys n:o 154
Lakialoitteet n:ot 60 ja 66
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81

16) Ehdotukset laiksi tuloverolain muuttamisesta sekä laiksi tuloverolain 96 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 175
Lakialoitteet n:ot 5, 9, 25 ja 42/1993 vp sekä 24, 46, 47, 54, 67, 71, 75 ja 88
Toivomusaloitteet n:ot 24, 26, 27, 29—32, 35 ja 39/1993 vp sekä 20, 26 ja 28
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82

17) Ehdotukset laiksi varallisuusverolain muuttamisesta 5908

Hallituksen esitys n:o 184
Lakialoite n:o 85
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

18) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Oy Hackman Ab:n välillä ..... „

Hallituksen esitys n:o 299
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84

19) Ehdotus laiksi tuotannollisen toiminnan edistämiseksi myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain kumoamisesta 5909

Hallituksen esitys n:o 308
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

20) Ehdotukset laiksi arvonlisäveron palautusten takaisinperinnästä kunnilta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 310
Lakialoite n:o 73
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

21) Ehdotus laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 316
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 18

22) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 19

23) Ehdotukset laeiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n soveltamisesta vuosina 1995 ja 1996 „

Hallituksen esitys n:o 216
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25

24) Ehdotukset laeiksi eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamisesta .... „

Hallituksen esitys n:o 186
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27

25) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 209
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

26) Ehdotus laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia 5913

Hallituksen esitys n:o 288
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42

27) Ehdotukset laiksi ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 301
Talousvaliokunnan mietintö n:o 42

28) Ehdotukset laiksi ympäristöhallinnosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 241
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

Esitellään:

29) Hallituksen esitys n:o 324 laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta „

30) Hallituksen esitys n:o 325 elintarvikelaiksi ja laiksi elintarvikevirastosta annetun lain 3 §:n kumoamisesta ..... „

31) Hallituksen esitys n:o 326 laeiksi potilasvahinkolain ja eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta .... „

32) Hallituksen esitys n:o 327 laiksi Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä 5914

33) Hallituksen esitys n:o 328 laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen 49 §:n muuttamisesta ..... „

34) Hallituksen esitys n:o 329 laeiksi eräiden elintarvikehygieniaa koskevien lakien muuttamisesta ..... „

35) Hallituksen esitys n:o 330 suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutuksenvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta ..... „

36) Hallituksen esitys n:o 331 laiksi työttömyysturvalain 27 a §:n muuttamisesta .. 5914

37) Hallituksen esitys n:o 332 vuonna 1993 pidetyn 80. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta ..... „

38) Ed. Lahtisen ym. lakialoite n:o 93 laiksi veronkantolain muuttamisesta ..... „

39) Ed. Vehkaojan ym. lakialoite n:o 94 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Ala-Harja, Andersson, Anttila S-L., Bell von, Björkenheim, Donner, Enestam, Hacklin, Hautala, Heikkinen, Helle, Ihamäki, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kanerva, Kauppinen, Kemppainen, Korkeaoja, Korva, Koski, Kääriäinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, Lindqvist, Malm, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Niinistö, Norrback, Nyby, Näsi, Pekkarinen, Pesälä, Pietikäinen S., Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rehn O., Riihijärvi, Roos T., Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Takala, Toivonen, Törnqvist, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Vuorensola ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ala-Harja, Pulliainen, Lehtinen, Heikkinen ja Kemppainen.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä
sairauden vuoksi edustajat Hacklin, M. Laukkanen, Lehtosaari ja Mäkelä,

virkatehtävien vuoksi edustajat Jansson, Jäätteenmäki, Kääriäinen, Norrback, Pekkarinen, Pesälä, S. Pietikäinen, Rusanen, Salolainen ja Viinanen sekä

yksityisasioiden vuoksi edustajat von Bell, Björkenheim, Enestam, Helle, Ihamäki, Jokiniemi, Jääskeläinen, Korkeaoja, Korva, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lehtinen, Lindqvist, Malm, Mäki-Hakola, Nyby, Näsi, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, T. Roos, Rossi, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Savela, Skinnari, Takala, Törnqvist, Vehkaoja, Westerlund ja Vihriälä,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila, Donner, Laurila ja Sasi,

tämän kuun 14 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Hautala, Jouppila, Järvilahti, Paakkinen, O. Rehn, Ryynänen ja Stenius-Kaukonen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. V. Laukkanen sekä

tämän kuun 15 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Myller, Rönnholm ja Toivonen sekä

tämän kuun 16 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Iivari.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 297
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, perustuslakivaliokunnan mietintöön sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus muodostavat yhden kokonaisuuden. Ensimmäisestä lakiehdotuksesta on päätettävä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä, ja kolmannesta lakiehdotuksesta on päätettävä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä olevia säännöksiä. Ensimmäistä lakiehdotusta ei siis voi hyväksyä jätettäväksi lepäämään, ja se on hylätty, jollei sitä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, perustuslakivaliokunnan mietintöön sisältyvät neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus muodostavat yhden kokonaisuuden. Neljännestä lakiehdotuksesta on päätettävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ja viidennestä lakiehdotuksesta on päätettävä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä olevia säännöksiä.

Lakiehdotuksista päätettäessä ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös kolmen ensimmäisen lakiehdotuksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Ensimmäisestä lakiehdotuksesta on päätettävä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä, koska asia koskee perustuslakia. Lakiehdotusta ei siis voi hyväksyä jätettäväksi lepäämään, ja se on hylätty, jollei sitä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Ensimmäisestä lakiehdotuksesta tehtävä päätös merkitsee vastaavaa päätöstä myös toisen ja kolmannen lakiehdotuksen osalta. Jos ensimmäinen lakiehdotus siis hyväksytään, katsotaan myös toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytyiksi. Jos ensimmäinen lakiehdotus taas hylätään, katsotaan myös toinen ja kolmas lakiehdotus hylätyiksi.

Tämän jälkeen päätetään muista lakiehdotuksista.

Ensin tehdään päätös siitä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee neljännen lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos perustuslakivaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos sitä vastoin ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Jos neljäs lakiehdotus hyväksytään, katsotaan toisessa käsittelyssä päätetyt viides ja kuudes lakiehdotus niiden keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi hyväksytyiksi. Jos taas neljäs lakiehdotus hylätään, katsotaan mainitut muut lakiehdotukset niin ikään hylätyiksi, mutta jos neljäs lakiehdotus hyväksytään jätettäväksi lepäämään yli vaalien, katsotaan vastaava päätös tehdyksi muistakin lakiehdotuksista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toinen ja kolmas lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Neljäs lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Neljäs lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Viides ja kuudes lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi valtion kiinteistölaitoksesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on valtion rakennuspalvelujen ylläpidon ja rakentamisen palvelutehtävien yhtiöittäminen, joka tapahtuu kovin kummallisella tavalla ja on epäilemättä vastoin kaikkea sitä, mitä me koemme valtion velvollisuudeksi työntekijöitään kohtaan. Tämä asia liittyy isompiin kuvioihin. Tällä on monenlaisia asiayhteyksiä, ja haluan kiinnittää huomion myös niihin asiayhteyksiin, joiden perusteella Valtion kiinteistölaitosta nyt ollaan muodostamassa.

Mielestäni kysymyksessä on Euroopan unionin perustavaan olemukseen kuuluva asia. Se on yhteiskunnan rahoilla rakennettujen infrastruktuurien privatisoiminen ja niiden antaminen yksityiseen käyttöön yksityistä voitontavoittelua varten.

EU on ideologinen järjestelmä, jossa on käytössä kilpailun ensisijaisuus, ja se tuo palvelualoille teollisuuden ja kaupan organisaation. Tällä asialla ei ole välitöntä tekemistä Suomen EU-jäsenyyden kanssa, ei Maastrichtin sopimuksen kanssa eikä EU-liittovaltioitumisen kanssa. Mutta ne perusteet, jotka asiaan liittyvät, ovat EU:ta itseään, sitä mitä EU on, mikä on EU:n substanssi, ja EU:hun kuuluu isossa mitassa palveluinfrastruktuurin privatisoiminen ja kilpailun tuominen erilaisille palvelualoille.

Meillä on kokemuksia siitä, mitä tapahtuu, kun palveluvarustusta yhteiskunnassa ruvetaan privatisoimaan ja kilpailua edistämään. Meillä on kokemuksia siitä, mitä on tapahtunut posti- ja telealalla kilpailun lisääntymisen vuoksi. Siitä ovat hyötyneet ennen muuta suuret asiakkaat, jotka ovat pystyneet kilpailuttamaan paikallisia yrityksiä ja valtiollista Posti-Teleä. Voidaan ajatella, että yritysten ja varsinkin suurten yritysten telekustannukset ovat tällä hetkellä minimissään, mutta tämä kilpailu ei ole tuottanut mitään erityistä hyötyä kotitalouksille, niille jotka hyvin suurelta osin maksavat telealan ylläpidon ja olemassaolon.

Samaa ideologista suuntausta edustaa myös VR:n yhtiöittäminen ja rataverkon irrottaminen varsinaisista palvelutehtävistä. Toimenpiteet tarjoavat mahdollisuuden rataverkon käyttämiseen kaikkein tuottoisimmilla alueilla, esimerkiksi Helsingin ja Tampereen välillä, sellaiseen kilpailutoimintaan, jolla on taloudellisia edellytyksiä menestyä. Mutta on aivan selvää, että järjestelmä tuottaa haja-asutusalueelle ja syrjäseudulle Suomessa huonompia palveluksia, koska silloin se yhtiö, joka joutuu ylläpitämään kuljetuspalveluksia koko maan alueella, menettää mahdollisuudet subventoida toimintaansa parhaimpien rataosuuksien eli esimerkiksi Helsingin ja Tampereen välisen rataosuuden tuotolla. Tältä osin EU-ideologiaan kuuluva infrastruktuurin privatisoiminen ja palvelukilpailu hyödyttää ennen muuta koko maan alueella niitä alueita, joille väestö on keskittynyt, ja vaikeuttaa valtion perustehtävien hoitoa maan eri osissa.

Samaan asiaan liittyy nyt eduskunnan käsittelyssä oleva sähkömarkkinalaki, jonka perusteella saadaan aikaan kilpailua yhteiskunnan varoilla rakennetussa sähköverkossa. Mutta tämä kilpailu tulee todennäköisesti johtamaan esimerkiksi Helsingissä siihen, että kun Energialaitoksesta muodostetaan kunnallinen liikelaitos, suuret yhtiöt, jotka tarvitsevat energiaa tukkumitassa, hyötyvät tästä kilpailusta. Voi olla ja todennäköisesti juuri onkin niin, että kotitaloudet ja muut sähkön käyttäjät ja kaukolämmön tarvitsijat joutuvat maksamaan korotettuja hintoja tästä kilpailusta johtuen, eli jälleen kilpailulla on se

seuraus, että varsinainen elinkeinoelämä siitä hyötyy ja kotitalouksista tulee maksajia.

Sama kilpailuideologia, joka siis on EU-peräinen, on ulottunut pääkaupunkiseudulla esimerkiksi jätteiden kuljetuksiin, joista 60 prosenttia on amerikkalaisessa omistuksessa, ja joukkoliikenteeseen, joka on yhä enenevässä määrin siirtymässä ruotsalaiseen omistukseen. Eli näitä markkinaosuuksia hankitaan, jotta voitaisiin käyttää hyväksi ja panna taloudellisesti tuottamaan sellaiset palvelut, jotka tähän saakka yhteiskunta on varustanut ja jotka ovat olleet hyviä palveluksia. On aivan selvää, että tässä tapauksessa kilpailu saa aikaan huonompia palveluksia. Kun joukkoliikennettä käytetään vain voitontavoittelun välineenä, se tulee huononemaan ja palvelut tulevat huononemaan. Esimerkiksi Helsingin kaupungin liikennelaitoksen muuttaminen kunnalliseksi liikennelaitokseksi tuottaa huonompia palveluja sen ohella, että se tuottaa laajamittaista työttömyyttä.

Mutta nyt meillä on käsillä valtion kiinteistölaitoksen muodostaminen, ja sen muodostaminen tuo raaimmillaan esille ne ongelmat, jotka liittyvät nyt hallituksen esittämään ideologiseen väkivaltaan. Hallitus harjoittaa ideologista väkivaltaa yhtiöittämällä ensin ja sitten privatisoimalla sellaisia palvelutehtäviä, jotka tähän saakka ovat olleet julkisen vallan hoidossa ja joissa on pystytty turvaamaan työntekijöille tiettyjä etuisuuksia. Nyt näitä työntekijöiden etuisuuksia ollaan karsimassa. Minusta on pöyristyttävää se, että työntekijöitä ollaan ottamassa uusina työntekijöinä uuden Valtion kiinteistölaitoksen palvelukseen ja sen palvelutehtäviin eikä pystytä takaamaan edes sitä, että toteutettaisiin samanlainen henkilöstön kohtelu kuin on ollut Posti-Telessä ja VR:ssä, joissa yritettiin sentään hoitaa asia hygieenisesti yhdessä työntekijäjärjestöjen kanssa.

Minä yhdyn niihin näkemyksiin, joita täällä asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on esitetty ja joiden mukaan tätä naisvaltaista alaa kohdellaan paljon epäoikeudenmukaisemmin kuin on kohdeltu aikaisemmin vastaavissa tapauksissa miesvaltaisia aloja. Tämä on paitsi naisvaltainen ala myös matalapalkkainen ala. Tässä mielessä valtio käyttää kohtuutonta isäntävaltaa heikoimmassa asemassa olevia työntekijöitä kohtaan, toisin kuin on ollut työntekijöiden aseman laita aikaisemmin liikelaitostetuissa tai yhtiöitetyissä tai jopa privatisoiduissa yhtiöissä.

Tämän takia mielestäni on erittäin perusteltua se, että valtion ei sallita pääsevän tässä tapauksessa siihen päämäärään, että muodostetaan Valtion kiinteistölaitos ja tietyt palvelutehtävät yhtiöitetään, vaan mielestäni tämä esitys pitää hylätä, jotta voitaisiin saada valtio toimimaan niillä yleisesti hyväksytyillä periaatteilla, jotka me haluamme asettaa sekä julkiselle että yksityiselle sektorille. Mitään muuta vaihtoehtoa siis valtion saamiseksi toimimaan yleisen edun mukaisella tavalla ei ole kuin se, että tämä lakiesitys hylätään.

Arvoisa puhemies! Siksi ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Toivoisin, että tämä pakottaisi nyt valmisteluun osallistuneet piirit muuttamaan esityksiä niin, että valtiota voitaisiin pitää esimerkillisenä työnantajana eikä niin kuin tässä tapauksessa, huonona esimerkkinä siitä, miten kohdellaan matalapalkkaisen, naisvaltaisen alan työntekijöitä. Meillä ei eduskunnassa voi olla moraalista oikeutta hyväksyä tälle alalle sellaista kohtelua, kun me emme ole voineet sitä aikaisemmin hyväksyä muille yhtiöitetyille aloille, emme esimerkiksi Posti-Telessä, emme VR:ssä. Ei asioita viimeisen päälle ole hoidettu hyvin myöskään niissä yhtiöitetyissä liikelaitoksissa, mutta joka tapauksessa tällaista kohtelua, tällaista ideologista väkivaltaa, mitä nyt tehdään tämän alan työntekijöille, ei koskaan aikaisemmin ole tapahtunut valtion toimiessa EU:n mukanaan tuomien periaatteiden mukaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Seppänen, niin kuin tavallista, potki vähän yli poliittisten aisojen puhumalla siitä, että hallitus harrastaa julkista väkivaltaa liikelaitostamalla ja yhtiöittämisellä. Ei tätä asiaa ihan näin voida yksilöidä. On eri asia sitten, miten pitemmän päälle katsotaan tämän onnistuvan, mutta asia on tapahtunut varsin joustavasti ja sulassa sovussa työntekijäjärjestöjen kanssa esimerkiksi Posti-Telessä ja Valtionrautateillä.

Nyt on kysymys vain siitä, että tässä tehdään raakaa väkivaltaa rakennushallituksen toiminnoista muodostettavan yhtiön työntekijöille ja sellaisille, joiden olisi pitänyt päästä työsuhteeseen, ja niiden eduille, jotka pääsevät työsuhteeseen. Tässä on nyt siitä kysymys, ja epäoikeudenmukaisuudet pitäisi estää tässä salissa.

Näkisin, että esityksen hylkääminen ei kyllä niin hyvin vie asiaa eteenpäin kuin se, että eduskunta saisi selkeän ponnen tähän lakiin siitä, että neuvottelut on toteutettava asianmukaisesti, sillä tavalla kuin eduskunta on jo vuonna 92 eräässä

mietinnössä todennut. Siihen meidän tässä asiassa mielestäni pitäisi pyrkiä, ja minä uskon, että esityksen hylkäämistä täällä tuskin saadaan aikaan. Sen sijaan voitaisiin tietysti saada neuvotelluksi sellainen ponsi, joka antaa vauhtia niille neuvotteluille ja saa katkaistuksi ne epäoikeudenmukaisuudet, jotka nyt ovat kohtaamassa työntekijöitä. Heistä tuhat jää työttömäksi ja osan työehtoja pahan kerran sorretaan.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ilmoitan tässä heti aluksi, että en esitä kannatusta ed. Seppäsen ehdotukselle nyt, mutta tulen äänestämään tämän lakiesityksen hylkäämisen puolesta. Miksi en ilmaise kannatusta, selviää myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Olen tämän asian käsittelyn yhteydessä kahteen otteeseen puhunut varsin perusteellisesti, mutta katson, että asiasta on puhuttava vielä kolmannen käsittelyn yhteydessä. Täällä on hieman enemmän edustajia nyt paikalla kun aikaisemmin. Puhun, jotta kaikki kansanedustajat olisivat varmasti tietoisia siitä, mitä ollaan tekemässä.

Nimittäin eduskunta lähetti hallituksen esityksen valtiovarainvaliokuntaan lokakuun 11 päivä, eli varsin nopealla aikavälillä asia on käsitelty. Kun hallituksen esitys tuli eduskuntaan, oli jo tiedossa, että asia on pahasti auki. Minusta on keskeisin lähtökohta se, että hallituksen ei olisi ikinä pitänyt tätä esitystä tänne tuoda, ennen kuin asia olisi valmisteltu loppuun saakka hyvässä yhteisymmärryksessä työnantaja- ja työntekijäpuolen välillä. Tässä se keskeisin virhe on.

Mutta mistä siis on kysymys? Kysymys on tämän porvarihallituksen ideologisista linjauksista. Se haluaa yksityistää mahdollisimman paljon valtion laitoksia ja yhtiöitä ennen kuin sen toimikausi maaliskuussa päättyy. Siitähän tässä on kysymys. Hallitus hosuu ja tekee hallaa näillä ratkaisuillaan.

Erityisen härskisti ollaan nyt kyllä kohtelemassa juuri rakennushallinnon uudelleenorganisoinnissa henkilöstöä, ja kuten ed. Seppänen täällä totesi ja kuten itse olen useissa yhteyksissä aikaisemmin sanonut, nimenomaan nyt rikotaan eduskunnan aikaisemmin hyväksymiä periaatteita. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä on jo aikaisemmin kiinnitetty huomiota siihen, miten näissä asioissa tulisi menetellä, ja näitä pelisääntöjä on nyt rikottu. Tämän vuoksi lakia ei tule hyväksyä. Laki täytyy laittaa uudelleen valmisteluun.

Korostan vielä sitä, että henkilöstö on hyvässä uskossa luottavaisena ollut mukana asioiden valmistelussa ja olettanut, että neuvottelut saadaan asianmukaisesti viedyksi loppuun. Siis vähin, mitä tässä asiassa voidaan tehdä, vaikka toivon, että tämä lakiesitys täällä hylätään, on se, että henkilöstö siirretään vanhoina työntekijöinä uuden Engel Kiinteistöpalveluyhtymä Oy:n palkkalistoille.

Nyt me tiedämme, että tässä on tosiaan varsinainen kiire, kun kuviteltiin, että siivoustoiminta siirtyisi jo 1.1.95 yhtiölle, ja näin on käyty neuvotteluja. Henkilöstöä uhkaavat paitsi huomattavasti heikommat työehdot — siis palkan alennukset, eläke- ja muiden etuuksien heikennykset — myös hyvin laajat irtisanomiset. On arvioitu, että nykyisistä noin 3 500 henkilöstä yhtiöt palkkaavat noin 2 300—2 500 työntekijää, Kiinteistölaitoksen palvelukseen kenties noin 200. Vain murto-osa, ehkä noin 100, sijoittuisi muualle valtionhallintoon, ja siis noin 1 000 sanotaan irti, tai kenties osa saa eräänlaiset eläkejärjestelyt. Hyvin suuren ryhmän, nimenomaan iäkkäämmän työntekijäryhmän eli yli 53-vuotiaiden, kohdalla tulee olemaan aika lohduton kehitys, koska heistä osalle varmaan työtä ei ole ollenkaan jatkossakaan tiedossa, vaan ensin he joutuvat olemaan työttömyyspäivärahalla ja sitten työttömyyseläkkeellä, kun se järjestelmä toivottavasti säilytetään.

Eli menettely on varsinainen "kiitos" kyllä henkilöstölle. Monet ovat todella tehneet mittavan työuran rakennushallituksessa, ammattitaitoista ja työhönsä motivoitunutta henkilökuntaa — toisin kuin ed. Sasi aikaisemmissa puheenvuoroissaan puhui. Hänhän todella käytti niin halpamaisia väitteitä henkilöstön työpanoksesta, että ne jääköot aivan omaan arvoonsa.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu ja itsekin olen aikaisemmin sanonut, kyseessä ovat pääosin naisvaltaiset matalapalkkaryhmät. Tästä tulisi todella varoittava ennakkotapaus siitä, että valtion myötävaikutuksella kohdellaan aivan eri tavalla naisvaltaisia ryhmiä kuin tehtiin isoissa valtion laitoksissa, eli VR:ssä ja Posti-Telessä, joissa kuitenkin mm. eläke-etuudet kyettiin kohtuullisen hyvin turvaamaan. Nimittäin Posti-Telen yhtiöittämisen yhteydessä lähes kaikki Postin palveluksessa olevat säilyttivät lisäturvan mukaisen eläkeoikeuden. Posti Oy perusti PT:n Eläkesäätiön, joka vastaa emo- ja tytäryhtiöiden eläketurvasta. Posti Oy:n eläkeratkaisu noudatti rakenteeltaan ja tasoltaan valtion eläkeratkaisua siten, että voidaan katsoa perus-

tuslakivaliokunnan silloin mainitsemien edellytysten toteutuneen.

Kun VR yhtiöitetään ensi heinäkuun alusta, yhtiöön siirtyvän ns. vanhan henkilöstön osalta on tehty alustava eläkesopimus. Eläkesopimuksen mukaan VR Oy perustaa Eläkesäätiön ja valtio vastaa eläketurvasta siten, että se siirtää realisoitavaa omaisuutta tähän Eläkesäätiöön. Näin Eläkesäätiö antaa eläketurvaa lisäturvana lähes samojen periaatteiden mukaan kuin Posti Oy:n Eläkesäätiö.

Eli jos tahtoa ja poliittista halua on, ratkaisuja löytyy. Mutta nyt näyttää siltä, että nimenomaan rakennushallinnon osalta poliittista tahtoa ei ole. Tämä onkin kyllä itse asiassa hyvä — tai huono — osoitus siitä, miten valtiovarainministeri Viinanen omaa rooteliaan ja oman rootelinsa henkilöstöä kohtelee. Tämä on sitä Viinasen lynkkaustyömarkkinapolitiikkaa, jota hän on harjoittanut koko tämän kauden ajan Ahon hyvällä myötävaikutuksella.

Ed. Ala-Harja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Heti ensi alkuun kannatan ed. Seppäsen tekemää hylkäysehdotusta.

Samalla ehdotan siltä varalta, että eduskunnan enemmistö kuitenkin hyväksyisi tämän lain, seuraavaa vastalauseen mukaista lausumaa: "Eduskunta edellyttää valtion kiinteistölaitoksen muodostamisessa noudatettavan liikkeen luovutustilannetta koskevaa säännöstöä ja että henkilöstön eläke-etuudet turvataan organisaatiouudistuksen yhteydessä."

Esittämäni lausuma pitäisi sisällään sen ajatuksen, jota esimerkiksi ed. Aittoniemi täällä kaipasi eduskunnan lausuvan tämän päätöksen yhteydessä. Tällä lausumalla eduskunta selkeästi toteaisi, että tässä on kysymys hyvin yksiselitteisesti liikkeen luovutustilanteesta ja että tätä kautta myös henkilöstön asema täytyy turvata tässä yhteydessä.

Tältä osin eduskunta on, kuten täällä jo aiemmin on todettu, useissa yhteyksissä muissa vastaavissa tilanteissa esittänyt tämän tyyppisen lausuman, ja kaikissa noissa tapauksissa on yleensä päästy neuvotteluteitse hyvään lopputulokseen, jossa henkilöstön edut on otettu jotakuinkin heidän haluamallaan tavalla huomioon.

Nyt käsiteltävänä oleva laki poikkeaa tässä suhteessa hyvin ratkaisevasti. Tässä pyritään viemään asia eteenpäin ilman neuvotteluja ja siten, että noin 1 000 henkilön osalta ratkaisu johtaa suoraan irtisanomiseen ja lopunkin henkilöstön osalta, niiden, jotka säilyttävät työsuhteensa, se tarkoittaa huomattavaa nykyisten etuisuuksien heikentämistä. Tässä mielessä mielestäni tämä lausuma olisi ollut vähintä, mitä eduskunta olisi voinut tehdä, mutta valtiovarainvaliokunnan enemmistö ei ollut valmis sisällyttämään edes tätä lausumaa mietintöönsä.

Ed. A p u k k a : Rouva puhemies! En aio kovin pitkään puhua, mutta kaiken varalta, jos ylitän kaksi minuuttia, sanon ne sanat täältä korokkeelta.

Edellisissä puheenvuoroissa on käynyt hyvin selväksi jo, miten rakennushallinnon lakkauttaminen ja kiinteistöpalvelutoimintojen siirtäminen valtion omistamalle osakeyhtiölle tehdään tällä kertaa kokonaan poikkeuksellisella tavalla aikaisempiin vastaaviin tapauksiin verrattuna. Täällä on jo tullut esiin, että noin tuhat ihmistä tullaan sanomaan irti. Tänä päivänä kuullun perusteella tuhatkaan ei välttämättä ole raja, puhutaan jopa yli tuhannesta ihmisestä.

Halusin ihan muutaman sanan sanoa siitä, kun joka yhteydessä, erityisesti Engelin taholta, on tuotu esille, että rakennushallinnon palveluksessa olevan henkilökunnan palkat ovat valtavan suuria verrattuna yksityisen puolen palkkoihin, ja on todisteltu, että palkkaero on jopa 30 prosenttia ja ylitsekin. Tänä päivänä kuultuna Engelin taholta kerrottiin, että siivoojan alkupalkka heillä jää alle 30 markan. Ajatelkaa nyt, hyvät ystävät tässä salissa, kuinka ruhtinaallisista palkoista puhutaan: alle 30 markkaa tunti.

Halusin sanoa tämän, koska Engelin taholta on ilmoitettu, että todellisen ongelman muodostavat suorittavan henkilöstön palkat. Toisessa kohtaa samaa paperia on sanottu, että johdon palkkataso on selvästi alhaisempi kuin yksityisellä sektorilla. Eli tämä kertonee aika hyvin, kenen puolta tässäkin asiassa ollaan pitämässä, ei ainakaan tavallisten pienipalkkaisten työntekijöiden puolta, vaan johtajien. Johtajien palkat ovat kuulemma merkittävästi alle yksityisen puolen, mutta siivoojien lähes 30 markan tuntipalkat ovat valtavia ja vääristävät koko kilpailutilanteen.

Kuten on tullut esille, olemme valiokunnassa olleet kaiken aikaa sitä mieltä, että muutos tulisi tehdä, mikäli se tehdään, nimenomaan niin, että noudatettaisiin liikkeen luovutussäännöksiä. Olemme perustaneet kantamme emme pelkäs-

tään omiin käsityksiimme vaan asiantuntijoiden lausuntoon.

Haluan nyt vielä niille edustajille, jotka epäilevät etteikö näin pitäisi tehdä, lukea ihan pienen pätkän työoikeuden professori Tiitisen kirjallisesta lausunnosta, jota minun mielestäni tässä maassa kyllä pitäisi kuunnella varsin tarkkaan, kun tämän laatuisista asioista on kyse. Hän toteaa tarkalleen näin: "Vaikka valtion toimintojen yhtiöittäminen edellyttää verraten moninaisia oikeudellisia toimenpiteitä, jopa lainsäädäntötoimia, on lopputulosta toimintojen siirtämistä ja työnantajan vaihtumista epäilemättä pidettävä ainakin työsopimuslaissa, työehtosopimuslaissa ja vuosilomalaissa sekä mitä ilmeisimmin myös EU:n liikkeenluovutusdirektiivissä tarkoitettuna liikkeen luovutuksena."

Minun mielestäni on kiistatta selvää, että tässä on liikkeen luovutuksesta kysymys, ja kun on kysymys liikkeen luovutuksesta, siitä seuraa monia asioita, joita en tässä rupea enää käymään läpi, koska ne ovat tämän keskustelun aikana monessa yhteydessä tulleet esille. Mutta se tarkoittaa yksinkertaisesti, että asiassa ei voida edetä niin kuin ollaan nyt etenemässä, että sanotaan toistatuhatta ihmistä irti jne.

Arvoisa puhemies! Jotta ed. Aittoniemikin päässisi tavoitteeseensa, äänestämään hyvän asian puolesta, kannatan ed. Backmanin tekemää lausumaehdotusta, mikä minun mielestänikin olisi vähin, mitä eduskunta voisi asiassa tehdä. Eli eduskunta toteaisi, että on kysymys liikkeen luovutuksesta, ja edellyttäisi meneteltäväksi sen mukaisesti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Asia on saanut eduskunnassa suhteellisen paljon huomiota, ja se on kyllä sen arvoinen. Mitä enemmän asiaan tutustuu, sitä vakuuttuneemmaksi tulee siitä, että vaikka on paljon puhetta pidetty, niin kyllä on pidetty oikeasta asiasta. Eduskunnan pitäisi tällaisessa asiassa käyttää isännän valtaa ja lausua säännöt sille, miten asioita pitää tällaisissa tapauksissa hoitaa.

Ponsi, mikä vastalauseessa on, ei ole erityisen hyvä, se on yleisluonteinen. Se olisi voitu tehdä vähän yksilöidymmäksi. Ehkä kohta "valiokunta edellyttää valtion kiinteistölaitoksen muodostamisessa noudatettavan liikkeen luovutustilannetta koskevaa säännöstöä" kattaa sen, mitä asiassa tarkoitetaan oikein syvällisesti.

Henkilökohtaisesti en äänestä hylkäämisen puolesta, mutta äänestän ponnen puolesta ja sillä selvä. Katson, että olen oikeutettu siihen. Olen tai en ole oikeutettu, teen sen joka tapauksessa.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Apukan puheeseen, josta totean, että minusta oli erittäin tärkeätä, että ed. Apukka korosti liikkeen luovutusperiaatetta ja sen merkitystä asian yhteydessä ja sitä, että eduskunta ottaisi selkeästi kannan, että liikkeen luovutusperiaatetta noudatetaan näissä yhtiöittämisasioissa siitä syystä, että edelleenkin valtiovarainministeriön kanta, ainakin sen henkilöstöosaston kanta, on ollut kielteinen liikkeen luovutusperiaatteen noudattamiselle. Tämä kanta on annettu mm. kirjallisena talousvaliokunnalle. Tästä syystä minusta olisi hyvin tärkeää, että tämä talo selkeästi sanoisi, että olemme liikkeen luovutusperiaatteen kannalla siitä syystä, että se varmistaisi omalla tavallaan henkilöstön aseman niin eläkekuin työsuhdeasioissakin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukan puheenvuoroon viitaten olisin tiedustellut työasiainvaliokunnan jäseniltä, kun he jatkossa pitävät puheita: Ketkä muut asiantuntijat kuin ed. Apukan puheessaan mainitsema työoikeuden professori olivat sitä mieltä, että kysymys on liikkeen luovuttamisesta? Miten asiantuntijoiden kannat valiokunnassa käydyssä kuulemistilaisuudessa ovat poikenneet toisistaan vai ovatko vai ovatko kaikki asiantuntijat olleet samaa mieltä kuin ed. Apukan lainaama asiantuntija?

Mutta jos mennään itse asiaan, täytyy kyllä sanoa, vaikka yksityistämistä kannatan, että nyt on kyllä tehty raaimman jälkeen tämä tilanne. Voi myös kysyä, minkä vuoksi ei tehty samanlaista ratkaisua kuin esimerkiksi Postin yksityistämisessä. Varmasti neuvottelut siinäkin tapauksessa olivat hyvin vaikeat, mutta siinä kuitenkin inhimillinen näkökanta voitti.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola kyseli työasiainvaliokunnan kuulemia asiantuntijoita. Tämähän ei ole siellä lainkaan ollut. Sielläkin sen olisi varmaan pitänyt olla, jotta olisi voitu tähän työoikeudelliseen puoleen perehtyä. Toiseksi sen olisi pitänyt olla perustuslakivaliokunnassa, missä näiden yksilöiden oikeussuojaa ja heidän työsopimustensa loukkaamattomuutta olisi voitu kontrolloida. (Ed. Gustafsson: Sitäkin ed. Aittoniemi vastusti!) — Näitä kaikkia hallituspuolu-

eet vastustivat, sitä että asiat olisi voitu tarkemmin selvittää.

Ed. Apukan mainitsema työoikeuden professori on tämän alan paras spesialisti maassa, ja voidaan hyvin suurella todennäköisyydellä todeta, että valtaosa työoikeuden asiantuntijoita, jos heitä olisi enemmän valiokunnassa kuultu, olisi yhtynyt hänen kantaansa.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Vastaan heti aluksi ed. Ukkolalle, joka kyseli työoikeuden professori Kari-Pekka Tiitisen lausunnosta, että jos Tiitinen Helsingin yliopiston työoikeuden professorina on tätä mieltä, asia on aivan selvä. Siitä ei ole mitään epäilystä. Tunnen Tiitisen, joka on parhaita asiantuntijoita Suomessa. Juristit tuntevat kaikki toisensa, joten voimme paitsi arvioida toistemme lausuntoja myös persoonaa.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tietysti pääpaino ollut henkilöstön asemalla, ja se on tärkeä asia. Yhdyn kaikkeen siihen, mitä tästä hyvin kovakouraisesta kohtelusta on sanottu.

Mutta on syytä muistuttaa, että tässä ollaan myös tuhoamassa 180 vuotta vanha yhtenäisesti jatkunut toiminta suomalaisen kansallisvarallisuuden kartuttamiseksi. Rakennushallinto on yli seitsemän sukupolven ajan tuottanut uutta rakennuskantaa, pitänyt yllä vanhaa rakennuskantaa. Koko se asiantuntemus kaikilla tasoilla, työn laatutaso, ollaan nyt pilkkomassa ja hävittämässä.

Valmistelun heikkoa laatua todella kuvaa se, että tässä on henkilöstön osalta näin suuret asiat auki. Kannattaa kuitenkin muistaa, että viraston pääjohtajalle järjestettiin professoritason virka Teknilliseen korkeakouluun, joten hänen osaltaan kyllä pystyttiin hyvin poikkeuksellisiin järjestelyihin, mutta koko suorittava osa henkilöstöstä on jätetty oman onnensa nojaan. Tosin tietysti tämä professori Tiitisen kanta, jonka eduskunta varmasti ponsiäänestyksessä vahvistaa — vaikkakaan asia ei sillä ratkea, tuomioistuimessahan nämä asiat lopullisesti ratkeavat — merkitsee tietyn asteista turvaa.

Mutta kaiken kaikkiaan on syytä olla huolissaan paitsi henkilöstön asemasta myös siitä, mitä tapahtuu suomalaiselle kiinteistöhallinnolle. Siinä on perustettu yhtiö, jota hallituksen esityksessä, sikäli kuin olen voinut todeta, häveliästä kyllä, ei kehdata mainita nimeltä. Se on tämä Engelyhtiö. Museoviraston pääjohtaja Henrik Lilius on jo voimakkaasti protestoinut sitä, että tähän tarkoitukseen käytetään yhden rakennushallinnon merkittävimmistä ylijohtajista — pääjohtaja nykyiseltä arvoltaan — nimeä. Se on vähän samaa, kuin täällä eduskunnassa ruvettaisiin myymään säädöstekstejä ja mietintöjä kaupasta, jonka nimeksi annetaan Ståhlberg-kioski, tai että Valtion ravitsemuskeskus rupeaisi valmistamaan Mannerheim-muusia tai Sylvi Kekkosen simaa. Tämä pieni yksityiskohta osoittaa, millaisella henkisellä tasolla tässä valmistelu on ollut.

Arvoisa puhemies! Vakiintuneiden lainvalmisteluperiaatteiden mukaan eduskunnalle on aina esiteltävä luonnos asetuksesta, jos lain täytäntöönpanossa sitä esitetään. En tiedä, onko valiokunnalle tätä asetusta esitelty. Silloin, kun asiat valmistellaan kunnolla, asetus painetaan jo hallituksen esityksen liitteeksi, jotta jokainen edustaja voi siihen paneutua. (Ed. Laaksonen: Tätä ei ole miltään osin valmisteltu kunnolla!) — Valmistelutavan pohjalta on ymmärrettävää, että tätä asetustakaan ei ole tuotu.

Täällähän on kehitelty sitten tällainen erikoinen rahansiirtojärjestelmä. Valtion virastot saavat budjetissa rahaa ja maksavat vuokraa kiinteistöhallinnolle, joka tulouttaa nämä vuokrarahat voittona valtiolle. Tässä on päästy pitemmälle kuin Raahessa porvarit pääsivät, jotka pesivät toistensa pyykkiä. Sillä he pysyivät hengissä, mutta kukaan ei saanut voittoa. Valtio pystyy tässä kierrätyksessä tuottamaan voittoa. Tämä on täysin näennäinen järjestelmä, joka kyllä mahdollisesti bruttokansantuotteessa, kansantalouden taseessa, näkyy, kun liikutellaan samaa rahaa edestakaisin, mutta mitään raha ei sillä matkalla tuota.

Arvoisa puhemies! On syytä tähdentää, kun puhutaan rakennushallinnon työstä ja henkilökunnan taidoista ja asemasta, että kaiken rakennussuojelun ensimmäinen asia on siivous ja hyvä kunnossapito. Meidän julkinen rakennuskantamme on kansallisvarallisuuden tärkein ja suurin osa. Nyt on vaarana, että se päästetään peräti rappeutumaan. Tällä menettelyllä tuhlataan merkittävällä tavalla varallisuutta laiminlyömällä kunnollinen hoito. Olen eri työpaikoissa ollessani voinut seurata, millaista on rakennushallinnon toimesta tapahtuva siivous ja kunnossapito ja millaista se on, kun siellä on yksityinen firma voiton tavoittelussa. Kyllä laatuero on aivan huikea ja nimenomaan rakennushallinnon hyväksi kaikissa vaiheissa. Huono laatu taas on näkynyt vähitellen korjauskustannuksien kertymisessä nopeammin ja huonompana viihtyvyytenä henkilöstön osalta ja sitä kautta työtehon alenemisena. Kyllä siivouksella ja rakennusten kunnossapidolla on hyvin tärkeä työn ja toiminnan perus-

taa luova vaikutus, josta ei hallituksen esityksestä eikä oikeastaan valiokunnan enemmistön hyväksymän mietinnön tekstistäkään löydy sanaakaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi olisin ottanut vielä privatisoinnista yhden näkökulman. Ed. Seppänen luki sen, niin kuin ilmeisesti hän tulee lukemaan kaiken, mitä huonoa tässä maassa tapahtuu, EU-jäsenyyden viaksi. En tässä voi ymmärtää, että näin olisi asia, koska tätä asiaa on kuitenkin valmisteltu jo pari kolme vuotta, kaikkia muita yksityistämisiä vielä pitempään. On selvää, että on hallituksen ideologinen tavoite luoda edellytyksiä yksityiselle voitontavoittelulle sellaisissa tehtävissä, joita julkinen valta on aikaisemmin pystynyt, hyvin tarkan talous- ja tulosseurannan alaisena loppujen lopuksi, itse tuottamaan.

Tähän liittyy näkökulma, joka ei ehkä kiinteistöhallinnon osalta tule niin selvästi esille, nimittäin se, että suuri määrä ihmisten jokapäiväiseen elämään liittyvää ja vaikuttavaa toimintaa siirtyy laillisuusvalvonnan ulkopuolelle. Se, mitä Postissa, Valtionrautateillä ja miksei rakennushallinnossakin on tehty virkavastuulla ja sitä kautta oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin valvonnan piirissä, siirtyy nyt täysin yksityisesti suoritettavaksi. On syytä tähdentää, että poliittinen vastuu ei näin häviä. Valtio omistaa edelleen nämä yhtiöt, ja viime kädessä kukin ministeriö toimialallaan toimivan yrityksen osalta kantaa poliittisen ja myös oikeudellisen vastuun. Tuntuukin, että jos tästäkin laki tulee, niin aivan toisella tavalla esimerkiksi eduskunnan valiokuntien on syytä paneutua näiden yksityistettyjen yhtiöiden toimintaan, seurattava sitä työtä, tulonmuodostusta, toiminnan laatua ja tarvittaessa asetettava ministeri poliittiseen vastuuseen. Mikä olisi sen terveellisempää privatisoinnin jatkoksi kuin se, että täällä joku ministeri, valtiovarainministeri, kauppa- ja teollisuusministeri, liikenneministeri, saisi epäluottamuslauseen siitä, että hänen toimialallaan toimiva valtionyhtiö on toiminut huonosti.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Nikulan puheenvuorossa viitattiin professori Tiitisen lausuntoon tässä asiassa ja vastaavia asioita muutenkin täällä eduskunnassa käsiteltäessä. Valtion hankintakeskuksen muuttamista osakeyhtiöksi koskeva lakiehdotus, joka on hyvin rinnakkainen tämän esityksen kanssa, on vireillä talousvaliokunnassa. Käsittely on vielä kesken. Siellä kuulimme myös professori Tiitistä ja eräitä muita asiantuntijoita. Tämä arvovaltainen juristiasiantuntijoiden joukko pitää aivan selvänä, että kysymyksessä on tällaisen osakeyhtiön muodostamisessa, kun omistaja pysyy sataprosenttisesti samana, ainakin liikkeen luovutus, ellei suorastaan vain hallinnon muutosta koskeva esitys. Tästä on tehtävä selvät johtopäätökset siinä, mikä koskee henkilökunnan palkka- ja eläke-etuja.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva esitys on mielestäni saanut muitakin ulottuvuuksia kuin sen, että laki täällä saataisiin käsiteltyä. Minulta viikonloppuna kysyttiin, mikä on sellainen siivousfirma kuin Enckell. Minä jäin miettimään, kun siivousfirmoja on aika paljon Suomessa, mikähän se mahtaisi olla. Sitten tuli mieleeni, että se on nähtävästi se sama, joka on täällä perusteilla. Vastasin, että eduskunta ei ole kyseistä firmaa vielä perustanut tai laki ei ole mennyt lävitse, mutta siellä se käsittelyssä on.

Tämä firmahan on tehnyt tarjouksen mm. Suolahden kaupungille siivoustoimen järjestelyiksi. Siellä on saman suuntainen ajatus, että kaupunki omana työnään lopettaa siivoustyön. Engel suorittaisi saman työn miljoonaa halvemmalla kuin Servisystem, joka jäi siihen väliin. Tarjouksesta käy ilmi, että noin puolet siivoustyötä tekevistä ihmisistä saisi lopputilin. Herää kysymys, mitä kaikkea taustalla on, kun Servisystem on aika huomattava siivoustyötä suorittava yritys tässä maassa; sen sisällä on jatkuvasti ongelmia, ja ihmisten sieltä saama palkka on erittäin huono.

Kun miettii käsittelyssä olevaa lakiesitystä, täällä on varmaan moneen kertaan jo todettu toisessa käsittelyssä ja nyt kolmannessa edelleen, mitä heikkoa on ollut lain valmistelutyössä, mutta erityisesti tämä on mielestäni on erittäin ikävä, paha, jopa törkeä ennakkotapaus, jos laki menee eduskunnassa läpi. En muista koskaan Suomen historiassa olleen näin suurta ihmisjoukkoa koskettavaa elintason alentamista, työoikeuden loukkausta. Yksittäisiä tapauksia on jatkuvasti, ja ne ovat voimistuneet, mutta nyt kyseessä ovat jo tuhannet ihmiset. Minulle tulee vain mieleen, että jos nyt perustettava Valtion kiinteistölaitos saa siunauksen, niin nähtävästi se myydään välittömästi yksityiselle. Mitä siitä seuraa? Ei ainakaan työntekijöille hyvää.

Täällä ovat monet edustajat jo viime viikolla kiinnittäneet huomiota siihen, mitä tapahtui Posti- ja telelaitoksen osalta, VR:n osalta. Nyt

kun pääsääntöisesti kyseinen laki koskee naistyöntekijöitä, käyttäytyy hallitus heitä kohtaa erittäin törkeästi. Heillä on jo tällä hetkellä erittäin huonot palkat. Siitä huolimatta hallitus aikoo hyökätä naisia kohtaan erittäin törkeällä tavalla ja mielestäni jopa tasa-arvolakia rikkoen.

Monissa kunnissa on yksityistetty mm. siivoustoimi, mutta on myös palattu takaisin omana työnä tehtävään siivoustyöhön, koska ongelmia on syntynyt, laatutaso on kärsinyt ja kustannuksia syntynyt jopa enemmän, kun on järjestetty tarjouskilpailu. Laatua yritetään korjata yksityisen firman toimesta tuntitöinä, kun urakalla ei pystytä laatutasoa pitämään pystyssä.

Myös tämä lakiesitys johtaa siihen, mikä on varmaan todettu useampaan kertaan, että herää aina kysymys, minkälainen on sen ihmisen asema ja mieli, kun hänelle ilmoitetaan, että sinä voit jatkaa työtäsi sillä ja sillä palkalla, niillä ja niillä eduilla, mutta sinun on pystyttävä lähes puolta suurempaan suoritustehoon kuin aikaisemmin, kun tietää jo tällä hetkellä julkishallinnon piirissä niin kunnissa kuin kuntayhtymissä ja valtiolla, kuinka tiukalla siellä suorittava porras on.

Niin kuin täällä jo todettiin aikaisemmissa puheenvuoroissa, nähtävästi johtoportaan palkat ovat jääneet jälkeen. Se lienee tosiasia. Mutta tämän lainmuutoksen myötä niitä voitaisiin nähtävästi korottaa hyvin huomattavasti. Suorittavan portaan palkkoja alennetaan, johtoportaan palkkoja nostetaan, ja jo veikkaan sitä, että kun tästä tulee yksityinen laitos, jos tämä laki menee lävitse, niin lähiaikoina entistä enempi johtoporras nauttii suurempaa palkkaa.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin pettynyt tämän asian yhteydessä siihen, jos hallituspuolueitten edustajat eivät tiedä, mitä tulevat täällä päättämään. Toivottavasti he ottavat huomiseen päivään mennessä selvää, että eivät tue tätä hallituksen esitystä, koska se on erittäin törkeä tuhansille ihmisille.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Sanomani on lyhyt, mutta tulin korokkeelle siltä varalta, että näin maanantaiaamuna kieli on kuitenkin kankea ja puhe menee yli kahden minuutin ajan.

Ensinnäkin on harmittavaa todella, että tätä hallituksen esitystä ei ole otettu työasiainvaliokunnan käsittelyyn. Uskon, että hyvän puheenjohtajamme johdolla, puolueista riippumatta, tulos olisi saattanut olla erilainen, mutta on enää myöhäistä sitäkään tehdä. Minä en ole kuunnellut tässä asiassa sen paremmin professori Tiitistä kuin muitakaan, koska en ole ollut koko käsittelyssä. Mutta kukaan, joka ajattelee omilla aivoillansa, ei voi olla hyväksymässä tätä lakiesitystä. Kuten monet edustajat, kuten Pekka Leppänen ja Seppänenkin, mainitsivat, olisi ennenkuulumatonta, jos me olisimme hyväksymässä tätä lakia. Jo aluksi voin ilmoittaa, että olen lain hylkäämisen kannalla.

Kun luen valtiovarainvaliokunnan mietintöä, täällä mainitaan, että "valtiovarainvaliokunta mietinnöissään - - edellytti kunkin laitoksen osalta, että kyseisen valtion laitoksen yhtiöittämisessä tulisi työntekijöiden eläke- ja muut työsuhdekysymykset järjestää sopimusteitse jo ennen yhtiöittämistä". Eikö näillä valiokunnan mietinnöillä ja lausumilla, ed. Aittoniemi, ole mitään virkaa? Toivoisin, että tekin vielä miettisitte huomiseen asti, kumpaa nappia painatte.

Se myös ihmetyttää, mitä toisessa käsittelyssä puhuin, että täällä kuulutettiin, että naisverkoston kansanedustajien pitäisi vielä puuttua tähän asiaan. Mutta kyllä usko hallituksen naisministereihinkin menee, koska hekin ovat voineet sanoa mielipiteensä. Kun näiden vuosien aikana täällä eduskunnassa olen näitä asioita kuunnellut, tuntuu siltä, että sen paremmin edustajilla kuin ministereilläkään ei ole tuon taivaallista ajatusta, mitä tämän päivän työnteko merkitsee. En voi itsekään kehua, mutta olen muutaman viikon ollut siivoojan ammatissakin ja tiedän, että sen paremmin tänä päivänä kuin muutama vuosi aikaisemminkaan siivoojaa ei arvostettu. Hän oli joka paikassa tiellä, mutta annapas olla, jolleivät aamulla olleet pöydät ja kaikki puhtaana, niin kyllä siinä siivoja sai moitteita. Eli tämän päivän hallituksen rouvatkaan eivät tiedä, mikä on ennen kaikkea matalapalkkaisten ja yleensä naisten asema tässä kovassa elämässä. (Ed. Astala: Eivät he tiedä!) — Eivät kerta kaikkiaan tiedä. Eli usko kyllä menee, tarvitaanko Suomeen naisministereitä tämän enempää. Tuntuu, että he eivät ainakaan naisten asioita aja.

Nämä puheet tätä eivät tietysti miksikään muuta, ja uskon vähän niin kuin ed. Seppänenkin, että kun ollaan EU:n jäseniä, entistä enemmän näitä huonoja esityksiä eduskuntaan tulee ja entistä syvemmällä suolla me suomalaiset talsimme. Mutta toivon, että hallituksenkin piirissä vielä järki voittaisi ja ymmärrettäisiin, mitä tämä lakiesitys tuo tullessansa. Siitä olen mielissäni, että Postissa, kuka mahtaa ollakaan johtaja, eläke-etuudet on jotensakin turvattu. Mutta toivon, että valtiovarainministeri, joka lakiesityksen takana on, tulisi meille edes jollain lailla selvittä-

mään, missä vaiheessa työntekijöitten ja työnantajien neuvottelut ovat. Kuten mainitsin, valtiovarainvaliokunnan mietintö vuodelta 92 ei ole aiheuttanut mitään toimia, ja yhtä huonot toiveet on, jos me ponsiesityksen hyväksymme. Eli näillä lyhyillä ajatuksilla olen lämpimästi lakiesityksen hylkäämisen takana.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Taistelu siivoojien sieluista käy kuumana tässä poliittisessa keskustelussa. Olen oikeastaan varsin tyytyväinen, että olen saanut lietsottua tällaisen keskustelun. (Ed. O. Ojala: Ei tässä ole ed. Aittoniemellä osaa eikä arpaa!) — Kukapa muu tämän keskustelun on lietsonut kuin minä. — Mutta minä vain haluan todeta, että saattaa olla, että minä olen oikeastaan ainoa ihminen tässä salissa, joka on vilpitön tämän asian suhteen. Vasemmisto, sekä demarit että vasemmistoliitto, kiemurtelee kuin kissa pistoksessa tässä asiassa.

Juuri sen takia te keksitte tähän asiaan hylkäysperiaatteen, että varmistitte sen, että ponsi, joka hyvin muotoiltuna olisi saattanut olla erinomaisen hyvä tässä asiassa ja hallituspuolueetkin olisivat saattaneet... (Välihuutoja) En minä ole neuvotellut siitä enkä ole kelvollinenkaan neuvottelemaan, mutta olisi saatu ehkä joitakin mukaan ponnen hyväksymiseen. Esittämällä hylkäysesityksen te varmistitte sen, että näille Engelin ihmisille ei tule mitään hyötyä tästä keskustelusta. Politiikka on tällaista. Minä vain epäilen tosiaan, että olen, ed. Mäkipää, ainoa, joka tässä salissa on vilpitön pyrkien viemään tätä asiaa sillä tavalla eteenpäin, että olisi mahdollisuuksia saada myönteinen ratkaisu tähän asiaan. Vasemmisto-oppositio ja oppositio yleensä on pilannut tämän lähtemällä mahdottomuuksiin ja esittämällä hylkäysesityksiä. Se on sillä siisti. Ei mene tämä ponsikaan läpi sen jälkeen, joka olisi saattanut pelastaa asian. Mutta ehkä te olette päässeet nyt sitten tarkoitusperiinne tässä asiassa näillä systeemeillä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Mäkipää, jolle kai vastauspuheenvuoroja täällä pyydetään pääosin, toi esille sen näkemyksen, mikä on vasemmisto-oppositiossa hyvin yleinen ollut. Eli ne perusteet, minkä takia laki pitää hylätä, korostuivat myös ed. Mäkipään puheenvuorossa.

Kun ed. Aittoniemi oli vastaavinaan ed. Mäkipäälle, hän ei vastannut ed. Mäkipäälle, vaan syyti likasankoa tänne vasemmistopuolueille. Ed. Aittoniemi, minusta oli kyllä erinomaisen erikoista se, että te yritätte nyt tässä pestä itseänne jollakin tavalla puhtaaksi. Me olemme täysin vilpittömästi tässä asiassa liikkeellä. Se ed. Aittoniemen pitäisi tietää. Teidän pitäisi tietää myös, että me olemme johdonmukaisesti pyrkineet hoitamaan henkilöstön asemaa, olivat kysymyksessä työmarkkinaratkaisut tai henkilöstön aseman turvaaminen yhtiöittämisen yhteydessä. Ed. Aittoniemen populistiset puheet eivät asiaa miksikään muuta.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta populismikin on kaunis sana käytettynä ed. Aittoniemen puheen arvostelussa. Minusta se oli tosi farisealainen puheenvuoro. Jospa hän tietäisi, miten asian kanssa on valtiovarainvaliokunnan verojaostossa painittu ja pyritty nimenomaan siihen, että saataisiin lausuma yksimielisesti, jolloin se voitaisiin hyväksyä ja jolloin olisi meneteltävä sen mukaisesti. Mutta totta kai, kun siellä ovat koko ajan hallituspuolueitten edustajat, siis ed. Aittoniemenkin puolueen edustajat, yksimielisesti olleet sitä mieltä, että tässä edetään niin kuin on alun perin ollut tarkoituskin eivätkä tämmöiset lausumat tule kyseeseenkään, niin emmehän me nyt hulluja ole, vaikka riskejä ollemmekin. Me olemme lähteneet sitten siitä, että koska lausumaa ei voida yksimielisesti hyväksyä, olemme hylyn kannalla, koska tämmöistä tapaturmaa ei pidä päästää syntymään.

Koetamme toimia viimeiseen asti. Ed. Aittoniemi tässä kaiken aikaa päinvastoin pyörittää asiaa ja koettaa keksiä hyvän tekosyyn, että hän voisi lopussa olla ponttakin äänestämättä. Kun tässä "pilattiin" hylkyesityksellä hyvä asia, niin ei voi sitten äänestää ponnenkaan puolesta. Sitähän te, ed. Aittoniemi, ihan selvästi tässä haette.

Ed. Gustafsson: Kunnioitettu rouva puhemies! Äsken käyty sananvaihto ed. Aittoniemen ja oppositiokansanedustajien välillä oli tavattoman masentavaa kuunneltavaa. Minusta on jotenkin tälle keskustelulle ilmeensä antavaa, että hallituspuolueita edustaa täällä ed. Aittoniemi. (Ed. Aittoniemi: Eivätkö porvarit saa puolustaa työläistä?) Minusta on tavallaan irvokasta se, että ei oikeastaan yksikään hallituspuolueitten oikea kansanedustaja edes vaivaudu osallistumaan tähän keskusteluun. Pidän ed. Aittoniemeä monessa asiassa erinomaisen hyvänä kansanedustajana, mutta tämän asian yhteydessä ed. Aittoniemi alentuu todella kevytmieliseen sanai-

luun, jonka onttouden ed. Aittoniemi tuntee myös sydämessään.

Nimittäin ei tämä ole huulenheiton ja leikinlaskun asia. Tässä on kysymys satojen työntekijöitten arjesta ja elämästä, ihmisten, jotka viime päivinä ovat joutuneet häikäilemättömän painostuksen kohteeksi omassa työntekijäasemassaan. (Ed. Aittoniemi: Siitä minä kannan juuri huolta!) He ovat työntekijöitä, pääosin pienipalkkaisia naisia, jotka ovat tehneet kymmeniä vuosia tärkeää ja raskasta työtä. Jos vasemmisto omista arvolähtökohdistaan tässäkin asiassa haluaa toimia työntekijöitten puolesta, niin ei sitä kannata, ed. Aittoniemi, tässä ollenkaan irvailla. Minusta nyt olennaista kyllä on se, että porvaripuolen kansanedustajat eivät kerta kaikkiaan rohkene tai kykene tai halua osallistua tähän keskusteluun.

Arvoisa puhemies! Olen aiemmissa käsittelyvaiheissa käyttänyt puheenvuoroja asian tiimoilta. Oikeastaan haluan tässä yhteydessä ikään kuin yhteenvedonomaisesti todeta, että tässä on kysymys neljästä erittäin raskaasta rikkeestä ja häpeämättömyydestä, jotka liittyvät hallituksen esitykseen.

Ensimmäinen on luonnollisesti se, mistä täällä on paljon puhuttu. Niissä yhteyksissä, kun saman tyyppisiä rakenne- ja organisaatiomuutoksia on tehty niin VR:n, Postin kuin muittenkin kohdalta, työntekijöitä on kohdeltu inhimillisesti ja aika pitkälti myös oikeudenmukaisesti. Tämä tilanne poikkeaa tästä, ja siitä kantavat vastuun ed. Aittoniemen edustama keskustapuolue ja toinen päähallituspuolue, kokoomus.

Toinen asia, mikä on tullut esille, on juridinen puoli. Aivan niin kuin täällä on keskustelussa todettu, johtava työelämän asiantuntija on sitä mieltä, että tässä on kysymyksessä liikkeen luovutus, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että neuvotteluprosessissa pitäisi turvata työntekijöitten työehtosopimuksen mukaiset palkka- ja eläke-edut. Tästä me pidämme kiinni ja tulemme tavalla tai toisella myös jatkamaan tähän liittyvää taistelua, jos äänestys huomenna hävitään.

Ed. Aittoniemi, vaikka te saatte tässä yhteydessä aivan kohtuuttoman huomion osaksenne, haluan täältä puhujankorokkeelta todeta, että käyttäisitte sitä energiaa, joka teillä on, oman keskustapuolueen eduskuntaryhmänne käännyttämiseen tässä asiassa edes sen ponnen taakse, mitä te tuette. Me saisimme silloin sen ponnen lävitse ja työntekijöiden neuvotteluasema tässä kiistanalaisessa tilanteessa saisi ihan toisenlaisen tuen osakseen.

Kolmanneksi, korostan sitä, että meillä kansanedustajilla on verrattain harvoin konkreettinen työnantajavastuu. Tässä ja nyt on. Minua on harmittanut se, että täällä on paljon myöskin kokoomuksen kansanedustajia — jossakin kuuntelevat nytkin, työhuoneissaan ehkä tätä puhetta — jotka monesti puhuvat, ja olen ymmärtänyt että tosissaan, siitä että suomalaisessa yrityselämässä, työelämässä, henkilöstöpolitiikassa on paljon parantamisen ja korjaamisen varaa. Niin onkin. Nyt eduskunta on mahdollisesti siunaamassa menettelytavan ja ratkaisun, joka on kaikkea muuta kuin hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Toivon todella, että ne porvaripuolueiden kansanedustajat, jotka puheenvuoroani työhuoneissaan kuuntelevat, tätä asiaa vielä itse tykönänsä pohdiskelisivat, sitä mistä on kysymys.

Neljänneksi, tämä on mitä suurimmassa määrin tasa-arvokysymys. Täällä ed. Mäkipää minusta aika oikein totesi, miten paljon suomalaisessa yhteiskunnassa ja eduskunnassakin puhutaan siitä, että Suomi olisi parempi, jos olisi naiskansanedustajia enemmän. Minä olen itsekin ollut vähän kallellaan siihen suuntaan, että naiset tuovat myöskin politiikkaan tärkeitä asioita lisää. Mutta tämäkin asia osoittaa sen, että keskeinen raja eduskunnan päätöksenteossa ei kulje sukupuolten välillä, vaan niiden arvopohjien välillä, jotka ovat poliittisen oikeiston ja vasemmiston taustalla. (Ed. Seppänen: Hyvä!) Näin näyttää valitettavasti olevan.

Ihmettelen, missä tämän asian tiimoilla ovat edustajat Eeva Kuuskoski, Elisabeth Rehn jne. Nyt kaivattaisiin sen kaltaisia jämeriä liberaalisia porvarinaisia, jotka mielellään kekkuloivat naistenlehden sivuilla ja puhuvat naisten asemasta ja yleensä tasa-arvokysymyksestä. Näen, että on paljolti kysymys tasa-arvosta myöskin sukupuolten välillä, koska tässä ollaan alistamassa nimenomaan pienipalkkaisia naistyöntekijöitä.

Arvoisa puhemies! Ei ole muuta vaihtoehtoa kuin hylätä tämä huono laki.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viitaten siihen, mitä ed. Gustafsson sanoi, on pakko herättää se kysymys, minkä takia jollakin lailla inhimillisesti pystyttiin hoitamaan VR, Posti-Tele jne., joissa liittyi edes jotakin myönteistä työntekijöiden kannalta niihin asioihin. Tulee väistämättä mieleen, että sama valtion tiukka linja, joka tiukkeni aivan selvästi Kiinteistölaitos-asiassa, näyttää jatkuvan erittäin huonona Valtion hankintakeskuk-

sessa. Niitä käytetään tietoisesti hyväksi, kun ei pelätä ammattiyhdistysliikkeen työntekijöiden roolia, mitä he voivat saada aikaan, jos käyttävät omia toimenpiteitään hyväkseen. On erittäin ikävää, että valtio työnantajana ottaa tällaisen roolin, kuin se näissä asioissa on ottanut.

Tällainen uusi tiukka linja, niin kuin Valtion hankintakeskuksesta viime viikolla saimme lukea — on sata ihmistä, otetaan avaimet ja ilmoitetaan, että työpaikalle ei ole enää mitään asiaa — ei ole oikeaa käytöstä, kun yhteiskunta on työnantajan roolissa. Ehkä jossakin muualla saatetaan näin menetellä, mutta nyt odottaisi, että joku puuttuisi siihen tiukemmin, ja sen jonkun tänä päivänä pitäisi olla hallitus, mutta hallituspuolueilla ei näytä olevan pienintäkään halua puuttua asiaan. Täytyy ihmetellä niitä arvoisia edustajatovereita, jotka puhuvat pehmeistä arvoista hyvin pehmeästi. Mutta on, ikävä kyllä, todettava, että he puhuvat myös pehmoisia, sillä käytännössä ne ajatukset eivät toteudu koskaan näköjään.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Gustafsson, joka on hieno ja hyvä kansanedustaja, kuumenee joskus vähän liikaa, ja nyt oli tässäkin tapauksessa juuri tämä ongelma. Asiaa olisi voinut luonnehtia vähän toisella tavalla. Kun katsotaan pöytäkirjoista, miten olen kuluneiden kuukausien aikana edennyt asiassa, se on ollut hyvin johdonmukaista.

Sanoisin, että kun keskustelin joidenkuiden kansanedustajien kanssa, ponsiehdotuksen läpivieminen olisi saattanut olla mahdollista, siis saattanut olla mahdollista. Mutta on selvä, että kun hylkyehdotus tulee, asiat ovat ohi. Vaikka hylky vedettäisiin poiskin, se ei muuta tilannetta yhtään. Minä tulen pysymään tiukasti sen ponnen takana, jolla olisi ollut tarpeen siirtää ja viedä eteenpäin neuvotteluja ja auttaa rakennushallituksen yhtiöitettävän osan henkilöitä tässä asiassa. Se on järkevää, mutta tuollainen yhteistoiminta ei ilmeisesti sovi oppositiopuolueille. Jos porvaripuolueista tulee joku, joka yrittää järkevästi ajatella asiaa ja koko sydämestään, siinä tapauksessa tulee tietynlainen katkeruus ja kateus opposition puolelta ja kaadetaan koko kuppi silloin välittämättä siitä, mitä menee samassa systeemissä.

Minä en asiasta käytä enää tämän enempää puheenvuoroja, mutta näin oli. Meidän olisi pitänyt ponsi pyrkiä hyväksymään tässä tapauksessa, koska hylky ei mene missään tapauksessa läpi. Te tiedätte sen varmasti. Tämä on vain puhdasta populismia teidän taholtanne. Näin se on, rouva puhemies.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafsson korosti sitä, että hallituspuolueiden edustajat ovat tykkänään poissa istuntosalista ed. Aittoniemeä lukuun ottamatta. Minä arvelen, ed. Gustafsson, että heidän omatuntonsa on niin ahtaalla, että he eivät rohkene, he eivät suorastaan kehtaa, istua salissa kanssamme sen tähden, että tietävät, että tekevät väärin. He tietävät, että käyttävät ideologista väkivaltaa pienipalkkaisia naisia kohtaan, siis kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä kohtaan, joille tarjotaan nyt alle 30 markkaa tunti palkkoja uudessa yhtiössä eikä sitäkään edes kaikille. Se on kerrassaan pöyristyttävää mielestäni, ja tuntuu siltä, että valtion esimerkillinen henkilöstöpolitiikka on kuollut ja kuopattu ja porvaripuolueiden jäsenet ovat hyvin iloisia ja mielissään asiasta.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson peräsi myös tasa-arvoministerin vastuuta asiassa. Sitä voi toisestakin syystä erityisen korostetusti perätä. Tein jo reilu vuosi sitten kysymyksen Valtion pukutehtaan yhtiöittämisestä. Siinä on myös kysymys naisvaltaisesta työpaikasta, jossa täysin toisin kuin aiemmin puolustushallinnon miesvaltaisia työpaikkoja yhtiöitettäessä on jätetty sopimiset aivan viime tinkaan. Nyt vasta puolustusvaliokunnassa on saatu saman tyyppinen ponsilausuma aikaiseksi kuin aiemmin mm. Valtion painatuskeskuksen ja muiden yhtiöiden osalta on tehty.

Ei tasa-arvoministerinä eikä puolustusministerinä Elisabeth Rehn valitettavasti ole pitänyt huolta niistä asioista, joissa hänellä olisi suorin oma vaikutusvalta, naisten tasa-arvoisesta kohtelusta.

Tällä hetkellähän mm. edelleen, vaikka Valtion pukutehtaan yhtiöittämisprosessi on kestänyt lähes kaksi vuotta, henkilöstön asemaa koskevia neuvotteluja ei ole viety päätökseen. Asiallisestikin ne aloitettiin vasta aivan muutama viikko sitten. Siihen saakka oli pelkästään vitkuteltu ja estetty asianmukaisten neuvottelujen käynnistäminen.

Sietää kysyä koko hallituksen ja myös sen naisministereiden tasa-arvonäkemysten perään.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle on todettava, että hiljainenkin mies hermostuu tällaista asiaa käsitellessään, ettei tarvitse ihmetellä ollenkaan, jos joku pikkuisen hermostuu. Onhan aivan uskomatonta, että joululahjaksi tarjoillaan tuhannelle ihmiselle lopputiliä tai 26:ta markkaa tunnissa.

Ed. Aittoniemi puhuu, että jokin oikeudenmukaisuus yhteiskunnassa toteutuu. Siitähän nyt ei ole kyse ollenkaan. Tässä toteutuu kaikki muu. Tässä toteutuu epäoikeudenmukaisuus. Poljetaan aivan tietoisilla päätöksillä ihmisten arvoja ja työpaikkoja ja hyväksytään tiettyjä pelisääntöjä ilman, että siinä on ainakaan puolletaan sitä asiaa, josta ed. Aittoniemikin joskus kantoi vastuuta: köyhän ihmisen asiaa. Hallituksen politiikassa ei ole pätkääkään sitä tällä hetkellä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On ollut mielenkiintoista nähdä ed. Aittoniemen kehitys hallituspolitiikan vahvasta ja voimakkaasta arvostelijasta ensiksi hallituspolitiikan kriittiseksi tukijaksi ja nyt tällä hetkellä hallituspolitiikan nöyräksi kumartajaksi. Toivoisin, että joku toimittaja arvioisi analyyttisesti ed. Aittoniemen kehitystä, koska se on todella sellainen kuperkeikka, että niitä Suomen poliittisessa historiassa ei ole monta. Esimerkiksi tässä kysymyksessä ed. Aittoniemi hakee vain itselleen tekosyytä olla hallituksen esityksen tukija, ei mitään muuta.

Jos ed. Aittoniemi todella voisi saada lausuman tueksi muita hallituspuolueiden kansanedustajia riittävän määrän, on tietenkin selvää, että se tavoite, johon vasemmisto on koko ajan pyrkinyt, eli lausuman yksimielinen hyväksyminen siten, että se velvoittaisi hallitusta, voitaisiin vielä ottaa harkintaan. Siinä tapauksessa kysymys hylkäyksestä asettuisi uuteen valoon, mutta eihän ed. Aittoniemi tähän pyrikään, vaan hän pyrkii löytämään itselleen pelkästään eräänlaisen kainalosauvan, johon tukeutua, jotta hän voi tässäkin kysymyksessä antaa tukensa hallitukselle.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajatoveri Astala epäili, että porvarit, erityisesti porvarinaiset, olisivat häpeämässä työhuoneissaan. Minä en oikein usko, että siinä kovin paljon hävetään. Tämä nimenomaan on tasa-arvokysymys mitä suurimmassa määrin. Ensin se on ideologinen kysymys ja sen lisäksi tasa-arvokysymys. Tässä nyt oikeastaan kulminoituu mitä selvimmin se, onko naisilla minkäänlaista solidaarisuutta tällaisessa tapauksessa. Minäkin olisin toivonut vähän sellaista miesten keskinäisen solidaarisuuden kaltaista suhtautumista, jota on maailma täynnä, joskus olevan naisillakin.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauspuheenvuoroni on ed. Koskiselle, sillä hän mielestäni nosti esille yhden erittäin oleellisen kysymyksen: Valtion pukutehtaan, jonka neuvottelut vasta pari viikkoa sitten lähtivät käyntiin oikein varsinaisesti.

Ed. Aittoniemi on perännyt kovastikin pontta. Tällainen ponsi on tehty vuonna 1992 tässä eduskunnassa, ja siinä edellytetään, että ennen kuin yhtiöitetään, pitää työsuhdeturvan ja eläketuuksien olla käsiteltyinä — ja piste. Mutta valitettavasti eduskunnan tahtoa ei noudateta eikä kunnioiteta, vaan kävellään reippaasti ja reilusti sen yli, kuten nyt on näkynyt. Tosin ihmetyttää, miksi me nyt sitten tekisimme uudestaan moista pontta. On tietysti hyvä painottaa sitä yhä vielä, mutta siitä huolimatta kysymys on ihan selkeästi siitä, että naisvaltaisten alojen kohdalla ei tarvitse välittää siitä, mitä eduskunta on ponnellaan yrittänyt kertoa ja painostaa tekemään.

Itselleni on ainakin tullut sellainen olo, että onko nyt kysymys siitä, että toiset työpaikat ovat parempia kuin toiset ja toiset työntekijät ovat parempia kuin toiset, koska VR:n ja Telen kohdalla asia on saatu järjestykseen, mutta pienten naisvaltaisten alojen kohdalla ei missään nimessä.

Toiseksi on jotenkin sellainen olo tällä hetkellä, että eduskunnan arvovaltaa ei missään nimessä enää ole varaa laskea. Ed. Aittoniemi, tällaiseen populismiin ei pidä taipua. Ed. Aittoniemellä on ihan selvästi sitä. Toivoisin tietysti, että olisi muitakin hallituspuolueiden edustajia käymässä keskustelua kuin ainoastaan ed. Aittoniemi, joka ei ilmeisesti siihen oikein kuitenkaan pysty.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Rakennushallinnon kohdalla hallitus minusta jatkaa sitä erittäin kovaa asennettaan, joka sillä on ollut yleensä suhteessa työelämään ja ammattiyhdistysliikkeeseen. Tämän asian kohdalla se kulminoituu hyökkäykseksi matalapalkkaisia naistyöntekijöitä kohtaan. Minä en ole kuunnellut asian osalta yhtään ainutta asiantuntijaa. Sen sijaan olen lukenut hallituksen esityksen ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön ja kuunnellut

käytyä keskustelua. Olen myös tutustunut rakennushallinnon työntekijöiden lähettämiin viesteihin.

On kauhistuttavaa oikeastaan se, että esimerkiksi te, ed. Aittoniemi, kehtasitte sanoa, kuinka vasemmisto vain pelaa ja taistelee sieluista. Me emme todellakaan taistele sieluista, vaan meillä on erittäin suuri hätä ihmisten tulevaisuudesta ja työpaikoista ja heidän palkkatasostansa, eikä kysymys ole mistään sielujen metsästyksestä, niin kuin kenties joku ed. Aittoniemi voisi ajatella rinnastaen hirvijahtiin ja hirvenmetsästykseen.

Ahon hallitukselle ja tämän eduskunnan enemmistölle näyttää olevan ihan yhdentekevää, miten ihmisiä kohdellaan. Ed. Gustafsson viittasi minusta ihan hyvin naisverkostonkin työhön, ja olisin todella itse toivonut, että eduskunnan naisverkostokin olisi ottanut tämän asian ihan yhtä vakavasti kuin esimerkiksi päivähoitokysymykset, joita se on yrittänyt kunniakkaasti hoitaa. Tämä ei ole yhtään sen vähäpätöisempi asia. Todella tässä eduskunnassa on tehty monia ilmeisesti koko eduskunnan historiankin karmeimpia ja huonoimpia päätöksiä tavallisia palkansaajia, eläkeläisiä ja lapsiperheitä kohtaan, vaikka eduskunnassa naisia on enemmän kuin koskaan. Se on erittäin huonoa politiikan tekoa koko eduskunnan arvovallan ja erikoisesti naiskansanedustajien näkökulmasta katsottuna. Se tulee kostautumaan. Sitten me naiskansanedustajat, jotka olemme yrittäneet määrätietoisesti toimia ihmisen puolesta, joudumme saman ruoskan ja piiskan alaisiksi, kun puhutaan vain naisistakin yhtenäisenä massana erottelematta sitä, ovatko he olleet porvarinaisia vai ovatko he olleet vasemmiston ja opposition naisia, jotka ovat näitä asioita yrittäneet hoitaa.

Myös viitattiin tasa-arvoministeri Rehniin, ja kuulin aivan hiljattain varsin mielenkiintoisen asian siitä, että ruotsalainen kansanpuolue, jota tasa-arvoministerimme edustaa, on mm. tasa-arvon nimissä vaatimassa kielilakiin sellaista sisältöä, että esimerkiksi kaikissa valtion laitoksissa ja rakennushallinnon laitoksissakin palveluita pitää saada myös ruotsin kielellä. Mutta ihmisistä, jotka sinne jäävät työskentelemään, ei nyt valitettavasti näytä olevan minkäänlaista vastuuta. Se on erittäin ikävä asia.

Minusta ed. Nikula aivan erinomaisesti viittasi siihen, kuinka rakennusten kunnossapidon yksi perusedellytys on se, että huolehditaan siivouksesta. Se on erittäin suuri asia. Se pitäisi kai jokaisen tietää jo omasta kodistaankin, mitä tapahtuu jos ei kunnolla siivota; uskon, että tavalliset kansalaiset ja kansanedustajat siivoavat kotinsa. Ei siellä varmaan tuollaista huonoa jälkeä ole. Mutta nyt esimerkiksi Engel-yhtiö aikoo vähentää henkilöstöä noin 1 000:lla. Nyt on 3 500 työntekijää ja lasketaan, että on hetken päästä 2 500 enintään. Ollaan siis menemässä siihen samaan äärettömään kovaan työvauhtiin ja laatutasosta tinkimiseen, mitä nyt tapahtuu kaikissa siivousfirmoissa. En viitsi mainita nimeä, mutta voin kertoa, että eräässä Tampereella ja valtakunnan mitassakin toimivassa siivousalan firmassa esimerkiksi siivoojien työurakassa, kun viimeiset urakat tehtiin, viisikerroksisen talon yhden portaikon keskimääräinen siivousaika on 15 minuuttia, 15 minuuttia viisikerroksen rakennuksen portaiden siivousaika. Voitte sitten kuvitella, minkälaista jälkeä siitä tulee. Minä olen tämän tiedon saanut viime viikolla. Siitä voitte laskea sitten, voidaanko siinä enää edellyttää kunnon työtä, ja työntekijät sanovat siinäkin firmassa, että ei pystykään, pitää tehdä työtä omalla ajallansa, jotta saa työpaikkansa pitää, ettei saa kenkää huonosta tuloksesta.

Sitten olisin puuttunut vielä palkkatasoon. Kun ed. Aittoniemi todella sanoi, että me taistelemme sieluista, me kyllä taistelemme myös näiden ihmisten palkkatasosta. Onko, ed. Aittoniemi, 5 500 markan alkupalkka tai tarkasti sanottuna 5 538 markan alkupalkka teidän mielestänne suuri ja onko 18 vuoden palveluksen jälkeen 7 734 markkaa paljon? Onko se todella sellainen, että alkupalkasta voidaan napsaista reilusti toistatuhatta ja loppupalkasta melkein 2 000 kuussa? Samanaikaisesti, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, jos teitä jossakin on lymyämässä, kysyn: Onko todella niin, että 31 markan tuntipalkka on käypä palkka tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa rankasta työstä?

Engel-yhtiö esimerkiksi on nyt pudottamassa työntekijöiden ansiotasoa kahdella tavalla. Ensinnäkin pudotetaan palkkaa suoranaisesti ja sitten vähennetään myös työaikaa. Ensin pistetään ihmisiä pellolle sieltä ja sitten vähennetään myös työaikaa. Siis tehokkuutta haetaan erittäin monella tavalla.

Todella myös toivon sitä, että tämä eduskunta olisi voinut tuon ponnen hyväksyä, mutta kun näyttää siltä, että se ei sitä hyväksy, vaikka se on jo aikaisemmin eduskunnan tahdoksi ilmaistu, tämä lakiesitys on sitten hylättävä. Jos eduskunnan enemmistö kuitenkin kaikesta huolimatta tämän onnettoman lakiesityksen hyväksyy, niin kuin pahasti näyttää, pelkään sitä ja melkein uskon siihen, että tokko hallituspuolueiden kan-

sanedustajat, kun heitä ei ole tämän koko lakiesityksen käsittelyn aikana liioin tässä salissa näkynyt, ovat edes perehtyneet tähän erittäin vakavaan asiaan. Sitten voidaan ohittaa asia, kun ei ole siihen perehdytty. Jos todella käy niin, että tämä lakiesitys tulee hyväksytyksi, vakavasti toivon, kaikesta sydämestäni toivon, että ammattiyhdistysliike puuttuu tähän asiaan ja tekee tästä kantelun, tekee tästä oikeusprosessin ja vie sen niin pitkälle kuin mahdollista, jotta työntekijöiden oikeusturva löytyy, mutta se ei ole tälle eduskunnalle ja tämän eduskunnan arvovallalle kunniaksi.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Vaikka sanoin, etten käytä puheenvuoroa, niin kertaus on opin äiti. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa on yhdeksän opposition jäsenen allekirjoitusta. Siinä on vaadittu, nimenomaan viitaten vuoden 92 valtiopäivien mietintöön, että eduskunta hyväksyisi ponnen, josta täällä on keskusteltu. Tässä ei ole yhtään ehdotusta hylkäyksestä. Valiokunnan mietinnössä, joka on nyt käsittelyssä, on siis ehdotettu pontta. Kun nyt minä olen asettunut opposition mukana tukemaan ajatusta siitä, että näin pitää tapahtua, pitää pyrkiä turvaamaan työntekijöiden edut, olen joutunut kauhean haukkumisen ja painostuksen kohteeksi, vaikka olen juuri samaa mieltä kuin te olette olleet valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa. (Ed. Gustafsson: Ed. Aittoniemi, ei pidä kuumentua!) Nyt kun te pelkäätte, että tämä saattaisi mennä läpi, te muutattekin sen yhtäkkiä hylkyesitykseksi vastoin valiokunnan mietintöä. Miten voidaan muuten tämä käsittää, kuin että te toimitte taktisesti muuttamalla sen hylkyesitykseksi, koska muuten saattaisi ponsi mennä läpi? Te halusitte estää ponnen läpimenon muuttamalla tämän hylkyesitykseksi. Tämä on aivan selvää, kun minäkin sen ymmärrän, yksinkertainenkin ihminen sen ymmärtää, kun lukee valiokunnan mietinnön ja kuuntelee keskustelun täällä salissa.

Ed. Rimmi: Rouva puhemies! Olisin ed. Aittoniemeltä halunnut kysyä, kun hän ilmoittautuu määrätietoisesti tämän ponnen puoltajaksi: Oletteko te valmis tekemään eduskuntaryhmässänne töitä sen eteen, että keskustan ryhmä tukee tätä, ettei tarvita tällaista yksin esiintymistä ja sooloilua tämän asian kanssa, että keskustan ryhmä tukee sitä esitystä, ja pyrittekö hallituspuolueen jäsenenä vaikuttamaan kaikkien hallituspuolueiden eduskuntaryhmiin?

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Olen edelleen sitä mieltä, että tämän keskustelun yhteydessä ed. Aittoniemi on liikaa tapetilla. Minusta se ydinkysymys, joka vähintäänkin pitäisi tehdä, on se, minkä tyyppistä keskustelua ed. Aittoniemi on tämän asian tiimoilta käynnistänyt keskustapuolueen eduskuntaryhmässä, minkälaisia puheenvuoroja siellä on tämän asian tiimoilta käytetty. Minua kiinnostaisi tämä tietää. Voisiko ed. Aittoniemi yleisellä tasolla kertoa, ettei tule ryhmäsalaisuuksia kerrotuksi, minkä tyyppisen vastaanoton teidän käynnistämänne keskustelu on keskustapuolueen ryhmässä ja erityisesti sen naiskansanedustajien taholta saanut osakseen?

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Tarkoitukseni on ottaa täsmälleen sama kysymys esille. Mutta satun tietämään siihen myös vastauksen. Ed. Aittoniemi ei ole tätä ponsiasiaa, lausumaasiaa, ottanut lainkaan esille keskustan eduskuntaryhmässä. Hän ei ole esittänyt, että se hyväksyttäisiin. Hän täällä puhuu, että hän on valmis sen hyväksymään, mutta te ette ole tehnyt minkäänlaista työtä omassa ryhmässänne sen puolesta, että tämä lausuma hyväksyttäisiin. Eli mistä oikein on kyse? Ed. Aittoniemi sanoo, että tämä on myöhäistä enää ottaa esille. Meillä on ollut useita viikkoja aikaa ottaa tämä asia esille. Eikö ed. Aittoniemi tiedä, että tätä on valtiovarainvaliokunnassa hiottu ja yritetty saada ratkaisua tähän asiaan? Mutta te ette ole ottanut omassa ryhmässänne tätä esille, miksi ette? (Ed. Aittoniemi: Se on myöhäistä nyt!) Voisitteko kertoa eduskunnalle, miksi te ette ole ottanut tätä lausumaa, jota te sanotte täällä kannattavanne, omassa ryhmässänne esille ja esittänyt sen hyväksymistä?

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Tässä kaikki nyt koetamme vähän niin kuin joskus, sanotaan, itsepäisiltä perheenjäseniltä tiedustella senkin jälkeen, kun he koko ajan vakuuttavat, että se on myöhäistä nyt, niin kuin ed. Aittoniemi koko ajan hokee omalta paikaltaan. Minä olisin vielä kerran kysynyt julkisesti ja asiallisesti: Minkä takia ja mikä nyt on myöhäistä. Mehän äänestämme näistä huomenna ja nyt kysytään ihan asiallisesti: Onko ed. Aittoniemi tehnyt jotakin työtä tämän ponnen puolesta ryhmässään, ja jos on, minkälaista, ja mistä me nyt olemme sitten myöhässä ja aikooko hän tehdä jotakin? On ihan normaalia käyttäytymistä kolmannessa käsittelyssä, että ensin katsotaan, hyväksytäänkö vai

hylätäänkö, ja sen jälkeen äänestetään ponnet. Kun on todennäköistä ainakin näillä lukemilla, että hallituksen esitys hyväksytään, niin sitten koetetaan ponsilla evästää sitä käytäntöä. Olisin kysynyt: Miten me nyt olemme myöhässä? Voisiko ed. Aittoniemi ihan rakentavasti vastata meille?

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ponsiäänestys on huomenna tästä asiasta, sitä ei äänestetä tänään. Asiasta on keskusteltu. Mitä on keskusteltu, se ei kuulu teille. Ette tekään, sosialidemokraatit, keskinäisiä keskustelujanne tule puhumaan tänne saliin. Minä olen itsestäni varma ja tulen äänestämään ponnen puolesta ja sillä siisti. Mutta on täysin selvää, että jos te ehdotatte lain hylkäämistä, on mahdottomuus saada enää keitään muita siinä vaiheessa ponnen taakse. Paljonhan siinä ei tarvitsisi olla. Minä vastaan tässä salissa vain itsestäni, ja ne keskustelut eivät kuulu yhtään teille. Minä pysyn täsmälleen niissä sanoissa, mitä olen esittänyt alusta alkaen tässä asiassa, pilkulleen, ei millinkään heittoa puoleen eikä toiseen, ed. Gustafsson ja muut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset tullilaiksi ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 257
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 182
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5) ja 6) asiasta.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tämänkin asian aikaisemmissa käsittelyissä olen jo käyttänyt puheenvuoroja, joten puutun aivan lyhyesti kuntien yleisen valtionosuuden leikkaukseen ja sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksien leikkauksiin.

Tämä Ahon hallitus on maan taloudellisiin vaikeuksiin vedoten jatkuvasti heikentänyt kuntien taloutta — dramaattisesti, voidaan sanoa — jo lähes 10 miljardilla markalla, ei pelkästään säästötoimin vaan myös muilla keinoin vaikeuttanut kuntien mahdollisuuksia vastata velvoitteistaan. En tiedä, tätäkö me tarkoitimme, kun hyväksyimme täällä uuden valtionosuusjärjestelmän, jonka myötä kunnille kyllä annettiin vastuu ja mahdollisuus järjestää palvelunsa itse. Mutta sen jälkeen Ahon hallituksen toimesta onkin pesty käsiä, leikattu, säästetty ja supistettu ja silti kunnat kantavat vastuun. Kunnissa toimivat joutuvat tällä hetkellä sen hädän kohtaamaan, joka kansalaisilla on, kun palvelut heikkenevät ja palvelujen taso heikkenee.

Jos vertaa vaikka vuoteen 93, ensi vuoden leikkaukset ovat yli 5,5 miljardia markkaa. Tänä vuonnahan leikkaukset olivat 4 357 miljoonaa ja miljardi tulee lisäleikkauksia ensi vuodelle, ja tämän lisäksi vielä indeksikorotusten tekemättä jättäminen merkitsee yli miljardin markan tulojen vähennystä kunnille. Mikäli olisi indeksitarkistukset tehty, kunnat olisivat saaneet miljardi markkaa lisää.

Kaikki ne viestit, jotka esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen puolelta tällä hetkellä tulevat kunnista, ovat hätähuuto, ovat hätähuuto siitä, että henkilöstöä, joka on vastuuntuntoisesti pyrkinyt huolehtimaan palveluista myös näinä vaikeina aikoina, ollut valmis säästösopimuksiin, ollut valmis leikkaamaan omia etujaan, joutunut tekemään entistä vähemmällä väellä entiset työt ja kenties enemmänkin, nyt palkitaan jälleen kerran sillä, että vielä lisää säästöjä vaaditaan.

Kuten opposition yhteisestä vastalauseesta tähän hallintovaliokunnan mietintöön käy ilmi, hallitus on kaikin tavoin ollut heikentämässä neuvotteluilmapiiriä niin kuntien etujärjestön kanssa kuin henkilöstöjärjestöjen suuntaan. Nyt on siis ajauduttu tilanteeseen, jossa nämä leik-

kaukset, jos eduskunta ne hyväksyy, tulevat merkitsemään sitä, että säästöjä tuskin enää saadaan, koska henkilöstö katsoo nyt, että ei tällä tavalla palkitseminen voi olla järkevää, ei voida vain henkilöstön selkänahasta näitä säästöjä ottaa.

Minä en oikein ymmärrä, mikä on tämän Ahon hallituksen loppumetrien politiikan linjaus enää. Ministeri Pekkarinen on täällä koettanut kiemurrella ulos omasta vastuustaan. Hänhän lupasi, että lisäsäästöjä ei enää tehdä, ja hänen välipuheensa on osoittautunut vain hurskaaksi juhlapuheeksi. Todellisuudessa valtiovarainministeri ja pääministeri Aho ovat jälleen kerran ottaneet niskavoiton.

Arvoisa puhemies! Kun sattumalta itse tunnen varsin hyvin kunnallisia palveluita niin pääkaupunkiseudulla kuin muuallakin Suomen kunnissa ja tiedän, että halua ja uhrimieltä on ollut ja säästöjä ja rationalisointia on oltu valmiita tekemään, niin nyt on kyllä tultu sellaisille kalkkiviivoille, että nämä säästöt, mitä esitetään, ovat kohtuuttomia.

Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että tulen äänestämään myöhemmin tehtävän hylkäysehdotuksen puolesta.

Ed. U r p i l a i n e n : Rouva puhemies! Voin monilta osin yhtyä siihen, mitä ed. Outi Ojala äsken puheenvuorossaan esitti tämän lain perimmäisistä lähtökohdista ja tavoitteista. Tämä lakiesitys edustaa hallituksen komentopolitiikkaa, jota se on harjoittanut suhteessa kuntiin. Se on yksipuolisesti tehnyt näitä leikkauspäätöksiä ja, mikä kaikkein pahinta, myös omalta osaltaan rikkonut niitä sopimuksia tai välipuheita, joissa hallitus on ollut osapuolena ja joita työmarkkinajärjestöjen kanssa on tehty. Tämä on luonnollisesti kaikkein huolestuttavinta, että maan hallitukselta menee mahdollisuudet olla uskottava neuvotteluosapuoli, kun tärkeitä asioita käsitellään ja niistä pitäisi sopia.

Arvoisa puhemies! Todella kuntakenttä on rajusti säästänyt viimeisten kolmen vuoden aikana. Noin 10 miljardia markkaa on leikattu kuntakentän tukea. Niistä noin 6 miljardia on valtionosuuksia, ja siitä huolimatta todellakin monet palvelut meillä ovat toki vielä pystyssä, mutta millä tavalla? Ne ovat pysyneet sillä tavalla pystyssä kuin ed. O. Ojala totesi, että henkilöstö on erittäin lujilla. Meillä on tänä päivänä kuntakentällä töissä lähes 70 000 työntekijää vähemmän kuin vuonna 89. Tämä kertoo omalta osaltaan, mistä tällä hetkellä on kysymys. Henkilöstö on sellaisessa paineessa, että se ei kauan enää kestä.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit eivät voi olla tämän hallituksen komentopolitiikan takana, vaan me esitämme, että nämä lait, kaikki kolme lakiesitystä, jotka liittyvät valtionosuuksien leikkauksiin ensi vuonna, hylättäisiin.

Siksi ehdotan, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus hylätään.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Outi Ojalan puheenvuoron johdosta haluaisin ensinnä todeta, kun hän viittasi siihen, että kuntien tilanne on nyt erittäin huono, että tämä ei nyt ihan kokonaisuudessaan pidä paikkaansa. Mehän tiedämme, että veroäyri ensimmäistä kertaa moniin vuosiin tai oikeastaan vuosikymmeniin ei nouse ensi vuonna, vaan pysyy ennallaan. Me tiedämme myös, että kuntien nettovelkaantuminen ei lisäänny. Tämä on erittäin tärkeä asia. Myös näyttää siltä, että kuntien verotulopohja alkaa lisääntyä. Kuntien velkamäärähän on kai 30 miljardia kokonaisuutena, kun valtio ottaa niin paljon jo vajaassa puolessa vuodessa.

Totta kai meillä on sellaisia kuntia, joissa tilanne on huono. Ehkä Karkkilan kunta, joka on vasemmistolaisen kunnallispolitiikan eräänlainen esimerkkikunta, on katastrofaalisessa tilanteessa, mutta ei ole valtion vika, jos siellä on kerta kaikkiaan monta valtuustokautta jäätetty asiat hoitamatta. Karkkilan kaupungissa työntekijöiden on todella huono olla. Siellä mennään irtisanomisiin ja työsuhde-ehdot ovat huonot. On tärkeätä, että kuntien talous säilyy hyvänä, jotta voidaan hoitaa henkilöstön palkkaus ja työehdot. Siitä tässä tilanteessa, missä julkinen sektori kokonaisuutena on erittäin isoissa vaikeuksissa, on kysymys. Mielestäni kuntien asemasta on yritetty pitää huolta.

Mitä tulee ed. Urpilaisen näkemykseen, niin teidän leikkausmallinne, joka on lähes yhtä suuri markkamäärältään budjetin yhteydessä, kyllä antaisi Kauniaisten kunnalle kaikkein eniten valtionosuuksia, mutta laittaisi pienet maaseutukunnat ahtaalle, ja sellaista ei voi olla kyllä hyväksymässä.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä täällä totesi, kuinka ovat kauniisti ja hyvin asiat monissa kunnissa. Varmaan on niissä, jotka ovat orjallisesti seuranneet Ahon — Viinasen hallituksen noudattamaa talouspolitiikkaa. Ei ole elvytetty, ei

rakennettu kunnissa mitään. Siellä ei tarvitse velkaa, jos ei mitään tehdä.

Joka tapauksessa voidaan vielä todeta, että näitten säästötalkoitten aikana parina kolmena viimeisenä vuotena, jolloin Ahon — Viinasen hallitus on ahdistanut kuntia erilaisilla valtionosuuksien supistuksilla ym., siellä on pistetty niin paljon pois väkeä, ettei todellakaan tarvitse veroäyriä nostaa. En tiedä, miten kokenut kunnallismies ed. Ala-Nissilä on, mutta jokainen tietää: Jos ei mitään tee, niin ei varmaan mitään synnykään, ei työpaikkoja eikä velkaa eikä tarvitse veroäyriäkään nostaa. Mutta ei se ole oikeaa kunnallishallintoa, koska kuntien pitää myös kehittyä ja yrittää olemassa oleva väkensä työllistää.

Ed. Urpilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin ed. Ala-Nissilälle, että sosialidemokraattien varjobudjetissa esitetyt leikkaukset eivät suinkaan merkitse sitä, mitä ed. Ala-Nissilä täällä väittää, vaan nimenomaan ne merkitsisivät sitä, että sisäinen oikeudenmukaisuus peruskuntien kesken lisääntyisi. Juuri sitä tullaan jatkossa hyvin kipeästi tarvitsemaan, jotta kunnat ylipäätään voivat selvitä.

Mitä tulee todella siihen tilanteeseen, että peruskunnat eivät ole nyt nostamassa veroäyrin hintaa, se on ihan totta. Tietenkin on tunnustettava se, että kun meillä on valtaosa kunnista porvareiden hallitsemia, ei sovi yhteen se, että näin vaalien alla nostetaan veroäyrin hintaa. Sen sijaan kyllä voidaan lisätä velkaantumisastetta, mikä on myös osin tapahtumassa.

Toisaalta täytyy myös nähdä se, että kun 70 000 ihmistä on poistettu kuntakentältä, niin totta kai heidän poislähtemisensä laskee palkkakustannuksia. Tänä vuonna säästetään noin 4 prosentilla palkkakustannuksia. Tavoite oli 2,7 prosenttia, mutta käytännössä säästyi palkkamenoja 4 prosenttia. Eli nämä ovat niitä tekijöitä, jotka omalta osaltaan tämän tilanteen selittävät.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilastoja voidaan tietysti tehdä monenlaisia ja niillä voidaan käydä loputtomiin keskustelua, mutta ed. Urpilaisen puheenvuoron johdosta haluan palauttaa vain mieleen, mitä ministeri Pekkarinen totesi tässä salissa perjantaina, jolloin varmaankaan ed. Urpilainen ei enää ollut paikalla keskustelussa.

Ministeri Pekkarinen kertoi ministeriönsä tekemien tilastojen perusteella, että SDP:n vaihtoehtobudjetti olisi merkinnyt sitä, että yli 300:ssa Suomen kunnassa leikkaus olisi ollut suurempi kuin hallituksen esityksessä.

Ed. Urpilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän täysin sen, että ministeri Pekkarinen on saanut tämän kaltaisen tuloksen käyttöönsä, koska hän on luonnollisesti keskustalaisilta virkamiehiltä perännyt, mitä mahdollisesti voisi merkitä, jos sosialidemokraattien esittämällä tavalla toimitaan.

Meillä on siitä selvitys, mikä osoittaa, että tällainen väite ei pidä paikkaansa, vaan esitys nimenomaan lisäisi sisäistä oikeudenmukaisuutta, jota kuntakenttä muuten hyvin kipeästi tässä tilanteessa kaipaa.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä ed. Alarannan puheenvuoroon yhtyen todeta, että todellakin sosialidemokraattien vaihtoehtomallihan toi yli 300 kunnalle lisää leikkauksia. Sen sijaan suurille kunnille se toi lisää rahaa. Kuntakoko ei yksin ratkaise, suurin voittaja oli nimenomaan Kauniaisten kaupunki. Kyllä tämä kertoo siitä, mikä sen mallin ideologinen tausta on.

Vielä haluan todeta, että kuntien asioita näin vaikeassa tilanteessa ministeri Pekkarisen aikana kyllä melko hyvin on mielestäni hoidettu. Kuten sanoin, veroäyri ei nouse; velkaantuminen ei tiettävästi ole lisääntynyt kokonaisuutena; myös yhteisövero alkaa nyt tuottaa kunnille lisätuloja siihen nähden, mitä alun perin odotettiin; ja kuntien verotulot ovat kasvussa. Kunnat pystyvät nyt tämän politiikan seurauksena pitämään huolta palveluista ja henkilökunnasta paremmin kuin olisi tilanne ollut lähinnä ehkä ed. Urpilaisen edustaman mallin ja ajattelun pohjalta.

Todellakin kyllä kunnissa on tärkeää säästää. Otan vielä kerran Karkkilan kaupungin esimerkiksi. On laskettu, että jos neljä seuraavaa valtuustokautta Karkkilan kaupungissa oikein tiukasti säästetään, sitten alkaa nousta pää veden pinnalle. Sellaiseen tulokseen on siellä menty, ja sitä politiikkaa ei pidä Suomessa suosia.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R. Aho: Arvoisa puhemies! Ensiksi kannatan ed. Urpilaisen tekemää hylkäysehdotusta koskien hallituksen esitystä n:o 182. Vaikka ed. Ala-Nissilä täällä kovasti perusteli tämän lain

hyvyyttä, minä en kyllä näe sen lain hyväksymiselle minkäänlaista järkevää perustetta. Sen paremmin koko vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole nähnyt perusteita tämän lain hyväksymiselle. Siksi myös varmasti kaikki hallitusryhmien kansanedustajatkaan eivät ole nähneet, että useat kunnallisihmiset, jotka puuttuvat täältä salista, voisivat nyt tulla kertomaan, miten he näitten säästöjen jälkeen tulevat kunnissaan erittäin hyvin hoitamaan ne palvelut ja tehtävät, mitä kunnille kuuluu.

On ihan turha puhua, että kuntien taloudet olisivat erittäin hyvässä kunnossa, sillä kaikkihan me tiedämme, että kuntien verotulot laskivat viime vuonna 4—12 prosenttia. Se tietää, että silloin ovat myös kuntien tulot vähentyneet. Turha on puhua myöskään työttömyyden parantumisesta, niin kuin hallitusryhmät perustelevat mietinnössä, sillä vain aivan pienessä osassa kuntia työttömyys on parantunut. Täytyy todeta, että jopa kaikissa pienissä ja keskisuurissa kunnissa työttömyys on lisääntynyt. Lasken siihen myös oman kotikuntani Porin, jossa työttömyysprosentti on tälläkin hetkellä 25. Ei se ole laskenut, vaan päinvastoin noussut tämän syksyn aikana.

Kuntien työntekijöitä on vähennetty, kuten täällä on moneen kertaan käsittelyn aikana todettu, ja heidän palkoistaan on säästetty runsaammin kuin sopimus edellytti. Sopimus edellytti 2,7 prosentin säästöä, ja useissa kunnissa on tosiaan säästetty 5—6 prosenttia palkkamenoista. Kaiken lisäksi tiedämme, että erityisesti kunnissa on siivoojien ja keittiöhenkilökunnan työ mitoitettu, useasti jopa neljään kertaan; niinpä tiedämme myöskin, että henkilöresursseja ei ole lisätty, vaan ihmisten työtaakkaa on samanaikaisesti erittäin voimakkasti lisätty.

Näin ollen kunnille ei ole annettu valtion taholta sitä valinnanvaraa, mistä nyt suuresti puhutaan, vaan kunnat on ajettu niin ahtaalle, että niiden on ollut pakko lähteä arvioimaan uudelleen palvelujensa tasoa ja myöskin sitä, miten kunnissa parhaiten tullaan toimeen. Enkä myöskään itse näe, että veroäyriä voitaisiin enää korottaa niissä kunnissa, missä jo työttömyys on erittäin korkealla ja ihmisten tulot vähentyneet. Ei ole enää mitään järkeä puhua, että veroäyrin korottamisella olisi jotain tekemistä tämän asian kanssa. Päinvastoin on todettava, että nämä leikkaukset, joita viime vuosina on tehty, ovat kunnissa johtaneet siihen, että sairaiden, vammaisten ja lasten peruspalvelujen saatavuutta ja tasoa on laskettu. Tästä emme pääse yhdessäkään kunnassa mihinkään.

Myöskin täällä on monesti todettu, ja olen samaa mieltä, että perus- ja keskiasteen koulutusta on jouduttu taloudellisista syistä jopa romuttamaan. Itse näen erittäin vakavana sen, että peruskouluissa on lähdetty leikkaamaan tuntikehystä, mikä tietää samalla myöskin opetustason laskemista.

Mielestäni kunnissa tehostamisen ja järkeistämisen pitäisi jo riittää ja pystyä tarjoamaan kaikille asukkaille välttämättömät peruspalvelut niin koulutuksessa kuin sosiaali- ja terveyspalveluissakin. Sen tähden totean lyhyesti, että tämä laki tulee hylätä täällä eduskunnassa.

Ed. Urpilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Raila Aho toi hyvin tärkeän näkökulman esille, kun hän totesi, että meillä veroäyrin hinnat alkavat olla jo niin korkealla, ettei niissä paljon ole enää varaa nostaa. Todella näin on, ja jos katsotaan sitä, mitä ed. Ala-Nissilä aikaisemmin toi esille, että ministeri Pekkarisen aikana kehitys on ollut myönteistä, niin tosiasiahan on se, minkä ed. Ala-Nissilä tietää varsin hyvin, että ministeri Pekkarisen aikana kuntakentän keskimääräinen veroäyrin hinta on noussut noin 1 veroäyripennillä eli se on jo reippaasti yli 17 penniä tällä hetkellä. Kyllä tosiasia on se, että myöskin tältä osin tämän hallituksen politiikka on merkinnyt todellakin kiristyvää taloutta kunnille.

Jos sitten katsoo, mitä yksittäisiä toimenpiteitä on tehty, niin esimerkiksi kiinteistöveron säätäminen on merkinnyt sitä, että viime vuonna kiinteistövero tuotti 2,3 miljardia markkaa kuntatalouteen. Tämä on uusi vero, joka omalta osaltaan on myöskin kiristänyt kuntalaisten elinmahdollisuuksia.

Monia muita toimenpiteitä on tehty nimenomaan verotuksen osalta, ja ne ovat aiheuttaneet sen, että verorasitus on kasvanut. Ei siis voida sanoa, että kuntakenttä voisi tänä päivänä paremmin kuin aikaisemmin, päinvastoin. Kun ottaa vielä huomioon sen, että velkaantumisaste on noussut, niin kaiken kaikkiaan tämän hallituksen komentopolitiikka on johtamassa maamme kunnat erittäin vaikeaan tilanteeseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. R. Aho erittäin hyvin kuvasi kuntien tilanteen.

Siihen voisi vielä vain lisätä sen, että se tapa, millä tätä asiaa ollaan hoitamassa, on ehkä kaikkein kauhein, mitä olla voi. Eli koko kuntalohkoa vedettiin tässä tapauksessa niin sanotusti höplästä. Samanaikaisesti kuin kuntatahoa vedettiin myöskin kunta-alan ammattijärjestöjä höplästä. Siitä oli seurauksena, että kunnissa hyvin pidättyväisesti ja viisaasti hoidettu sisäinen kuritalous romutettiin. Siitä oli sitten seurauksena, että se jotenkin tuli pinnalle ja tuli sillä, että tämän vuoden puolella on sopimukset irtisanottu. On jo jouduttu maksamaan mm. lomarahoja takaisin, joista jo kerran sovittiin pidättäydyttävän tämän vuoden osalta. Näin tällä ns. säästölailla aiheutetaan uskomattoman kovat lisämenot kunnille. Eli siis julkisen talouden osalta tällä hommalla ei suinkaan ole säästövaikutusta vaan juuri päinvastainen vaikutus.

Täällä aikaisemmin opposition puolelta käytetyt puheenvuorot osoittivat hylkäämisen tarpeellisuuden. Mielihyvin yhdyn näihin hylkäyspyrkimyksiin. Tämä on esimerkiksi kuntatyönantajan kannalta todella kurja tilanne. Valtuuskuntamme joutuu käsittelemään tätä asiaa keskiviikkona tosi tulisissa tunnelmissa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kuntien tulokehitys vuosien 95—96 aikana on todennäköisesti positiivinen, ja siihen vaikuttaa osaltaan se, että pääomaverotuksen puolelta yhteisöjen tuloverotuksen tuotosta osa tulee kuntien hyväksi. Se kai oli alun perin tarkoitettu jollakin tavalla korvaamaan varsinkin metsävaltaisille kunnille metsäverotuksessa tapahtunutta negatiivista kehitystä. Kuitenkin kaikkien arvioiden mukaan tällä hetkellä kuntien tulokehitys seuraavina vuosina on suhteellisen positiivinen, enkä usko, vaikka tämä leikkaus suoritetaankin, että se merkittävässä määrin sellaisenaan taloudellisesti tulee aiheuttamaan suuria vaikeuksia kunnille.

Mutta kiistämättä tässä on ongelmallista se, sikäli kuin olen oikean käsityksen saanut, että selkeästi on luvattu, kun näihin kansalaistalkoisiin kuntien työntekijöiden ja kuntien taholta ryhdyttiin, että leikkauksia ei jatkettaisi enää olemassa olevien leikkausten jälkeen. Politiikassa pitäisi olla jonkinlainen rehellisyys siinä, mitä on luvattu ja puhuttu, niin että jos se toiselta puolen toteutetaan, se pitäisi myös valtionhallinnon taholta toteuttaa. Mutta perusteena on tietysti, niin kuin sanoin, että kuntien talous on positiivisessa kehityksessä, valtiontaloudessa on taas heikompia näkymiä. Näin ollen on tietysti katsottava myös tältä pohjalta asia eikä pelkästään leikkauksen markkamäärää.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle täytyy todeta, että on erittäin optimistista sanoa, että kuntien kehitys on myönteisellä uralla. Etenkin, kun hän sanoi, että yhteisöveron tuotto tulee kasvamaan niin paljon, että se korvaa kunnille, erityisesti metsävaltaisille kunnille, metsäverouudistuksen tuomat menetykset, se ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Ne kunnat, jotka ovat menettäneet kaikkein eniten metsäverouudistuksen takia, eivät saa läheskään sitä osuutta, mikä pitäisi, verrattuna aikaisempaan tilanteeseen.

Minusta ed. Aittoniemi kyllä puhuu nyt jostain tuntemuksesta eikä perustanut käsitystään mihinkään tosiasiaan. Jos otatte selvää pohjoisesta, esimerkiksi Savukosken kunnasta, tiedätte, että verotulot ovat huomattavasti pienemmät kuin vanhan metsäverotuksen aikana.

Ed. U r p i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan, kun katsoo kuntien kehitystä, aivan kuten ed. Aittoniemi omalta osaltaan teki, on muistettava myös, että valtion toimenpiteet ovat omalta osaltaan johtamassa siihen, että kuntien mahdollisuudet harjoittaa aktiivista investointipolitiikkaa ovat tänä päivänä erittäin heikot. Jos katsomme sitä investointiastetta, mikä tällä hetkellä on peruskunnissa, se on vain puolet siitä, mitä se oli vuonna 1990. Kyllähän tällä on erinomaisen suuri vaikutuksensa siihen, että olemme menettäneet myös lukuisan määrän esimerkiksi rakennusalan työpaikkoja. Juuri aikana, jolloin periaatteessa julkisen sektorin pitäisi olla luomassa edellytyksiä ja työllistää, valtiovalta on vetänyt kunnilta maton jalkojen alalta omalta osaltaan ja lisännyt työttömyyttä. Harjoitettu politiikka on myös tältä osin suhteessa kuntaan ja kuntien mahdollisuuksiin luoda aktiivisesti työtilaisuuksia äärettömän, voi sanoa, vahingollista ja väärää.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Äskeinen puheenvuoroni ei näyttänyt menneen ed. Aittoniemelle perille, niin että käytän sen puheenvuoron uudestaan.

Siis tällä säästölailla romutetaan kuntien järkevä palkkapolitiikka, se pitkän tähtäyksen politiikka, johon olivat valmiit ammattijärjestöt kuntasektorilla. Yksikään kunta, ed. Aittoniemi, ei ole varautunut ensi vuonna budjetissaan palkankorotuksiin. Nyt kuitenkin näyttää siltä,

että sellaiselle tielle joudutaan. Sille optimismille, jota äsken edustitte, ei ole minkäänlaista katetta. Kun tällä tiellä jatketaan, millä näkyy nyt oltavan menossa, se, arvoisa ed. Aittoniemi, ei johda mihinkään muuhun kuin palveluitten vähenemiseen. Ensimmäisenä kärsivät ne, joilla kaikkein vähiten kuntien palvelujen saajina jo on. Tämä on minusta väärää politiikkaa, ed. Aittoniemi.

Minä olen joskus pitänyt teitä oikein pienen ihmisen asialla olijana, mutta en pidä enää. Te äsken todistitte, että te olette siirtynyt aivan muuhun leiriin kuin pienten ihmisten puolustajien leiriin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen yrittänyt kovasti olla pienen ihmisen asialla tässä, vaikka on joutunutkin opposition taholta lynkatuksi.

Kieltämättä se on petos tietyllä tavalla ja rasittaa kuntien taloutta, jos valtionosuuksia niiltä leikataan. Mutta jos talouden positiivinen kehitys johtaa siihen, että siitä huolimatta kuntien tulokehitys on positiivinen, kunnilla on mahdollisuus tietysti hoitaa myös työllisyyspolitiikkaa, joka on positiivisempaa kuin tähän saakka. Ei ole kysymys siitä, mistä ne miljardit tulevat. Hankalinta asiassa kuntien osalta on tietenkin se, että valtionosuusleikkauksen päätös on näin pitkälle venynyt. Toisaalta ovat ennusteet tulevaisuuteen nähden, esimerkiksi yhteisöjen tuloverotuksesta tulevalla osuudella, luonnollisesti äärimmäisen epävarmoja, ja siinä mielessä kuntien on hyvin vaikea tehdä suunnitelmia tulevaisuuteen. Mutta ei se ole tärkeintä, mistä rahat tulevat. Raha on aivan samanlaista, tulee se valtionosuutena tai kuntien tulokehityksessä muulla tavoin tapahtuvana, kuten verotuloina äsken mainitulla tavalla; rahamäärä on aivan sama, mutta epävarmuus on suuri.

Toinen asia on sitten se, että närästää, kun ei ole pysytty puheissa. Se närästää minuakin siinä mielessä, että kun kerran luvattiin, niin miksei siinä sitten pysytä.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen varsinaiseen puheenvuoroon ei ole juuri lisättävää. Henkilökohtainen kantani siihen, minkä vuoksi en kannata näiden lakien hyväksymistä, perustuu juuri siihen, että on kysymys politiikan moraalista, siitä että tehtiin tietyllä tavalla petos kuntien työntekijöitä kohtaan aikanaan, kun luvattiin, ettei valtionosuuksiin enää puututa. Tämä on se painavin syy, ei suinkaan se, onko aiheellista vai eikö, selviytyvätkö kunnat vai eivätkö selviydy leikkauksista.

Aivan, kuten ed. Pulliainen sanoi, tällä tempulla vietiin se pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen työ, johon kunnat olivat varautuneet henkilöstö- ja palkkauspolitiikassaan. Nyt joudutaan etsimään hätäpäissä uusia keinoja säästää ja toisaalta henkilöstö ei varmasti kaikissa kunnissa ole yhtä valmis niihin uhrauksiin, joihin se aikaisemman pitkäjänteisen politiikan vallitessa oli.

Toinen asia on, että on turha puhua, ed. Urpilainen, siitä, etteikö kuntien valtionapuihin jatkossakin kosketa. Aivan varmasti kosketaan. Ed. Urpilainen tietää vallan hyvin, että uusi hallitus, jossa SDP on vahvana voimana, tekee samat temput kuin on tehnyt tämäkin hallitus. On pakko tehdä, jos julkisen velan kasvaminen aiotaan saada kuriin. Oli hyvin hämmästyttävää — tai ei oikeastaan hämmästyttävää vaan miellyttävää tai mitä sanaa tässä käyttäisi — kun ministeri Pekkarinen jo viritteli opposition edustajan kaapua ylleen viime perjantaina. Hän arvosteli hyvin voimakkaasti sitä, että on jouduttu leikkaamaan ja että nyt on tullut stoppi, tämän jälkeen ei enää kuntia rasiteta valtionosuuksien leikkauksilta. Sekin oli höpöpuhetta, koska jokainen tietää, että näin joudutaan tekemään.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola, aivan oikein, kuka uskoisi sellaisen miehen puhetta, joka on itse juuri sanansa syönyt? Eli ministeri Pekkarinen todella antoi välipuheen työntekijäjärjestöille siitä, että lisäleikkauksia vuodelle 1995 ei tehdä ja oli kuitenkin itse näitä järjestelemässä ja tekemässä ja unohti työntekijäjärjestöille antamansa välipuheen.

Ed. Ukkola, en minä eikä varmaan kukaan muukaan tässä tilanteessa pysty ennakoimaan sitä, minkälainen tulee olemaan tulevaisuuden kehitys, mutta minusta tuntuu, että joka tapauksessa oikeudenmukaisuutta siinä toimintatavassa, mitä jatkossa harjoitetaan suhteessa kuntakenttään, tullaan lisäämään. Nythän ollaan tässä suhteessa varsin pohjalla. Nämä hallituksen toimenpiteet konkreettisesti sen osoittavat. Minusta hyvin olennaista on se, että syntyy sellainen luottamuksellinen suhde hallituksen ja kuntajärjestöjen välillä, jonka varaan voidaan rakentaa aivan, kuten ed. Pulliainen sanoi, pitkäaikainen linja, jonka mukaan voidaan toimia ja mahdollisesti tehdä jopa säästöratkaisuja. Mutta ne tehdään yhdessä, niin että myös eri osapuolet ovat niihin valmiita sitoutumaan. Menee varmasti useampi vuosi, ennen kuin kuntakentän työnte-

kijät ovat valmiita lähtemään hallitusherrojen kanssa yhteiseen marjaan tai saunaan, koska kokemukset ovat varsin karvaita. Tätä minä kaikkein eniten pelkään, mitä jatkossa tulee tapahtumaan tässä mielessä, miten voidaan saavuttaa uskottava ja luotettava toimintasuhde ammattiyhdistysliikkeeseen.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Urpilaiselle toteaisin, että kyllä te ihan varmasti tiedätte, niin kuin joka ikinen tässä salissa tietää, että julkisen velan ja nimenomaan valtion velan kasvuvauhti on sitä luokkaa, että puuttumatta kuntien valtionosuuksiin tästä ei selvitä. Mutta kysymyshän onkin nyt siitä, ja toivon, että ed. Urpilainen tulevan hallituspuolueen edustajana ajaa voimakkaasti sitä periaatetta, että kuntien on tiedettävä etukäteen, mikä on se linja, miten paljon minäkin vuonna leikataan, koska se helpottaa sitä sopeutumista ja palvelujen priorisointia, jota ei ole tehty sen enempää kuntien kuin valtionkaan taholla. Kaikkein eniten sitä tarvitaan nimenomaan valtion omassa politiikassa. Meidän on jossakin vaiheessa ryhdyttävä käymään keskustelua siitä, mikä on valtion ja kuntien tehtävä ja mitä ei tarvitse tehdä. Muuten ei tästä selvitä, koska jokainen teistä varmasti tietää, että ilman leikkauksia ei sitä 16:ta miljardia markkaa kyetä saamaan kasaan, jota Pekkasen työllisyysraportissa edellytetään.

Mutta miten se tapahtuu, leikataanko tulonsiirtoja, kuten ns. Liisan listassa ed. Jaakonsaari on esittänyt, vai puututaanko myös valtionosuuksiin, on se kamppailu, jota tulevaisuudessa käydään. Minun käsitykseni ja mielipiteeni on se, että tulonsiirrot ovat yksityiselle henkilölle niin tärkeä asia, että niihin puuttumista on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Kun joudutaan puuttumaan kuntien valtionosuuksiin, kunnissa ja kuntalaisten kesken on käytävä keskustelu siitä, mitä varten kunta on, mitä sen tulee tehdä ja mitä voi yksityinen kansalainen tehdä itse.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Ukkola on siinä varmasti oikeassa, että jatkossa on syytä ja perusteltua käydä keskustelua siitä, mitä tehtäviä peruskuntien tulee hoitaa. Mitä nopeammin tämä keskustelu käydään, minusta tuntuu, sitä parempi kaikkien osapuolien kannalta. Mutta, ed. Ukkola, kyllä kuntien tulevan kehityksen ja selviytymisen kannalta on äärettömän olennainen asia se, minkälainen meillä on työllisyyskehitys tässä maassa, koska, kuten ed. Ukkola varmaan tietää, kuntien verotuloista kuitenkin ratkaisevan tärkeä osa tulee nimenomaan palkkatuloverojen kautta. Tässä mielessä kysymys kuuluu, minkälainen tulee olemaan työllisyyskehitys. Tässä mielessä totean sen, mitä äsken ed. Aittoniemellekin sanoin, että on ollut hyvin valitettavaa, että tällaisena aikana on vähennetty mahdollisuuksia työllistää, koska sillä on ollut välitön vaikutuksensa siihen, minkälaiseksi on muodostunut kuntien taloudellinen pohja. Tätä keskustelua minusta jatkossa on käytävä eli keskustelua siitä, miten voidaan kunnille taata paremmat mahdollisuudet tarjota työtilaisuuksia. Myös tietenkin sitä on pohdittava, miten valtiovallan toimenpiteet aktivoivat työmarkkinoita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Ehdotukset laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1995 rahoitusta koskevista järjestelyistä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 185
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Työttömyysongelman vähättelyn lisäksi porvarihallituksen mielestäni anteeksiantamattomimmat virheet on tehty kohtuuttomissa opetustoimen leikkauksissa. On jopa kyseenalaista, toteutuuko enää peruskoululain tavoite, jonka mukaan opetus tulee järjestää ikäkauden ja edellytysten mukaisesti.

Sosialidemokraattinen sivistysvaliokuntaryhmä, jonka kantaan koko eduskuntaryhmä on yhtynyt, esittää opetustoimen valtionosuusleikkauksista luopumista. Koulutus on näin myös käytännössä erityiskohtelun ja -suojelun kohteena päinvastoin kuin Ahon — Viinasen hallituksen politiikassa. Hallituksen poukkoileva koulutuspolitiikka on ollut vaarallista ja vastuutonta uhkapeliä lastemme ja nuorten tulevaisuudella.

Hallitus kuitenkin taas esittää valtionosuuden laskennallisiin perusteisiin opetus- ja kulttuuri-

toimessa poikkeuksia. Rahoituslait ovat tulleet voimaan vuoden 1993 ja vuoden 1994 alusta. Niitä ei kuitenkaan ole sovellettu, vaan heti vuoden 1993 osalta alennettiin valtionosuuksien perusteena olevia yksikköhintoja 8 prosentilla ja vuoden 1994 osalta edelleen 8,5 prosentilla. Vuodelle 1995 esitetään valtionosuuksien perusteita alennettavaksi vielä 3 prosentilla. Lisäksi esitetään ensi vuonna maksettavaksi erääntyvien valtionosuuksien loppuerien maksatuksen lykkäämistä vuoteen 2000.

Valtionosuuksien leikkaukset ovat jo tähän mennessä vaikuttaneet tuntuvasti opetukseen peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Hallintoon, kiinteistömenoihin, väline- ja kalustohankintoihin sekä oppikirjoihin tehtyjen säästöjen tultua loppuun käytetyiksi on jouduttu leikkaamaan oppitunneista, siis opetuksesta. Heikot oppilaat ovat kärsineet eniten tukitoimien loputtua. Myös kieliohjelmaa on supistettu ja valinnaisuutta vähennetty. Nyt esitetty lisäleikkaus suurentaa jo ennestään ylisuuria oppilasryhmiä. Tukiopetus ja erityisopetus vähenevät entisestään. Jo puoleen vähennettyjä kerhotunteja poistetaan lisää. Valinnaisuus tulee harvinaiseksi.

Yleensä hyvin maltillinen Kuntaliitto totesi asiantuntijalausunnossaan sivistysvaliokunnalle seuraavaa: "Opetusryhmiä ei ole enää varaa suurentaa, kieliohjelmaa ja valinnaisaineita ei ole enää varaa supistaa eikä tuki- ja erityisopetusta ole enää varaa vähentää. Jo tähän mennessä toteutetut leikkaukset ovat johtaneet opetuksen tason sekä oppimis- ja kasvatusedellytysten rapautumiseen. Lisäleikkaukset merkitsisivät ennen kaikkea heikkojen ja tukitoimia vaativien oppilaiden syrjäytymisuhkaa." Näin siis Kuntaliitto, jonka tiedossa ja hallinnassa epäilemättä on opetustoimen kokonaistila kenties parhaimmin.

Arvoisa puhemies! Myös vapaa sivistystyö on kokenut kovia määrärahamenetyksiä viime vuosina. Vapaata sivistystyötä tekevät opintokeskukset, kansalaisopistot, kansanopistot ja sivistysjärjestöt. Niiden valtiolta saama tuki vähenisi hallituksen esityksen mukaisena kolmessa vuodessa yli 25 prosentilla. Kansanopistoja sekä kansalais- ja työväenopistoja uhkaa vielä erillinen lisäleikkaus. Yksikköhintoihin on tulossa hallituksen esityksen mukainen 3 prosentin alennus. Lisäksi opiskelijaviikkojen määrä on kansanopistoissa esitetty 3 prosenttia alemmaksi vuonna 1995 kuin vuonna 1994. Tämä vaikeuttaa myös vammaisille opetusta antavien erityiskansanopistojen toimintamahdollisuuksia. Kansalais- ja työväenopistoissa opetuskiintiötä laskettaisiin 5 prosentilla. Kansanopistoissa sekä kansalais- ja työväenopistoissa annettavan opetuksen tarve on kuitenkin kasvanut ja kasvaa suurtyöttömyyden sekä kouluihin kohdistuvien lisäleikkausten seurauksena. Katsomme vastalauseessa, että esitetyt moninkertaiset leikkaukset ovat kohtuuttomia.

Kansanopistoyhdistys on lausunnossaan sivistysvaliokunnalle kiinnittänyt huomiota siihen, miten vuosi 1995 tulee olemaan erityisen ongelmallinen rakennusinvestointeja suorittaneille velkaantuneille kansanopistoille, joiden toimintaedellytysten turvaamiseen talousarviossa ei osoiteta käytännössä lainkaan määrärahaa. Tämä on mielestäni merkittävä ongelma. Ensi vuonna erääntyvien valtionosuuksien loppuerien maksatuksen lykkääminen vuoteen 2000 siirtää rahoitusvastuuta valtiolta kunnille. Tapahtuneet määrärahaleikkaukset ovat aiheuttaneet opetus- ja kulttuuritoiminnan heikentymistä sekä rahoitusvajetta ja esimerkiksi rakennusinvestointeja suorittaneille kansanopistoille velkaantumista. Rästien takaisinmaksu vuonna 1995 rahoituslain mukaan olisi jo auttanut toiminnan ja talouden yhteensovittamisessa.

Arvoisa herra puhemies! Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että hallituksen lakiesitykseen n:o 185 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Gustafssonin äskeinen puheenvuoro oli eräänlainen sosialidemokraattinen näkemys koulutuspolitiikasta, minun täytyy sanoa, että se ei ainakaan missään merkittävässä osassa poikkea siitä, mikä on henkilökohtainen näkemykseni näistä asioista. Itse asiassa viikonvaihteessa luin Tekniikka ja Talous -lehden pääkirjoitusta ja todella säikähdin, kun yhdistin sen pyrkimykseen leikata nyt näitä valtionosuuksia ja sitä kautta vaikuttaa koulutuksen volyymiin itse asiassa ja myös käytännössä tasoon. Tuossa Tekniikka ja Talous -lehden pääkirjoituksessa omaksuttiin eräänlainen äärihyötytavoitteinen pyrkimys. Ikään kuin valitaan pohjalta ne, joita halutaan kouluttaa erityistehtäviin, ja viis sitten muista.

Minä ymmärsin ed. Gustafssonin äskeisen puheenvuoron niin, että siinä varsin edistyksellisesti asetuttiin sille kannalle, että näin ei saisi tapahtua, vaan että pohjan pitää olla niin vankka, että jokaisella kansalaisella, nuorella ihmisellä, on omastaan ja perheensä varallisuustaustas-

ta huolimatta mahdollisuus olla toteuttamassa itseään ja hankkimassa ammattitaitoa eri lohkoille niin, että varallisuuteen jnp. liittyvät näkökohdat eivät ole ratkaisevia. Tässä suhteessa olemme samassa veneessä, ja lait on hylättävä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Tänään meillä oli käsittelyssä merkittävä hallituksen esitys n:o 214, jolla siis aiotaan matalapalkkaisten naisten oikeuksia törkeällä tavalla leikata. Esittelevä ministeri, ministeri Viinanen, ei ollut paikalla ensimmäisessä käsittelyssä, ei toisessa käsittelyssä eikä kolmannessa käsittelyssä.

Nyt meillä on käsittelyssä hallituksen esitys n:o 185. Esittelevä ministeri, opetusministeri Olli-Pekka Heinonen, ei ole ollut paikalla ensimmäisessä, ei toisessa käsittelyssä eikä kolmannessa käsittelyssä. Johtopäätökseni on: Ministerit eivät hoida niitä tehtäviään, jotka heille kuuluvat.

Olen itse viime kerralla perustellut, miksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastustaa nyt käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä n:o 185, jolla opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien perusteina olevia yksikköhintoja leikataan 3 prosenttia vuodesta 94.

Kannatan siis ed. Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta, joka perustuu sivistysvaliokunnan oppositioryhmien yhteiseen vastalauseeseen.

Leikkaukset tehdään jo kolmannen kerran. Yksikköhintoja leikattiin jo 8 prosenttia vuonna 93 ja 8,5 prosenttia vuonna 94. Lisäksi nyt siirretään maksamattomat valtionosuudet maksettaviksi vasta vuodelle 2000.

Tällä leikkauslailla on laajalle ulottuva merkitys kuntien sivistyspalveluihin, laaja-alaisesti koulutukseen, mutta myös ns. vapaan sivistystyön toimintoihin, koskettaahan tämä laki peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia, ammatillisia erityisoppilaitoksia, ammatillisia erikoisoppilaitoksia, kansalaisopistoja, musiikkioppilaitoksia, kansanopistoja, opintokeskuksia, liikunnan koulutuskeskuksia sekä kirjastoja, museoita, teattereita ja orkestereita.

Kuntaliiton käsityksen mukaan: "Yksikköhintojen poikkeuksellinen alentaminen edellyttää kyseisten toimintojen leikkaamista niin, että toiminnasta aiheutuvat kustannukset alenevat yksikköhintojen alentamista vastaavalla määrällä. Yksikköhintojen alentamisessa kyse on näin ollen taloudellisten näkökohtien ohella ennen kaikkea koulutus- ja sivistyspoliittisesta päätöksestä ja sen seurauksista. Maksamattomien valtionosuuksien maksatusten lykkääminen merkitsee valtion rahoitusvastuun siirtämistä kunnille." Näin siis Kuntaliitto.

Erittäin vaikeasti ymmärrettävää on myös se, että mm. kansalais- ja työväenopistoilta leikataan nyt toimintamahdollisuuksia kahteen kertaan, ensin 3 prosentin yksikköhintojen perusteella ja lisäksi vielä leikataan vuodelle 95 opetustuntimääriä 100 000 tuntia eli 5 prosenttia. Tämä vaarantaa merkittävästi niiden mahdollisuuksia toimia kansalaisten omaehtoisen sivistystoiminnan järjestäjinä.

Tämäkin leikkaustoimi on erittäin epäviisas ja epätarkoituksenmukainen. Joukkotyöttömyyden vallitessahan kansalais- ja työväenopistojen toiminta on erittäin järkevää. Opiskelijoita on opistoissa erittäin runsaasti, ja työttömyyden kirotkin saattavat hetkeksi unohtua innostavan toiminnan, luovuuden ja opiskelun parissa. Tämäkään asia ei ole sivistysvaliokunnan enemmistön mielestä edes maininnan arvoinen.

Arvoisa puhemies! Lisäleikkaukset kohdistuvat koko määrällään oppilaan saamaan opetukseen. Lisäleikkaukset merkitsisivätkin ennen kaikkea oppimisvaikeuksissa olevien ja tukitoimia tarvitsevien oppilaiden syrjäytymistä. Mutta tämäkään asia ei huolettanut sivistysvaliokunnan hallituspuolueiden edustajia, ei myöskään se, että opetusryhmiä joudutaan vielä suurentamaan, kieliohjelmia ei voida laajentaa, pikemminkin niitä joudutaan supistamaan, valinnaisaineita ei pystytä lisäämään, päinvastoin niitä supistetaan. Koulutusvaranto ei siis ylipäänsäkään nouse vaan laskee. Yleiseksi tavoitteeksi kuitenkin on asetettu koulutusvarannon ja sivistystason nostaminen.

Luin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön seuraavaan käsittelyssä olevaan asiaan ja olin todella ylpeä sosiaali- ja terveysvaliokunnasta, jopa sen hallituspuolueiden jäsenistä, vaikka hekin tosin päätyivät hyväksymään tämän, mikä tietysti on hyvin valitettava asia ja ratkaisevin tässä asiassa. Mutta he ovat sentään pohtineet tätä asiaa. He ovat analyyttisesti suhtautuneet siihen. Heidän mietintönsä käsittää varsin hyviä ja oikeita asioita, niin että sen lopussa oikeastaan voisi lukea: Esitämme tämän asian hylkäämistä. Sitä ei tietenkään täällä kuitenkaan ollut, mutta olipa jopa merkittävä ponsiesitys liitetty mietintöluonnokseen.

Sivistysvaliokunnan hallituspuolueiden edustajat sen sijaan käyttäytyvät paljon paljon vähemmän sivistyneesti, sillä näin tärkeän asian yhteydessä he tyytyivät kaikkein lyhimpään malliin, joka käytössä yleensä on. Niinpä valiokun-

nan kannanotot sivistysvaliokunnan mietinnössä sisältävät neljä kokonaista riviä ja yhden puolikkaan. Se osoittaa mielestäni sitä suhtautumista, joka kansanedustajilla näihin asioihin on. Tietenkin voi tässä yhteydessä sanoa, että ehkä sitten on niin, että kun pimeyden töitä tehdään, ei sanoja riitä sen kertomiseen. Niin kai on. Valitettavaa joka tapauksessa!

Näillä ajatuksilla kannatan siis ed. Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Heikkinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Varmaan moni meistä olisi toivonut niin kuin ed. Astalakin puheenvuorossaan, että esittelevä ministeri olisi voinut jossakin vaiheessa osallistua tämän asian käsittelyyn. Itse olisin toivonut, että edes sivistysvaliokunnan puheenjohtaja tai hallituspuolueiden varsinaisia valiokuntajäseniä olisi tässä keskustelussa mukana, niin maanantaipäivä kuin nyt onkin.

Itse olen, niin kuin mietinnön lopusta käy ilmi, valiokunnan varajäsen ja olen ollut joskus paikalla, enimmäkseen vain silloin, kun on hälytetty paikalle, ja äänestänyt, niin kuin hallituspuolueiden edustajat ovat sopineet äänestettäväksi, enkä ole mikään paras puolustaja tälle laille, varsinkaan kun hyvin vaikea tätä on puolustella millään tavalla. Se käy ilmi hallituksen esityksen perusteluistakin, että säästöt ovat todella kohdistuneet kaikkein heikoimpiin oppilaisiin, ja sellaista minäkään en voi puolustaa. Mutta ehkä tämä on eräs esimerkki laista, joka on toiveiden ja tosiasioiden kompromissi, niin kuin sanonta kuuluu, ja tämä on tällä kertaa vielä pakko hyväksyä.

Mutta kun on joulu pikkuhiljaa tulossa ja pitäisi tämän synkän ja ikävän elämän keskellä keksiä jotakin valonpilkkujakin, joilla voisimme toisiamme ilahduttaa, haluan täydentää edellisiä puheenvuoroja kertomalla, että valtiovarainvaliokunnan sivistysjaostossa on jo pitkään tehty työtä sen hyväksi, että budjetin yhdellä sisäisellä siirrolla kaikilla tasoilla annettava erityisopetus voitaisiin jättää tämän 3 prosentin leikkauksen ulkopuolelle.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Minusta oli arvokasta ja tärkeää, että ed. Alaranta käytti puheenvuoron, jonka hän käytti. Ed. Alaranta pyrki epäsuorasti viittaamaan siihen, että tämän tyyppinen säästöleikkaus on jotenkin aivan pakko tai välttämätön tehdä.

Kuten puheenvuorossani pyrin osoittamaan, näin ei asianlaita ole. Uskallan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmänkin puolesta ja nimissä todeta sen, että kuten me olemme omassa vaihtoehtobudjetissamme esittäneet, me myös esitämme ensi vuoden valtion tulo- ja menoarvion kohdalta eri pääluokista säästöjä, jopa lisäsäästöjä, mutta nimenomaan opetus-, kulttuuri- ja sivistystoimen kohdalla olemme tietoisesti sitä mieltä, että nämä leikkaukset ovat kohtuuttomat, kuten eräiden muidenkin hallituksen esittämien säästöjen kohdalla.

Tätä samaa olisimme toivoneet esimerkiksi keskustapuolueen kansanedustajien kohdalta, että olisi käyty tätä paljon puhuttua arvokeskustelua ja toimittu sen mukaan.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Omasta puolestani haluan välittää kiitoksen ed. Alarannalle, joka ainoana hallituspuolueen jäsenenä on täällä paikalla, on puhunut asiasta, puhunut asiallisesti siitä. Oli todella ilahduttavaa kuulla, että erityisopetukseen on kiinnitetty huomiota ja huolta jaostossa. Toivon mukaan todella päätökseksi tulee se, mitä ed. Alaranta kertoi meille.

Nimittäin sivistysvaliokuntakin kiinnitti kyllä huomionsa keskustelussa tähän asiaan. Meillä oli käytössä mm. Lehtimäen opiston teksti, jossa Lehtimäen opisto puhui erityiskansanopistojen puolesta. Siis tältä osin olemme olleet mukana keskustelussa. Mutta on hyvä joululahja se, että erityisopetus voitaisiin jättää lain ulkopuolelle. Kiitoksia siitä!

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Ed. Gustafssonille haluan vain todeta, että kun minä puhuin pakollisuudesta, minä varmaan puhuin enemmän itselleni kuin muille, kuulijoille. Puhuin siis sellaisesta poliittisesta realismista, että kun tällä tavalla on hallituksen sisällä jo aikoinaan sovittu meneteltävän ja hallituspuolueiden edustajat ovat valiokunnassa näin sopineet, niin ainakaan meillä hallituspuolueiden edustajilla ei ole paljon tässä liikkumavaraa, ja se on siinä mielessä pakollista.

Jos esimerkiksi me ed. Gustafssonin ja ed. Astalan kanssa voisimme olla opetustoimen budjettia rakentamassa joskus hamassa tulevaisuudessa, niin uskallan sanoa, että me varmaan niiden keskustelujen perusteella, joita olemme käyneet esimerkiksi valiokunnassa, tekisimme toi-

senlaisia leikkauksia budjettiin, kuin tämä hallitus on tehnyt.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Kun kuulin ed. Alarannan esittämän mahdollisuuden erityisopetuksen jättämisestä leikkausten ulkopuolelle, toivotan hänelle voimia, että hän omassa ryhmässään ja valiokunnassa saisi tämän aikaiseksi. On erittäin merkittävää, että edes erityisopetus jäisi ulkopuolelle, koska viitaten seuraavassa käsiteltäviin leikkauksiin kriisiperheitten palvelujen määrä heikkenee. Sen myötä, kun vielä ajatellaan, että esikouluopetus päiväkodissa heikkenee, erilaisten pudokkaiden määrä lisääntyy eli niiden oppilaiden, joiden valmiudet eivät ole saman vertaiset kuin niiden perheiden lasten, joilla on antaa kaikki tuki ja taloudelliset ja asumiseen ja elämiseen liittyvät palvelut lapsilleen. Erityisopetus on se, jolla voimme korjata niitä virheitä, joita talossa tehdään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 188
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Heti aluksi ehdotan, että tämä hallituksen esitykseen n:o 188 sisältyvä lakiehdotus, joka merkitsee sitä, että vuonna 1995 kuntien sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannuksien valtionosuuksiin tehtäisiin yli 3,3 miljardin markan vähennykset, hylätään.

Arvoisa puhemies! Ed. Astala puheenvuorossaan kertoi tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä, että valiokunta oli paneutunut asiaan ja ansiokkaasti pohtinut näiden säästöjen vaikutuksia. Näin me, ed. Astala, todella teimme, ja oikeastaan olen hyvin iloinen, että myös hallituspuolueiden kansanedustajat tässä suhteessa olivat hyvin rehellisiä valiokunnassa. Hekin kokivat, että heillä on vastuu siten, että kun me tiedämme, mitä nämä säästöt merkitsevät, se täytyy myös eduskunnan uskaltaa sanoa ulos, ettei voida sanoa sitten, että me emme ole tienneet. Me olemme kyllä tienneet, mitä nämä merkitsevät.

Tässä suhteessa todellakin, jos edustajakollegat ovat lukeneet sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä n:o 36, he näkevät, että valiokunta on pohtinut julkisten palvelujen järjestelmää ja sitä, miten esimerkiksi juuri nämä säästöt ovat kohdelleet palvelujärjestelmää ja erityisesti, mikä on ollut tämän lama-ajan kehitys, miten avopalveluja ei ole lisätty, vaikka laitoshoitoa on vähennetty, ja miten lama on vaikuttanut siihen, että meillä ovat toimeentulotuen, sosiaalityön, suojatyön, asumispalvelujen ja perhehoidon menot kasvaneet sen takia, että ihmiset eivät pärjää, kun ovat työttöminä ja ovat joutuneet hakemaan apua. Eli kun kunnat olisivat tarvinneet lisäresursseja auttaakseen ihmisiä, niin päinvastoin on supistettu.

Täällä kerrotaan myöskin, miten on todella niin lakkautettu laitoksia ja palveluja kuin myöskin avustuksia supistettu. Täällä todella kerrotaan, miten myöskin säästöt on toteutettu, että on niin sanotusti jouduttu vähentämään toimintoja, alentamaan palvelutasoa, nostamaan työn tuottavuutta ja henkilöstö on joutunut antamaan lisääntyvän työpanoksen. Siis henkilökunnalle on kasaantunut valtava työpaine.

Se minusta oli myös linjakasta tässä, että valiokunta uskalsi ottaa kantaa siihen, minkälainen palvelujärjestelmä meillä pitäisi olla. Siitä me olemme aivan yksimielisiä valiokunnassa. Täällä kehutaan pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntamallia ja todetaan, että palvelujärjestelmä tulee säilyttää kattavana, jolloin voidaan turvata potilasturvallisuus ja asiakkaiden tyytyväisyys. Todetaan, että järjestelmän tulee olla eettisesti kestävä ja että yhteiskunnan tehtävänä on heikompien ja suojattomampien huolenpito. Vaikka palvelujärjestelmät voivat erota eri kunnissa, kuitenkin tulee säilyttää yleiset tasa-arvovaatimukset sillä tavoin, ettei suuria eroja pääse syntymään eli pelkkä asuinpaikka ei voi rajusti muuttaa olosuhteita.

On myös nimenomaan kiinnitetty huomiota siihen, mitä lähiaikoina pitäisi tehdä. Juuri tällainen nopeatempoinen ja lyhytjänteinen valtion ja kuntien päätöksenteko, jota olemme viime vuodet eläneet, ja se, ettei koskaan voi olla varma huomisesta, on itse asiassa johtanut jopa vahingollisiin ratkaisuihin. Kaikki tämä on valiokun-

nan mietinnöstä suoraan. Nämä eivät ole opposition vastalauseesta, vaan tämä on nimenomaan valiokunnan yhteisesti hyväksymää tekstiä.

Kaiken tämän jälkeen valiokunta sitten esittää ponnen, että hallitus antaa sosiaaliturvaa koskevan selonteon vuoden 1995 syyskuun loppuun mennessä. Selonteon tulee käsitellä tulonsiirtojen ja palvelujen kokonaisuus, kehittäminen ja tulevaisuuden näkymät mukaan lukien rahoitus. Tämäkin on valiokunnan yksimielinen kanta.

Mutta kuten sanottu, hallituspuolueiden edustajat valiokunnassa oli piiskattu tietenkin puolustamaan hallituksen esityksiä, joten äänestimme sitten siitä, kuinka tämän lain lopulta kävi. Hallituspuolueiden edustajat kuitenkin enemmistöllään saivat lopputoteamuksen, että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana. Tämähän ei tietenkään opposition mielestä kaiken edellä kuvatun perusteella voi olla enää mitenkään loogista. Ymmärrän sen tuskan, joka hallituspuolueiden edustajilla siellä oli, kun kaikki tuo, mitä oli äsken sanottu, pitää vielä siunata.

Täytyy sanoa, että jos nämä kaikki leikkaukset hyväksytään, se merkitsee edelleen sitä, että maksurasitus siirtyy yhä enemmän kuntiin. Asiakasmaksuja tullaan varmasti nostamaan tai palveluja heikentämään. On aivan turha kuvitella, että palvelutaso säilyisi ennallaan siellä. Me tiedämme, mitkä paineet ovat myös leikkausten aiheuttamina tulleet. Nyt ovat palkkaneuvottelut alkaneet, koska henkilöstö katsoo, ettei enää kohtuudella voida odottaa, että henkilöstöltä vielä pitäisi pumpata lisää suorituksia ulos, ja samalla säästöjä edellytetään lisää tehtäväksi. Näin valitettavasti on nyt.

Minusta erittäin lyhytnäköisesti ollaan ajamassa tilannetta pahempaan suuntaan. Paikalla on muutama hallituspuolueiden kansanedustaja: Jospa nyt jollakin tavalla voisitte vaikuttaa omiin ministereihinne, että kuntien säästöt voitaisiin hylätä. Luulisin, että neuvotteluilmapiiri kunnissa paranisi ja työmarkkinakentässä tilanne rauhoittuisi ainakin julkisen sektorin osalta.

Mutta pelkään, että tällaista viisautta ei löydy vaan että nyt halutaan viedä nämä lävitse. Tässäkin mielessä väitän, että lopputulos tulee olemaan sellainen, mitä kukaan ei myönnä tarkoittaneensa. Se on kaikkein pahinta, että vaikka tiedetään, että lopputulos on kaikkea muuta kuin se, mitä tavoitellaan, jääräpäisesti pidetään siitä kiinni.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys tulee hylätä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan oikein, ed. O. Ojala, tietyllä tavalla ehkä huomaamattanne annoitte selkeän kuvan siitä, millä tavalla hallitusryhmien ja myös keskustan edustajat suhtautuvat tilanteeseen. Tietyllä tavalla sydän verta vuotaa, kun joudutaan näinkin tärkeässä asiassa suorittamaan leikkauksia, ja se myönnetään, niin kuin rehellisesti pitää myöntää ja niin kuin valiokunnan mietinnöstä asia näkyy.

Mutta sen jälkeen tullaan sen tosiasian eteen, ettei voida mitään muuta kuin säästää. Se on näiden vuosien aikana ollut välttämätöntä. Näin ollen hallitusryhmien edustajat ovat vastuussa siitä, että maan taloudesta pidetään huolta. Eivät hallitusryhmien ja esimerkiksi keskustan edustajat ole niin sydämettömiä ja ymmärtämättömiä, etteivät tiedä haitallisia vaikutuksia, mutta toisaalta painaa myös vastuu maan talouden tilanteesta, hallitusvastuu. Näin ollen on aivan looginen ratkaisu myöntää, että asiat ovat näin, mutta pakon edessä olemme pakotetut tekemään säästöjä. Sama tilanne olisi, on mikä hallitusryhmittymä hyvänsä. Sosialidemokraatit ja muu vasemmisto, sama tilanne tulee olemaan varmasti vielä seuraavankin hallituksen aikana.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! On aika hämmästyttävää, että kun on esillä näin merkittävä asia, joka koskettaa kaikkia kansalaisia joiltakin osin, meidän jokapäiväistä arkipäivän elämäämme — heikentää palvelujen saatavuutta, heikentää turvallisuutta, perusoikeuksia — meitä on salissa kuusi henkilöä, muistaakseni yhtä enemmän kuin perjantai-iltana, jolloin porvaripuolueiden jäsenet olivat jo lähteneet kotiinsa viikonlopun viettoon ja puhemiehistö oli järjestänyt asian käsittelyn perjantai-illaksi kello 18—20, jolloin vain ne, jotka viimeisinä kantavat asiasta vastuuta, ovat paikalla. Ehkä kysymys on juuri siitä, ettei ole enää kanttia olla paikalla käsittelemässä asiaa, jonka seuraukset ovat tarkasti tiedossa, kuten kuulitte valiokunnan mietintöä esiteltäessä.

Enää eivät voineet edes hallituspuolueiden edustajat kaikkien asiantuntijoiden lausuntoja vastaan kiistää, ettei sosiaali- ja terveydenhuoltomme ole jo tällä hetkellä turvallisuusrajan alapuolella, ettei henkilökuntaa ole saatettu siihen tilaan, että on hyvin kyseenalaista, onko kysymys vuodesta, ja se on maksimi, jolloin se väki, joka nyt tekee kahden kolmen työt, joutuu pitkäaikaisille sairaslomille. Tämä on sitä tyypillistä

lyhytnäköistä säästöä, jota tämä hallitus on tehnyt.

Kun ed. Aittoniemi puhuu säästöistä, tämän hallituksen oleellinen osuus maan velkaannuttamisessa on vain yhdellä silmällä katsomisen linja, joka on velkaannuttanut tämän maan. Olisi työllistänyt, mutta työllisyyden ja pankkitukien hoitoon ovat menneet tämän hallituksen voimavarat. On hoidettu maatalouden ja pääoman asiat. Ne ovat ne saarekkeet, joita ei ole leikattu. On aivan turha puhua vuotavista sydämistä silloin, kun tietoisesti olette saattamassa nyt jo tiukassa ja kurjassa asemassa olevia ihmisiä vaikeampaan tilaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan ehdottomasti ed. Outi Ojalan hylkäysehdotusta. Kurjuuden jakaminen tässä maassa ei taida loppua, ennen kuin hallitus muuttuu.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ollaan taas kerrankin totuuden reunassa vähän kiinni, on oltu monta kymmentä kertaa. Tämä hallitus on korjannut raskaan työn raatajana ne virheet, joita tehtiin sinipunahallituksen aikana. Silloin luotiin Suomen talouden katastrofi. Tämä hallitus on joutunut kantamaan kaiken vastuun ja onnistunut siinä, kuten nyt nähdään. Tämä hallitus on muurannut uudet perustat Suomen taloudelle, koska hiekalle ja savelle ei voida rakentaa. Tämä hallitus on, totta kai kansalaisten selkänahan avulla, uudelleen muurannut ne perusteet, joista nyt voidaan jatkaa, ja tämän maan talous on selkeässä nousussa. Tämä hallitus on onnistunut korjaamaan ne virheet, joita sosialidemokraattien ja kokoomuksen aikana tehtiin 80-luvun loppupuolella ja joita pakoon sosialidemokraatit lähtivät vuonna 1991 kieltäytyen ehdottomasti ja totaalisesti kaikista hallitusneuvotteluista.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole mikään sinipunahallituksen puolustaja. Totean kuitenkin, että kyllähän Ahon — Viinasen hallitus on se, joka on tämän maan konkurssiin saattanut. Jos Ahon — Viinasen hallituksella olisi ollut esimerkiksi toisenlainen talous- ja työllisyyspoliittinen linja, tässä maassa ei olisi koskaan ollut puolta miljoonaa työtöntä. Jos esimerkiksi pienen ja keskisuuren teollisuuden hätähuutoja olisi silloin alkuvaiheessa kuunneltu, jos olisi kuunneltu vasemmistoliiton ja vasemmisto-opposition esityksiä siitä, kuinka pitää kohdentaa taloudellisia voimavaroja niin, että työttömyys saadaan pysäytettyä ja talous käännettyä nousuun, ei olisi tarvinnut tehdä tällaisia mahdottomia leikkauksia. Väitän myös, että jos hallitus olisi ollut ideologisesti erilainen, oikeamielisempi ja sosiaalisempi, nekin leikkaukset, joita on tehty, olisi voitu kohdentaa aivan toisin, niin että ne eivät olisi olleet työttömyysturvassa, sairauspäivärahoissa, eläkeläisten verotuksen kiristymisessä jne.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä haluan nyt vielä kysyä ed. Rimmiltä, kun te puhutte tuollaista yleistä liturgiaa: Miten kaikki olisi tapahtunut toisin? Jo nyt seuraava hallitusvastuun kantaja, sosialidemokraatit, Liisan listan nimellä ja ed. Liisa Jaakonsaaren puhumana, ennustavat vielä suurempia ja kovempia leikkauksia kuin tähän saakka tämä hallitus on tehnyt, vaikka se on joutunut nostamaan romahtaneen talouden kuluneiden vuosien aikana jälleen uudelle perustalle ja pohjalle. Teillä ei ole ollut yhtään ehdotusta, sen paremmin sosialidemokraateilla kuin vasemmistollakaan, muuta kuin suunsoitto salissa näitten vuosien aikana, jolloin hallitusryhmät ovat kantaneet vastuun maan taloudesta. Nyt on seuraava vuoro teidän. Ensi keväästä alkaen nähdään, kuinka Liisan lista puree, kuinka leikataan, kun te ihailette Pekkasen paperia, kuinka leikataan suomalaisessa taloudessa. Siinä oikein kirurgin veitsi vasta heiluu. Näin se on, ed. Rimmi.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän taholta tehtiin lukuisia esityksiä talouspoliittisen suunnan muuttamiseksi. Minulla ei ole niitä nyt mukana, enkä lähde niitä luettelemaan. Mutta mitä tulee ed. Aittoniemen esittämiin Liisan listoihin, minä en kanna vastuuta Liisan listasta enkä Liisan linjauksista. Ne ovat sosialidemokraattien linjauksia.

Totean ed. Aittoniemelle, ettei vasemmistoliiton eduskuntaryhmä sen paremmin kuin puoluekaan ole Pekkasen paperia lähtenyt puolustamaan. Siellä on monia hyviä asioita, joita olemme tämän eduskuntakauden aikana esittäneet, mutta siellä on erittäin paljon asioita, joita ei voida missään tapauksessa toteuttaa, esimerkiksi 16 miljardin leikkausesitykset, suurituloisten mittavat verohelpotukset, joissa jotakin ministeritasoa ja sitä vähän vähemmän tienaavat ihmiset saisivat 20 prosentin verohelpotukset. Ei sellaisella linjalla voi toimia. Tässä tulee juuri tämän hallituksen epäoikeudenmukainen, epäsosiaalinen linja esiin, ed. Aittoniemi.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle täytyy sanoa ja hän varmaan sen tunnustaa mutta ei salissa julkisesti, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt mm. Työkirjan ja aikoo tehdä sille jatkoa. Tässä eduskunnassa ei kai yksikään ryhmä ole pohtinut niin tarkkaan, miten työtä voitaisiin järjestää kaikille ihmisille, kuin me olemme tehneet. Se kirja on yläkerrassa saatavana. Jos ed. Aittoniemi haluaa, minä voin sen toimittaa ihan ryhmän laskuun sieltä. Se maksaa 20 markkaa.

Me olemme esittäneet verotukseen muutoksia, leikkauksiin muutoksia, joilla nimenomaan halutaan turvata, että pienituloisen, oli hän sitten eläkeläinen tai palkkatuloa saava, ostovoimaa ei leikattaisi mutta leikattaisiin suurituloisten ostovoimaa tavalla tai toisella, onko se sitten verotus tai sosiaaliedut jne. Eihän raha, jotka meillä on vakiomäärä, ole mihinkään hukkunut, vaan se on harvempien käytössä tällä hetkellä.

Siitä me varmaan olemme ed. Aittoniemen kanssa eri mieltä, millä tavoin hurja valtion velka pitäisi kattaa. Tänä päivänä on siihen keinoja hyvin monenlaisia. Mutta aina on esteenä se, että niitä ei voi poliittisesti toteuttaa, koska silloin astutaan jonkun varpaille. Ne varpaat ovat hyvin arkoja, mm. pääomapiirit, vientiteollisuus. Ei ole varaa mennä sinne, koska hallitus on tukemassa juuri niitä.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttävimmin näköjään ed. Aittoniemi tuo julki helppoheikkimäistä hallituspuolueiden vaalitaistelua, jolla lähdetään huutelemaan vastakkaiselle puolelle: "Esittäkää korttinne." Itse ei ole esittänyt edes, onko kortteja, saati että olisi ollut yhtään ainoata lyödä pöytään hallituspuolueilla. Te vaaditte nyt sosialidemokraatteja ensisijaisesti kantamaan vastuun siitä, mitä te olette tehneet neljän vuoden aikana, ja pyritte vyöryttämään myös jo tulevaisuudesta vastuun meille. Kantakaa nyt hallituspuolueena vastuu ja näyttäkää hallituspuolueena, mitä te aiotte tehdä. Jos te jatkatte, kuten puoluesihteerinne on maininnut, että porvarihallitus tulee jatkamaan, mitkä ovat ne kortit, joilla te pelaatte?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean ed. Puistolle, että me kannamme vastuun ja annamme teille huomattavasti paremman pesän hoitaaksenne vuoden 1995 maalisvaalien jälkeen kuin se, minkä konkurssipesän te annoitte meille. Silloin valtionministeri Louekosken tehtävänä oli lopussa vain peitellä sitä, mitä oli todella tapahtumassa. Te teitte 2 miljardia markkaa ylijäämäisen budjetin. Seuraavana vuonna heinäkuussa nähtiin sen jo olevan pimeän päällä 25 miljardia. Kyllä me annamme teille hyvän pesän, mutta jos te sinipunan kanssa rupeatte jatkamaan, niin neljän vuoden kuluttua ollaan samassa tilanteessa kuin vuonna 1991, ja taas keskustan täytyy tulla asioita hoitelemaan.

Teille, ed. P. Leppänen, haluan todeta, että kyllä minäkin sellaista työtä annan, että syksyisin vaahteranlehtiä lakaisemaan yhteen paikkaan ja taas samoja vaahteranlehtiä toiseen paikkaan, mutta se ei ole sellaista työtä, jolla on jatkuvuus ja jolla ihminen voi luoda tulevaisuuden. Työllisyys rakentuu vain tällä tavalla, kuin nyt nähdään. Työttömyys on selvästi laskenut, ja se on vain tällaisen työn ja poliittisen perustan rakentamista, mitä nyt on tehty. Kansalaisten selkänahalla sitä on tehty. Mutta tämä on ainoa keino eikä ole mitään muuta.

Teidän kirjastanne minä en maksa yhtään mitään. Se on täyttä hölynpölyä. Minä en ole ikinä kuullutkaan täällä semmoista. Kyllähän oppositio esittelee mitä vain, kunnes tulee joku Liisa Jaakonsaari, joka lyö Liisan listan pöytään, niin että nousee demareilta itseltäänkin tukka pystyyn, kun näkevät sen. Se on kaksi kertaa kovempaa kuin se, mitä tämä hallitus on joutunut toteuttamaan.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti enää ed. Aittoniemelle. Kehotan ed. Aittoniemeä tutustumaan nykyisen poliittisen kotinsa keskustan viime kaudella tekemiin lisäysesityksiin ja laskemaan ne yhteen. Onneksi ne eivät kaikki silloin toteutuneet. Ette varmaan ehtinyt siihen sillä tavalla silloin paneutua, koska silloin olitte SMP:n sitoutumaton ehdokas ja valmistauduitte omiin presidentinvaaleihinne.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! En halua osallistua talouspoliittiseen kiistelyyn, jota tässä käydään, koska se ei oikeastaan oleellisesti liity käsiteltävänä olevaan asiaan. Minulla on kuitenkin se käsitys, että jos me keskustalaiset olemme jossakin jääneet häviölle tämän hallituksen aikana, niin se ala on sosiaalipolitiikka eli se köyhän asia, josta meillä on ollut sekä Santeri Alkion että Urho Kekkosen antamat testamentit: "Älkää unohtako köyhän asiaa." Se on tietysti johtunut siitä, että vaikka on ollut voimassa ns. kehysbudjetointi, niin siitä huoli-

matta valtiovarainministerillä henkilönä on ollut niin paljon valtaa yli kaikkien muiden ministereitten, että hän on viime kädessä suorittanut varsinaiset arvovalinnat.

Itse käsiteltävästä asiasta olisin vielä palauttanut mieleen, ihan niin kuin ed. Outi Ojala aikaisemmin, että mietintö siltäkin osin kuin se on yksimielinen, on erittäin arvokas paitsi ponnen niin myös monien perustelujen osalta, jotka ovat tietysti vain perusteluja ja ponsia, koska joka tapauksessa päätös tehdään sellaisena kuin täällä esitetään. Mielestäni hyvin arvokas kappale on esimerkiksi sivun 2 oikeanpuoleisen palstan toiseksi viimeisenä kappaleena, jossa todetaan: "Järjestelmän" — siis palvelujärjestelmän — "tulee olla eettisesti kestävä. Yhteiskunnan heikoimpien ja suojattomimpien asemasta on pidettävä huolta kaikissa olosuhteissa. Erityisen selvää tämä on lastensuojelussa, mutta myös mielenterveyshuollossa, päihdehuollossa ja vammaishuollossa on tämä näkökohta pidettävä kirkkaana. Huono-osaisuus on kyettävä torjumaan." Kun, arvoisa puhemies, valiokunnan jäsenten nimilistassa, joka on mietinnön lopussa, on myös jo ministeriksi valittu ed. Taina, oikein lämpimästi toivon saatesanoina, kun hän astuu ministerin arvokkaaseen tehtävään, että myös hän omalta osaltaan pyrkisi toteuttamaan sitä, mitä on valiokunnassa ollut lausumassa.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. Aittoniemelle, että meidän Työkirjassamme ei puhuta vaahteranlehtien lakaisemisesta yhtä ainoaa sanaa, vaan siinä pohditaan nimenomaan järkeviä ja kannattavia työpaikkoja. Siksi kannattaisi siihen kirjaan tutustua. Mutta ehkä ed. Aittoniemellä on se ennakkokäsitys, että se on hölynpölyä, kun totesitte puheenvuorossanne, että jos me etsimme jotakin vakavissamme, niin se on hölynpölyä. En minä sitä kirjaa viitsi tuoda edes ilmaiseksi, vaikka äsken lupasin, koska ei sitä kannata roskakoriin heittää, jos ed. Aittoniemi toteaa ennakkoon, että se on hölynpölyä, tutustumatta edes asiaan. Siihen tulee jatkoa. Siellä on paljon asiantuntijoita pohtimassa sitä tilannetta, mikä meillä on vakavin tällä hetkellä, eli työttömyyttä, siis samoja asiantuntijoita, joita hallitus ja keskusta käyttävät. Eivät kaikki ole vasemmistoliittolaisia, jotka siinä yrittävät pohtia tätä vakavaa asiaa. Nähtävästi tästä on turha puhua, koska ed. Aittoniemi tietää, että se on hölynpölyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

7) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 238
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 37

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 266
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 271
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi kirjanpitolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 264
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi säteilylain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 270
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Käsittelyssä oleva asia, vaikka mietintö on yksimielinen valiokunnasta lähtiessään, vaatii muutamia huomioita.

Kun ensin suhtauduin hyvin epäilevästi hallituksen esitykseen siinä suhteessa, onko tällä tarkoitus murentaa nykykäytäntöä, kun jätteet siirtyvät Euroopan unionin alueella maasta toiseen, niin sain muutaman asiantuntijan kannanoton siitä, että tällä ei ole tarkoitus murentaa nykykäytäntöä eikä muuttaa sanontoja sillä tavoin, että voitaisiin mm. ydinjätettä tai radioaktiivista, korkea-aktiivista jätettä kuljettaa maasta toiseen ilman lupaa. Tässä on eräitä sellaisia sanontoja, jotka panivat miettimään, mitä niillä tarkoitetaan. Tarkistus ainakin minut sai vakuuttuneeksi siitä, että tähän ei ole haudattu sellaisia kompia, joilla voitaisiin jatkossa, kun laki on hyväksytty, siirtää radioaktiivisia jätteitä maasta toiseen.

Perusteluissahan mm. sanotaan, että radioaktiivisten jätteiden tuonti, vienti ja kauttakuljetus ehdotetaan säädeltäväksi siten, että näihin toimintoihin tulevat sovellettaviksi EU:n vahvistamat periaatteet ja menettelytavat. Meillähän siitä ei ole vielä kokemusta, koska emme ole vielä unionin täysvaltaisia jäseniä. Mutta tämä on siltä varalta, että tähänkin yhteyteen liittyviä kysymyksiä varmasti tullaan hyvin useita täällä lähiaikoina käsittelemään. Mielestäni on oltava hyvin tarkka, kun puhutaan jätteistä ja radioaktiivisista jätteistä, mitä ne voivat olla ja miten ne on purkitettu, että niitä pystytään siirtämään maasta toiseen.

Kun meillä unioniin liittyviä kysymyksiä nyt on pääsääntöisesti liikkeellä eduskunnassa, aina tulee mieleen, miten usein tulee vastaan se, että virkamiesvaltaa lisätään Suomessa. Muun muassa tänään on esittelyssä hallituksen esitys n:o 328, listalla 38) asia, ja kun luin sen tuossa, jäin miettimään, että siinä ehdotetaan hallitusmuotoa muutettavaksi niin, että jatkossa valtion virastot ja laitokset voitaisiin perustaa myös asetuksella. Tämä on nähtävästi sitä tietä, joka tulee jatkossa vastaan, että entistä enempi päätösvaltaa siirtyy eduskunnan ulkopuolelle, jopa valtioneuvoston ulkopuolelle, virastoihin, laitoksiin ja virkamiehille. Kun näitä esityksiä nyt tulee entistä enempi EU:n myötäkin, niin mielestäni kannattaa edus-

kunnan kaikkien jäsenten olla hyvin tarkkana siitä, että ei pääse syntymään sitä tilannetta, että virkamiehet sanovat, että tehän olette antaneet meille valtakirjan.

Byrokratian purkamisesta olen sitä mieltä, että sitä pitää suorittaa, mutta hyvin harkitusti eikä sillä tavoin, että virkamiesten valta kasvaa.

Arvoisa puhemies! Säteilylain muuttamisessa, mikä on nyt keskustelun kohteena, oli muutamia sellaisia sanontoja, jotka minua kiinnostivat. Näihin olen, niin kuin sanoin, saanut vastauksen, ja siltä osin tämä on ollut valiokunnassa yksimielinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi palkkaturvalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 303
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R i m m i: Herra puhemies! Meillä on käsittelyssä nyt hallituksen esitys palkkaturvalain muuttamisesta. Tässähän on sinällänsä ihan hyvä lakiesitys käsittelyssä. Hallitus esittää muutettavaksi palkkaturvan hakua sillä tavalla, että palkkaturva-asiat siirrettäisiin pois työministeriöstä. Siis valitukset työvoimapiirien päätöksistä ehdotetaan siirrettäviksi työttömyysturvalautakunnalle.

Valitusten siirto työttömyysturvalautakunnan käsittelyyn on ihan kannatettavaa, mutta tässä on vain erittäin suurena ongelmana se seikka, että työttömyysturvalautakunnan voimavarat ovat täysin riittämättömät. Viime syksynä suurin piirtein vuosi sitten kiinnitin tähän asiaan huomiota kyselyn muodossa, ja se oli myös lisätalousarviossa esillä, koska tuolloin oli valitusten kestoaika noin 13 kuukautta. Se on hyvin kohtuuton aika, kun työtön tai erorahaansa hakeva henkilö joutuu odottamaan päätöstä. Ei voi olla oikein, että valituksen tehnyt joutuu elämään epävarmuudessa näin kauan. Kun ei voi saada työttömyysturvaa esimerkiksi, kun valitus on vireillä, joutuu turvautumaan useissa tapauksissa kunnalliseen toimeentulotukeen.

Nyt kun ollaan siirtämässä palkkaturva-asiat työministeriöstä työttömyysturvalautakunnalle, se tulee lisäämään työttömyysturvalautakunnan työtä erittäin huomattavasti. Kun työasiainvaliokunnassa asiaa käsittelimme, jokainen asiantuntija kiinnitti huomiota resurssipulaan. Kaikki asiantuntijat pitivät myös lakia sinällänsä hyvänä, mutta edellyttivät sitä, että resurssit voidaan turvata niin, että asiat voidaan joustavasti käsitellä. Työasiainvaliokunta kiinnitti myös mietinnössään tähän asiaan huomiota ja oli sillä kannalla, että henkilöiden oikeusturvan kannalta mahdollisimman lyhyet käsittelyajat olisivat aivan välttämättömiä. Kuitenkin käsittelyaika on tälläkin hetkellä — tarkistin asiaa hiljattain ja se tuli myös valiokunnan kuulemisessa esiin — keskimäärin vieläkin 10 kuukautta.

Kun olen tämän asian tiimoilta vähän ahkeroinut ja selvittelin hiukan sitä, kuinka kansalaisten oikeusturva muutoinkin voisi parhaalla mahdollisella tavalla näissä asioissa toteutua, niin sain selkoa siitä, että yhdessä työttömyysturvalautakunnan kokouksessa saattaa listalla olla likimain sata asiaa ja kokousten kestoaika on 2—4 tuntia, keskimäärin 3 tunnin luokkaa. Silloin on täysin epäinhimillistä ja täysin mahdotonta se, että yksittäiset lautakunnan jäsenet kykenevät enää syvällisesti paneutumaan kansalaisten tekemien valitusten sisältöön, vaan kansalaiset ovat varmuudella enemmän ja vähemmän ja mielestäni hyvin paljon nimenomaan esittelijän armoilla.

Nyt kun palkkaturva-asiat siirretään vielä tälle lautakunnalle, on enemmän kuin välttämätöntä, että voimavaroja työttömyysturvalautakunnalle lisätään sillä tavalla, että sinne kyetään palkkaamaan lisää esittelijöitä ja saamaan tämä inhimillisemmäksi sillä tavalla, että kansalaisten oikeusturva ei ole vaarassa. Sen pitäisi voida toimia parhaalla mahdollisella tavalla, käsittelyaikojen lyhentyä, ja myös lautakunnan jäsenillä pitäisi olla riittävästi aikaa paneutua näihin valituksiin.

Työasiainvaliokunnan enemmistö ei kuitenkaan ollut valmis hyväksymään esittämäämme pontta, jolla hallitusta velvoitettaisiin taloudellisten resurssien turvaamiseen niin, että voimavarat saataisiin riittävälle tasolle. Ei riitä nyt se, että lausutaan pelkkä huoli, koska sitä huolta on lau-

suttu niin moneen kertaan, vaan todella velvoittavaa pontta tässä asiassa tarvitaan. Työasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen sisältyy velvoittava ponsi. Se ponsi kuuluu: "Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työttömyysturvalautakunnan voimavarojen saattamiseksi riittävälle tasolle niin, että kansalaisten oikeusturva taataan." Valtion ensi vuoden budjettiin ei ole esitetty määrärahoja työttömyysturvalautakunnan resurssien lisäämiseksi, joten tämmöisen ponnen hyväksyminen lakiesityksen yhteydessä on aivan välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Ehdotankin perustelulausuman hyväksymistä siinä muodossa, kuin vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys n:o 303 palkkaturvalain muuttamiseksi on erittäin tärkeä monien tuhansien ihmisten kannalta vuosittain.

Tämä esitys oli, niin kuin ed. Rimmi täällä totesi, lähes yksimielinen, ja hän toi esille monia tärkeitä tähän asiaan liittyviä kysymyksiä. Kun valiokunta tästä laati mietintöä, se kiinnitti mm. toiseksi viimeisessä kappaleessa erityistä huomiota resursseihin ja lausui, että: "Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota työttömyysturvalautakunnan voimavarojen vähyyteen." Lähes kaikki asiantuntijat olivat sitä mieltä, että resursseja tulee lisätä.

Itse tästä tein kirjallisen kysymyksen vuonna 92, jolloin vähennettiin työttömyysturvalautakunnasta kaksi esittelijän virkaa. Kun tästä puhuin työministeri Kanervan ja sosiaali- ja terveysministeri Huuhtasen kanssa, ministeri Kanerva totesi, että asia kuuluu sosiaali- ja terveysministerille eikä hänelle. Minä kyselin, olisiko arvoisalla ministerillä kahta esittelijää lisätä sinne — työttömissäkin saattaa olla ihan päteviä esittelijöitä — että ruuhkaa pystyttäisiin purkamaan. Silloin ruuhka oli 7 000 asiaa työttömyysturvalautakunnassa.

Kysymyshän on siitä, saako kansalainen palkka- ja oikeusturvaa tässä maassa, jos käsittelyn kestoaika on 10—13 kuukautta. Jokainen tietää, minkälainen häly nousisi tässä salissa, jos palkan käsittelyä ruvettaisiin jarruttamaan kansanedustajilta yli vuoden.

Sitten haluttiin, niin kuin ed. Rimmi täällä esitti, lausuma, joka on liitetty vastalauseeseen ja jota koskevaa ehdotusta myös, arvoisa puhemies, kannatan, että työttömyysturvalautakunnan ruuhka saataisiin purettua. Siellä on tällä hetkellä tietojeni mukaan 9 000 tapausta. Ruuhka on hieman vähentynyt nyt, kun sinne on lisätty kolme uutta esittelijää. Heidät on siirretty valtionhallinnon muilta sektoreilta. Mutta joka tapauksessa ruuhka on paha, ja kun ajattelee sitä, että ihminen odottaa lähes vuoden, saako palkkaturvaa vai saako sosiaaliturvaa, se on liian pitkä aika.

Ihmettelimme sitä, miksi hallituspuolueet eivät lähteneet tämän ponnen taakse valiokunnassa, kun tästä äänestettiin. Jotenkin tuntui siltä, että heidän käsityksensä oli ihan toinen työttömien työttömyysturvan osalta ja työttömyysturvalautakunnan voimavaroista kuin meillä muilla. Vasemmistoliiton, sosialidemokraattien, vihreitten ja SMP:n edustajat olivat ponnen takana, ja hallitusrintama oli toista mieltä. Kysymys on mielestäni hyvin vakava. Tässä asiassa pitäisi lähteä liikkeelle, ja toivoisi, että eduskunta ponnen kuitenkin hyväksyisi, jotta nyt sitten ministeriöt yhteistyössä toimivat. Sosiaali- ja terveysministeriö esittäisi ehkä työministeriölle, että sinne saataisiin pari esittelijää tammikuun alusta palkattua, jolloin ruuhka lähtisi purkautumaan, koska tietojeni mukaan meillä on vieläkin lähes 500 000 työtöntä ja työtä olisi, mutta on eri asia, halutaanko heille sitä järjestää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

14) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 305
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset vuoden 1995 veroasteikkolaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 154
Lakialoitteet n:ot 60 ja 66
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 16) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laiksi tuloverolain muuttamisesta sekä laiksi tuloverolain 96 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 175
Lakialoitteet n:ot 5, 9, 25 ja 42/1993 vp sekä 24, 46, 47, 54, 67, 71, 75 ja 88
Toivomusaloitteet n:ot 24, 26, 27, 29—32, 35 ja 39/1993 vp sekä 20, 26 ja 28
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82.

Keskustelu:

Ed. Lax: Herr talman! I egenskap av ordförande för lagutskottet så vill jag vid behandlingen av den här propositionen fästa uppmärksamhet vid en enda sak och det gäller en i vår lagstiftningskultur väsentlig fråga. Vi brukar låta bli att stifta retroaktiv lagstiftning. Nu ser jag att vi rör oss farligt nära gränsmarkerna för att överträda det här förbudet.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan puheenjohtajana haluan tässä yhteydessä kiinnittää vakavaa huomiota erääseen lainsäädäntökulttuurimme kulmakiveen, taannehtivuuskieltoon. Tällä kiellolla halutaan varmistaa, että kaikki kansalaiset, myös hyväosaiset, saavat mahdollisuuden sopeutua lainsäädäntöön tehtäviin muutoksiin. Taannehtivuuskiellosta on yleensä pidetty kiinni, vaikka oikeusoppineet ovatkin sitä mieltä, ettei yleistä taannehtivuuskieltoa voidakaan juridisesti pitävästi johtaa perustuslaistamme verolain säätämisen osalta.

Taloudellisessa toiminnassa onkin järkevää toteuttaa lainsäädännön muutoksia riittävällä siirtymävaiheella. Täytyyhän yrittäjien ja yritysten keskeisiin sidosryhmiin kuuluvien henkilöiden voida luottaa siihen, ettei poukkoileva lainsäädäntötoiminta tee heidän jo kerran lailliseksi todettua toimintaansa tyhjäksi.

Tiedän, että ulkomaalaisten neuvontaan erikoistuneet asiantuntijat ovat huolestuneita siitä, että lainsäädännössämme kovin usein on toteutettu yllättäviä muutoksia. Eräs huippuasianajaja on kertonut minulle, että hän on katsonut velvollisuudekseen suositella lukuisille ulkomaisille yrittäjille toimipisteen hakemista muualta, koska hän on pelännyt lainsäädännön ennaltaarvaamatonta kehitystä.

Työsuhdeoptioiden verotuksen muuttamisessa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotettu menettely vie liian pitkälle. Kysymys on tietysti varsin vaikea ja esimerkki niistä vaikeuksista ja paineista, jotka johtuvat siitä, ettei vielä ole käynyt mahdolliseksi laskea ansiotulojen verotusta lähemmäksi pääomatulojen verotustasoa.

Valiokunnan ehdottama voimaantulosäännös on muotoiltu niin, että se voi pakottaa soveltamaan lakia taannehtivasti myös tilanteissa, jolloin toimitaan optioiden luonnetta ja alun perin vahvistettuja optiolainaehtoja vastaavalla tavalla. On hätävarjelun liioittelua puuttua taannehtivasti tilanteisiin, jolloin yhtiön hallitus käyttää yhtiökokouksen sille antamia valtuuksia sallimalla esimerkiksi optioiden merkintäoikeuksien myyntiä, kun optiolainan merkitsemisestä on jo kulunut yli kolme tai vaikkapa neljä vuotta.

Hallituksen esityksessä lähdettiin selkeästi siitä, että lakia sovelletaan ensi vuoden alusta. Valiokunta ehdottaa kuitenkin, että lakia edellä selostetun kaltaisissa tapauksissa poikkeuksellisesti on sovellettava hallituksen esityksen antamispäivästä alkaen. Valiokunta leimaa näin veronkierroksi myös sellaisia toimia, joista se itse toteaa, ettei verotuslain veronkiertopykälää voidakaan soveltaa.

On epäviisasta näin tiukalla lain kirjoittamisella vahvistaa sitä epävarmuutta, jota talouselämän piirissä tunnetaan maamme lainsäädännön kehitystä kohtaan. Se luo vain paineita siirtää yritysten avaintoimia ja avainhenkilöitä ulkomaille ja vaikeuttaa talouselämässä tarvittavien kyvykkäiden ulkomaalaisten saamista Suomeen. Hinta tällaisesta voi osoittautua suomalaisille

kalliiksi, kun kaikin keinoin nyt olisi saatettava maan talous kuntoon.

Vertailun vuoksi totean vielä, ettei tällaisiin temppuihin tartuttu silloinkaan, kun myyntivoittojen verotus uudistettiin ja ennalta jo tiedettiin, että muutos veisi lukuisat yritykset ennenaikaiseen myyntiin. Silloin annettiin kyllä kansalaisille mahdollisuus valita vanhan ja uuden lain välillä siitä huolimatta, että kysymyksessä olivat aivan eri suuruusluokan taloudelliset arvot kuin tällä kertaa työsuhdeoptioiden osalta.

Käsitykseni mukaan hallituksen esityksen tarkoitus toteutuisi ja selvät väärinkäytökset estettäisiin taannehtivuuskieltoa loukkaamatta, jos valiokunnan voimaantulosäännökseen ehdottaman uuden 3 momentin viimeinen virke poistetaan. Sehän kuuluu seuraavasti: "Alkuperäisten lainaehtojen mukaisena ei pidetä työsuhdeoption luovutuksen sallimista - - yhteisön hallituksen 16 päivänä syyskuuta 1994 tai sen jälkeen tekemin päätöksin siinäkään tapauksessa, että hallitukselle olisi alkuperäisissä lainaehdoissa annettu tähän valtuus." Harkitsen tällaisen korjausesityksen esittämistä lain toisessa käsittelyssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotukset laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Lakialoite n:o 85
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83.

Keskustelu:

Ed. Lax: Arvoisa puhemies! Myös tämän osalta haluaisin lausua muutamia sanoja, sanoisinko, lainsäädännön laadusta. Hallituksen esityksellä on tässä aivan oikein pyritty lieventämään eräitä varallisuusverotuksen yritystoiminnan harjoittamisen kannalta haitallisia vaikutuksia. Mehän olemme nyt — ellei aikaisemmin, niin ainakin nyt — laman aikana oppineet, että yritystoimintaa ei voi harjoittaa pelkästään lainavaroin, vaan yrityksiin tarvitaan runsaasti lisää riskipääomaa, ns. omaa pääomaa.

Me tiedämme myös, että vanhakantainen varallisuusverotus eräissä tapauksissa toimii varsin tehokkaana jarruna silloin, kun esimerkiksi perheyhtiön tyyppisissä yrityksissä halutaan kartuttaa omaa pääomaa.

Mutta hallituksen esitys on valitettavan kiireisesti ja hatarasti valmisteltu. Pahoittelen sitä ja pahoittelen myös, etteivät hallitus ja hallituspuolueet eduskuntakäsittelyn aikana päässeet välttämättömiä korjauksia tekemään.

Toki yksi tehtiin. Hallituksen esityksestä puuttui, sanoisiko, siirtymävaiheen säännös, jota ilman hallituksen julkilausumista pyrkimyksistä huolimatta eräissä tapauksissa omistajien verotus olisi saattanut moninkertaistua ja osakkeenomistajat olisivat joutuneet kovin eriarvoiseen käsittelyyn, vaikka ovatkin saman yhtiön osakkaita.

Mielestäni tässä on sovellettu lainsäädäntötekniikkaa, joka on johtanut sattumanvaraiseen lopputulokseen. Minä lähetän nyt tässä terveisiä, että hallitus pistäisi kiireesti tämän asian jatkovalmisteluun, koska niin kuin minä ymmärrän, tässä sovellettu yrittäjäosakkaan käsite pikemminkin luo paineita eräillä tahoilla myydä osakkeita ja jälleen kerran paineita myydä ulkomaalaisille, jotka eivät joudu maksamaan yhtään varallisuusveroa tämän tyyppisistä osakkeista.

Mielestäni asiaa ei ole kunnolla valmisteltu. Onneksi sentään valiokunta esittää, ettei verotusarvoja voida nostaa 50:tä prosenttia enempää vuodesta toiseen, mutta siinäkin voi jo tapahtua aivan riittävästi haittaa niille, jotka muutoin olisivat valmiita kantamaan omaa riskipääomaa yrityksiinsä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Oy Hackman Ab:n välillä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 299
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi tuotannollisen toiminnan edistämiseksi myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 308
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotukset laiksi arvonlisäveron palautusten takaisinperinnästä kunnilta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 310
Lakialoite n:o 73
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 316
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotukset laeiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n soveltamisesta vuosina 1995 ja 1996

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 216
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Ehdotukset laeiksi eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 186
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

25) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 209
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Nyt eivät ole kysymyksessä työsuhdeoptioedut eivätkä myöskään osakkeenomistajien intressit, vaan nyt on kyseessä hallituksen esitys sairausvakuutuslain muuttamisesta, ja siinä kyseessä on se, miten suomalaisia naisia kohdellaan, miten tulevia äitejä kohdellaan, miten heille määritellään äitiyspäiväraha.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys oli todella uskomaton. Se oli kerta kaikkiaan sellainen, ettei oikein voi sanoilla kuvata, miten meidän hallintokoneistossamme voidaan tällainen lakiesitys saada aikaan. Tämän lakiesityksen taustallahan oli sellainen ajattelu, että raskaana olevat naiset pyrkivät hyväpalkkaiseen tilapäiseen työsuhteeseen, jotta muutaman kuukauden hyväpalkkaisen toimen jälkeen saisivat erittäin korkean äitiyspäivärahan. Kuulemma joitakin esimerkkejä tällaisista on ollut, esimerkiksi pienyrittäjiä. Ykskaks on maksettu muutamalta kuukaudelta korkeaa ns. palkkaa ja sen perusteella sitten saatu korkeaa äitiyspäivärahaa.

Eli raskaana olevista naisista, tulevista äideistä, on luotu kuva, kuin he olisivat keinottelijoita. Minusta se on todella uskomatonta kaikissa olosuhteissa ja erityisen uskomatonta tilanteessa, jonka joka ikinen meistä tietää: Paitsi että tosiasiassa työmarkkinoilla tänä päivänä tapahtuu raskaana olevien naisten syrjintää työhönotossa, ylipäätäänsä maassa on lähes puoli miljoonaa työtöntä ja vaikeaa on saada minkäänlaista työpaikkaa tänä päivänä, edes lyhytaikaista. Minusta kuvaavaa olikin tämän lain käsittelyn yhteydessä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun eräs työnantajan edustaja totesi lakoonisesti, että "palanutta taloa ei kannata vakuuttaa". Eikö ole sattuvasti sanottu? Se oli todella naisia halventava ilmaisu, mutta kuvaava tavallaan.

Arvoisa puhemies! Nythän sairausvakuutuslaki lähtee siitä, että sen 17 §:n mukaan päivärahan suuruus, oli kysymyksessä sairaus tai raskaus — raskaushan ei ole mikään sairaus — päiväraha määräytyy samalla tavoin: Välittömästi ennen sairastumista tai ennen raskaaksi tulemista kuuden kuukauden tulojen perusteella päiväraha lasketaan. Siis välittömästi ennen tätä tapahtumaa, tässä tapauksessa ennen äitiyslomalle jäämistä, kuuden edeltävän kuukauden tulot vaikuttavat päivärahaan. Mutta meillä on laissa myös pykälä, jossa sanotaan "että jos vakuutetun työtulot ovat sairauden, työttömyyden tai muun erityisen syyn vuoksi olleet pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet, päivärahan suuruus voidaan määrätä kuutta kuukautta lyhyemmältäkin ajalta saatujen työtulojen perusteella".

Tämä oli juuri se kohta, mihin nyt hallitus tarttui, että erityisestä syystä voidaan katsoa myös lyhyemmältä ajalta kuin äitiyslomalle jääntiä edeltäviltä kuudelta kuukaudelta ja että tällä nyt naiset olisivat erityisesti keinotelleet. Hallituksen esityksen perusteluissa nimittäin sanotaan: Vanhempainpäivärahakauden lähestyessä voi työskentelyssä tapahtua päivärahan määrään vaikuttavia järjestelyjä. Äitiys- ja vanhempainrahan tason nostamiseksi saatetaan juuri äitiysrahaa edeltävällä ajalla mennä lyhyeksi ajaksi työhön. Perheenjäsenelle maksettua palkkaa saatetaan nostaa tuntuvasti vanhempainrahakauden edellä. Sen vuoksi esitetään, että "äidin äitiys-" — huomatkaa: "äidin äitiys-" — "ja vanhempainrahan suuruutta määrättäessä ei otettaisi huomioon tuloja, jotka on saatu 180 viimeiseltä päivältä ennen laskettua synnytysaikaa."

Uskomatonta siis, ja koko esitys on aivan mieletön ja sitten vielä erityisesti se, että naisia halutiin erityisesti diskriminoida. Siis ei puhuttu isien isyyspäivärahoista mitään tai siitä, että isät keinottelisivat, vaan puhuttiin äidin äitiys- ja vanhempainrahasta. Meillä on tasa-arvolaki voimassa tässä maassa ja luulisi, että tasa-arvon edistäminen kuuluisi kaikkien virastojen ja ministeriöiden tehtäviin, kaikkien virkamiesten tehtäviin, ja tällainen lakiesitys meiltä nyt tuli.

Tässä laissa on myös eräitä muita huonoja elementtejä, kuten pyhäpäivinä työskentelevien kohtelu, esimerkiksi sairaalassa sairaanhoitajat ja muut, jotka tekevät periodityötä. Heidän työnantajiaan rokotetaan siitä, että kun on pyhäpäivinä töitä, työnantaja ei saisi äitiyslomalle jääntiä edeltäviltä pyhäpäiviltä korvausta, mikä sekin on aika uskomatonta, 5 miljoonan markan tähden halutaan rokottaa entisestään niitä työnantajia, joiden täytyy teettää pyhätöitä. Puhutaan siitä, että pitäisi työnantajia kannustaa tänä aikana ja nyt päinvastoin rokotetaan, esimerkiksi hotelli- ja ravintola-alaa tai liikelaitoksiksi muutettuja Teleä ja Valtionrautateitä jne. Mutta se on pienempi paha tässä, ja valitettavasti se valiokunnassa jäikin voimaan.

Sitten tässä on vielä kolmas elementti, eli äidin oikeus vanhempainrahan saamiseen edellyttää, että lasta ei ole otettu lastensuojelulain mukaisesti huostaan. Tämäkin oli pienempi asia, vaikka varmasti näille henkilöille sinällänsä tärkeä.

Karmeinta oli tässä pohjana oleva ajattelu, että tulevat äidit keinottelevat näillä etuuksilla ja nyt täytyy laittaa tulevat äidit kuriin.

Tasa-arvovaltuutettu antoi asiasta lausunnon niin perustuslakivaliokunnalle kuin työasiainvaliokunnalle ja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja nimenomaan korosti sitä, että tasa-arvolaki kieltää sukupuoleen perustuvan syrjinnän ja että Suomi on ratifioinut YK:n sopimuksen kaikkinaisen naisten syrjinnän kieltämisestä, mikä myös merkitsee sitä, että ei saa syrjiä. Näin ollen tasa-arvovaltuutetun lausunto ei sinänsä ottanut kantaa siihen, miltä ajanjaksolta sairauspäiväraha lasketaan, vaan siihen, että naisia ei saa asettaa heikompaan asemaan miehiin nähden. Miehet nyt eivät tule raskaaksi eivätkä synnytä, mutta miehillä on oikeus isyyslomaan ja vanhempainlomaan. Näin tasa-arvovaltuutetun lausunto lähti siitä, että jos heikennetään, on heikennettävä molempien, niin äidin kuin isänkin, etuisuuksia, tai jos ei heikennetä isän, ei voida heikentää myöskään äidin. Tämä oli lakoninen tasa-arvovaltuutetun lausunto.

Myös perustuslakivaliokunta lausunnossaan on lähtenyt siitä, että tällä tavalla ei voida asettaa äitiä heikompaan asemaan. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa viitataan jopa oikein ihmisoikeussopimuksiin ja ihmisoikeuskomitean kannanottoihin. Niihin voin palata tarkemmin toisen käsittelyn yhteydessä. Lausunnossa kyllä nimenomaan todettiin, että esitys on saatava sukupuolineutraaliksi.

Onneksi valiokunta ei tyytynyt siihen, mitä perustuslakivaliokuntakin vain sanoi, että isät on saatettava vähintään yhtä huonoon asemaan kuin äiditkin, jos heikennetään. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa löytyi järkeä ja tahtoa ja jopa rohkeutta vastustaa juuri lain tiettyä kohtaa; se hyväksymällä olisi tosiasiallisesti tunnustettu se, että tässä on keinottelun makua. Meillä on harvoja tällaisia tapauksia: Esimerkiksi opiskelija on valmistunut ammattiin ja saa työpaikan, ei ehdi olla puolta vuotta työpaikassa, mutta on raskaana. Olisihan kohtuutonta, kun hänen työsuhteensa jatkuisi eteenpäinkin, mikäli raskaus, synnytys ja äitiysloma ei olisi tullut väliin, että hän saisi esimerkiksi vain parin kuukauden ansion mukaan. Se jaettaisiin puolelle vuodelle, ja sen perusteella hän saisi minimaalisen päivärahan. Erityisistä syistä voidaan todella hyväksyä se, että vaikka vain ne kaksi kuukautta on ollut todellista työsuhdetta, niin oletusarvona on, että hänellä, jos hän ei olisi tullut tiettyyn aikaan raskaaksi, olisi kuuden kuukauden ansiot, joista päiväraha lasketaan. Tämä oli todella tärkeää: rohkeus, että valiokunta ei suostunut hyväksymään esitystä siten kuin hallitus halusi.

Ed. Kemppainen toivottavasti myös puolustaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan hyvää linjausta. (Ed. Kemppainen: Epäilettekö?) — Ei, minä oletan, että kun ed. Kemppainen tuli sisään ja kuuli, että minä täällä puhun tästä asiasta, niin hänkin haluaa tulla ottamaan osansa tästä kunniasta, että olimme näin rohkeita emmekä tunnustaneet sellaista ajatusta, että äidit olisivat tämän maan keinottelijoita. Kyllä ne konkurssintekijät, pankkirikolliset ja muut, jotka ovat miljarditolkulla, kymmeniä miljardeja, veronmaksajien rahoja tuhlanneet tai niitä rahoja, joita me joudumme nyt maksamaan pankkitukena takaisin, ovat niitä keinottelijoita. Eivät ne nuoret naiset, jotka raskaaksi tulevat, tai nuoret isät, ole keinottelijoita. Meidän olisi syytä olla tyytyväisiä, jos joku tänä päivänä työpaikan saa. Nythän täytyy muistaa, että tässähän tehtiin vielä sellainen ehdotus, että tämä koskisi nimenomaan vain tilanteita, joissa on kyseessä raskaus tai synnytys, mutta sairauspäivärahakäytäntö olisi jatkunut kuten ennenkin. Siinä mielessä tämä on esimerkiksi perhepoliittisesti täysin käsittämätön ajatus. En ymmärrä, että kenenkään päähän tällainen ajatus voi edes tulla, että poimitaan ykskaks tästä vain raskaana olevat naiset ja odottavat isät, jos näin voidaan sanoa.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen todella, että tämä muuttui, mutta, kuten sanottu, oppositiokaan ei onnistunut sitä heikennystä torjumaan, joka tänne jäi, eli sitä, että niiden henkilöiden työnantajia rokotetaan, jotka tekevät sunnuntaitöitä. Tämä merkitsee nimenomaan hoitoaloilla sitä, että esimerkiksi kuntatyönantajille tulee lisää kustannuksia siitä, kun heidän palveluksessaan olevat työntekijät jäävät äitiyslomalle. Saattaa olla, että henkilö ennen äitiyslomalle lähtemistään on töissä montakin pyhää, parhaimmillaan jopa neljä pyhäpäivää peräjälkeen, joista maksetaan 100 prosentin ylityökorvaus. Silloin voi käydä niin, että työnantaja todella kärsii tästä yhtä työntekijää kohden ihan huomattavan menetyksen verrattuna sellaiseen työnantajaan, joka teettää töitä vain viitenä päivänä

viikossa ja jolla normaalisti aina on lauantait ja sunnuntait vapaat. Niitähän on toki valtaosa työnantajista. En ymmärrä, miksi pitää rokottaa sellaisia työnantajia, joilla muutenkin työvoimakustannukset ovat kalliimmat. Tiedämme, että iltatyöstä, yötyöstä ja viikonlopputöistä täytyy muutenkin maksaa erillisiä korvauksia. Sehän, totta kai, lisää työvoimakustannuksia. Nyt hallituksen toimesta halutaan vielä erityisesti rangaista niin, että työnantaja ei saa sairausvakuutuslain edellyttämää korvausta. Nythän on niin, että työntekijä, ainakin jos nykyiset työehtosopimukset pidetään voimassa, kyllä saa päivärahan, mutta työnantaja ei saa omaa osuuttaan Kelan korvauksesta, kuten saa sellainen työnantaja aina, joka teettää vain maanantaista lauantaihin töitä.

Ed. Kemppainen: Herra puhemies! En käytä varsinaista puheenvuoroa sen takia, että ed. O. Ojala olisi provosoinut, vaan sen takia, että lakiesityksessä minusta törmäsi yhteen kaksi periaatetta: Pitääkö meidän sosiaaliturvamme olla vakuutusluonteinen eli ansioon sidottu vai hyväksymmekö me myös perusturvan? Sehän on tunnustettava, että hallituksen säästölakiesitys lähti siitä, sanotaanko, kovasta periaatteesta, joka sairausvakuutuksessa on, että sairausvakuuksessa vakuutettu on vakuuttanut itsensä sellaisen tilanteen varalle, jossa hänellä tulot laskevat. Kieltämättä tässä tilanteessa haettiin sellaista tulkintaa, että päivärahaa maksettaisiin vain sen mukaisesti, minkälaiset tulot ovat olleet raskautta edeltävällä ajalla.

Sen takia esitys on ollut jollakin tavalla ymmärrettävä, ja ymmärrettäväksi sen tekee myös se, että itse sosiaalivaliokunta aivan viime viikkoina käsitteli sosiaaliturvarahoitusta samalla tavalla. Vaikka paheksuin sitä, että valiokunta lausui sillä tavalla, että ei ollut oikein, että tietyt sairausvakuutusetuudet kohoavat tietyissä tapauksissa korkeammaksi kuin palkka, siitä huolimatta itse sosiaalivaliokunta oli tätä mieltä. Kun oli kysymys minimiäitiyspäivärahasta, siis peruspäivärahasta tai peruspäivärahan tasoisesta rahasta, itse valiokuntakin oli sitä mieltä. Mutta nyt kun sattui vähän herkempi asia, niin se siihen tarttui minun mielestäni kyllä ihan oikein.

Hallitus oli kyllä tässä esityksessä sitkeä eikä antanut lopussakaan periksi, että olisi luopunut vakuutusperiaatteesta, mutta valiokunnassa nyt tässä asiassa voitti se kanta, että sairausvakuutuksessa on toki muutakin tavoitetta kuin pelkkä tulotason turvaaminen ja nimenomaan tässä tilanteessa näitä on. Sitäkään ei käy kiistäminen, etteikö tätä säännöstä, joka on nyt olemassa, käytettäisi sekä äitiysrahoissa hyväksi että myös sairauspäivärahoissa.

Ensinnäkin se myönteinen puoli, herra puhemies. Minusta nykyinen voimassa oleva käytäntö on kaikella tavalla ollut myönteinen perheen ja äidin kannalta eli tavallaan kannustanut äitiä hakeutumaan lyhyihinkin ja tilapäisiin työsuhteisiin oman ammattitaitonsa ylläpitämiseksi sekä myös pysyäkseen työelämässä mukana. Sellainenhan tämä laki on ollut. Samalla se on myös kannustanut esimerkiksi opiskelun jälkeen nopeasti hakeutumaan työelämään, ja on sillä tavalla se on yhteiskunnallisesti myönteinen.

Tietenkin se epäkohta hallituksen esityksessä on, että peräkkäisissä raskauksissahan äiti menettäisi äitiyspäivärahan. Hänellä ei olisi ollut mitään mahdollisuutta päästä ammattitasoaan ja vakiintunutta palkkatasoaan vastaavaan äitiyspäivärahan tasoon, jos hallituksen tämä säästölakiesitys olisi mennyt läpi. Eli kyllä valiokunta teki hyvän työn, kun se hylkäsi tämän ja vastasi hallitukselle, että tällä tavalla ei säästöä pidä hakea, vaikka, niin kuin totesin, ymmärrettävää se on.

Onko tällä keinoteltu? Keinottelu on vähän huono sana, mutta tätä on varmasti käytetty jopa hyväksi ja, sanotaanko, epäsuotavallakin tavalla eräissä tilanteissa, jos on ollut mahdollista. Jos on esimerkiksi perheyritys, joka pystyy koko vuoden palkan keskittämään vaikkapa yhdelle tai kahdelle tai kolmelle kuukaudelle työntekijälleen tai perheyrityksen jäsenelle, jotta hän saa koko äitiysajalta korkeamman päivärahan, niin ei se toki oikeudenmukaista ole. Olisi tarpeen, että tällaiset tapaukset pystyttäisiin kitkemään pois, mutta Kansaneläkelaitoksella ei ole ollut siihen keinoja, koska tällaisista tapauksista on valitettu ja korkein hallinto-oikeus on antanut kannanottoja, joissa tällaiset leikkaukset eivät ole olleet mahdollisia. Nyt valiokunta haluaa, että tässä päästään oikeudenmukaiseen ja hyvään käytäntöön.

Mutta aivan yhtä lailla pitäisi päästä muissakin sosiaalietuuksien hyväksikäyttötapauksissa oikeudenmukaiseen käytäntöön. Aivan niin kuin ed. O. Ojala totesi, kyllähän esimerkiksi sellaisissa leikkaustapauksissa, joissa leikkaus sovitaan vuoden päähän, voi keinotella tulonsa sopiviksi tällä kuuden kuukauden säännöllä ja myös sellaisissa tilanteissa olisi mahdollista saada säästöjä, puhumattakaan esimerkiksi, miten tietyllä taval-

la eläketurvassa voidaan keinotella. Jopa eläkeikään voidaan vaikuttaa valitsemalla sellainen työsuhde kuin parhaaksi nähdään. Esimerkiksi hyvin monet rehtorit menevät opettajan virkaan viimeiseksi kuudeksi kuukaudeksi, niin saavat eläkeikäänsä alennuksen. Samaten kun eläkkeen kokonaistaso ratkeaa viimeisen kahden vuoden ansion perusteella, niin haetaan sellainen ansiotaso, että se on hyvä. Minusta tämä ei ole oikein. Tällaiset pitäisi karsia pois. Paitsi rehtoreilla tällainenhan menettely on ollut myös esimerkiksi ylihoitajilla; sielläkin on saman tyyppisiä ratkaisuja.

Herra puhemies! Kaiken kaikkiaan tämä oli minusta valiokunnalta hyvä osoitus siitä, että se ymmärtää sairausvakuutuksella olevan muitakin tavoitteita kuin pelkkä ansiotason turvaamistavoite ja sen takia valiokunta tämän asian hylkäsi. Tämä ei ole kuitenkaan mikään viesti siitä, etteikö säästöä pitäisi aikaansaada. Nyt hallituksen pitäisi ottaa lusikka kauniiseen käteen ja käyttää niitä keskustelussa esiin nousseita säästömahdollisuuksia, joita sairauspäivärahassa on.

Herra puhemies! Vielä kerran voin todeta, että minusta tämä oli sekä valiokunnalta että toivottavasti nyt myös eduskunnalta oikein selvä viesti siitä, että sairausvakuutus ei ole pelkästään ansiosidonnainen, vaan sillä on myös laajempaa ja, niin kuin valiokunnassa tuli esille, universaalimpaa tehtävää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

26) Ehdotus laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 288
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

27) Ehdotukset laiksi ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 301
Talousvaliokunnan mietintö n:o 42

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 42.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

28) Ehdotukset laiksi ympäristöhallinnosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 241
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan:

29) Hallituksen esitys n:o 324 laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

30) Hallituksen esitys n:o 325 elintarvikelaiksi ja laiksi elintarvikevirastosta annetun lain 3 §:n kumoamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

31) Hallituksen esitys n:o 326 laeiksi potilasvahinkolain ja eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta

lakivaliokuntaan:

32) Hallituksen esitys n:o 327 laiksi Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä

perustuslakivaliokuntaan:

33) Hallituksen esitys n:o 328 laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen 49 §:n muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

34) Hallituksen esitys n:o 329 laeiksi eräiden elintarvikehygieniaa koskevien lakien muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

35) Hallituksen esitys n:o 330 suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutuksenvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

36) Hallituksen esitys n:o 331 laiksi työttömyysturvalain 27 a §:n muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan:

37) Hallituksen esitys n:o 332 vuonna 1993 pidetyn 80. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta

valtiovarainvaliokuntaan:

38) Ed. Lahtisen ym. lakialoite n:o 93 laiksi veronkantolain muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

39) Ed. Vehkaojan ym. lakialoite n:o 94 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

---

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen